

Möttönen, Tuomas

Working Paper

Turvallisuus ja kilpailukyky: Kansainvälisten kilpailukykykymittareiden valossa

ETLA Discussion Papers, No. 952

Provided in Cooperation with:

The Research Institute of the Finnish Economy (ETLA), Helsinki

Suggested Citation: Möttönen, Tuomas (2004) : Turvallisuus ja kilpailukyky: Kansainvälisten kilpailukykykymittareiden valossa, ETLA Discussion Papers, No. 952, The Research Institute of the Finnish Economy (ETLA), Helsinki

This Version is available at:

<https://hdl.handle.net/10419/63892>

Standard-Nutzungsbedingungen:

Die Dokumente auf EconStor dürfen zu eigenen wissenschaftlichen Zwecken und zum Privatgebrauch gespeichert und kopiert werden.

Sie dürfen die Dokumente nicht für öffentliche oder kommerzielle Zwecke vervielfältigen, öffentlich ausstellen, öffentlich zugänglich machen, vertreiben oder anderweitig nutzen.

Sofern die Verfasser die Dokumente unter Open-Content-Lizenzen (insbesondere CC-Lizenzen) zur Verfügung gestellt haben sollten, gelten abweichend von diesen Nutzungsbedingungen die in der dort genannten Lizenz gewährten Nutzungsrechte.

Terms of use:

Documents in EconStor may be saved and copied for your personal and scholarly purposes.

You are not to copy documents for public or commercial purposes, to exhibit the documents publicly, to make them publicly available on the internet, or to distribute or otherwise use the documents in public.

If the documents have been made available under an Open Content Licence (especially Creative Commons Licences), you may exercise further usage rights as specified in the indicated licence.

ETLA

ELINKEINOELÄMÄN TUTKIMUSLAITOS

THE RESEARCH INSTITUTE OF THE FINNISH ECONOMY
Lönnrotinkatu 4 B 00120 Helsinki Finland Tel. 358-9-609 900
Telefax 358-9-601 753 World Wide Web: <http://www.etla.fi/>

Keskusteluaiheita – Discussion papers

No. 952

Tuomas Möttönen

TURVALLISUUS JA KILPAILUKYKY*

Kansainvälisten kilpailukykymittareiden valossa

* Tutkimuksen rahoitti Keskuskauppakamari. Tekijä haluaa kiittää ETLAn Euroopan integraation ja kansainvälisen talouden tutkimusohjelman tutkimusjohtaja Kari Alhoa, tutkuspäällikkö Markku Kotilaista sekä tutkija Ville Kaitilaa tutkimusprojektiin liittyvästä ohjauksesta, kommenteista ja muusta yhteistyöstä. Vastuu raportista on kuitenkin tekijän.

MÖTTÖNEN, Tuomas, TURVALLISUUS JA KILPAILUKYKY. Kansainvälisten kilpailukykykymittareiden valossa. Helsinki: ETLA, Elinkeinoelämän Tutkimuslaitos, The Research Institute of the Finnish Economy, 2004, 79 s. (Keskusteluaiheita, Discussion Papers, ISSN 0781-6847; No. 952).

TIIVISTELMÄ: Raportissa tarkastellaan turvallisuuden ja kilpailukyvyn välisiä yhteyksiä kansainvälisten kilpailukykyindikaattoreiden valossa. Raportti on laadittu uusimman vuonna 2003 ilmestyneen World Economic Forumin (WEF) ja vuonna 2004 ilmestyneen International Institute for Management Development -järjestön (IMD) raporttien pohjalta sekä muutoksina yli ajan vuodesta 1997 lähtien. Selvityksen kohteena ovat sekä koko maa-aineisto että erikseen Suomelle tärkeät EU25-maat, Venäjä ja Yhdysvallat. Raportissa arvioidaan lyhyesti myös ulko- ja turvallisuuspoliittisten ratkaisujen vaikutusta kilpailukykyyn. Raportin mukaan turvallisuudella ja kilpailukyvyllä on selvä positiivinen yhteys. Kilpailukykyiset maat ovat myös turvallisia. Myös turvallisuuden osatekijöillä on raportin mukaan suora yhteys maan kilpailukykyasemaan. Sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden kehittäminen on myös Suomen elinkeinoelämän tulevan menestymisen kannalta tärkeää.

Asiasanat: Turvallisuus, kilpailukyky, taloudellinen kasvu.

MÖTTÖNEN, Tuomas, TURVALLISUUS JA KILPAILUKYKY. Kansainvälisten kilpailukykykymittareiden valossa. Helsinki: ETLA, Elinkeinoelämän Tutkimuslaitos, The Research Institute of the Finnish Economy, 2004, 79 p. (Keskusteluaiheita, Discussion Papers, ISSN 0781-6847; No. 952).

ABSTRACT: This report discusses the relationships between security and competitiveness in the light of global competitiveness indicators. This study is based mainly on the newest competitiveness reports. These are: World Economic Forum's (WEF) "Global Competitiveness Report 2003" and International Institute for Management Development's "IMD World Competitiveness Yearbook 2004". Also this report analyses recent security development from the year 1997. Particular focus is given to the most important trade partners of Finland, which are the EU25-countries, United States of America, Russia and China. The report also includes a short analysis of, how foreign and security policy decisions affect the competitiveness level of various countries. This study shows clearly that there is a strong positive connection between security and competitiveness. A competitive country is also a secure country. The individual security components have a direct connection to the country's entire competitiveness position, so improving the Finnish internal and external security is important for the prospects of the Finnish economy in the future.

Keyword: Security, competitiveness, economic growth.

Yhteenveto

Raportin mukaan kilpailukykyiset maat ovat myös turvallisia. Erityisesti EU25-maat ja myös Yhdysvallat ovat turvallisempia kuin muut suuret talousalueet. EU:ssa turvallisimpia maita ovat Pohjoismaat, erityisesti Suomi ja Tanska. Suomi on tutkimuksessa laaditun laajan yritysten toimintamahdollisuuksia kuvaavan turvallisuusindeksin kärjessä. Turvattomimpia maita EU:ssa ovat uudet jäsenmaat sekä Espanja, Italia ja Kreikka. Kiinan turvallisuustilanne on selvästi EU-maita ja Yhdysvaltoja jäljessä. Venäjä lukeutuu yhä maailman turvattomimpiin alueisiin.

Kansainvälisten kilpailukykymittareiden kuvaamilla eri turvallisuustekijöillä on selvä yhteys maiden kilpailukykyisyyteen. Korruption yhteys on kaikkein suurin. Myös omistusoikeuksien suojan ja oikeusjärjestelmän yhteys kilpailukykyyn on merkittävä. Rikollisuus ja järjestäytynyt rikollisuus ovat käänteisessä yhteydessä kokonaiskilpailukykyyn. Turvallisuus on siten edellytys hyvälle kilpailukyvyllä.

Turvallisuudessa tapahtuvat muutokset vaikuttavat eniten kehittyvien talouksien kilpailukykyyn kehitykseen. Kun maa on saavuttanut globaalisti korkean kehitystason, on vaikeaa enää saada lisää kilpailuetua sisäisen turvallisuuden lisääntymisellä. Turvallisuusongelmat koskettavat kuitenkin myös kehittyneitä teollisuusmaita. Järjestäytynyt rikollisuus ja terrorismi ovat uhkatekijöitä, jotka voivat vaikuttaa nopeastikin maan kilpailukykyyn. Ulko- ja turvallisuuspoliittiset ratkaisut ovat yksi osa julkisen vallan siitä politiikasta, jolla vaikutetaan kansallisvaltion turvallisuustilanteeseen. Ulkoiset uhkatekijät vaikuttavat myös kilpailukykyyn kehitykseen.

SISÄLLYSLUETTELO

1	JOHDANTO: TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT JA TAVOITTEET	1
2	KANSAINVÄLISET KILPAILUKYKYMITTARIT JA KILPAILUKYKYSIJOITUSTEN KEHITYS	5
2.1	Kilpailukyvyyn käsite	6
2.2	World Economic Forum (WEF)	8
2.2.1	WEF:n kilpailukykyindeksin rakenne	9
2.2.2	Kilpailukykyajoitusten kehitys 1997 – 2003	10
2.3	International Institute for Management Development (IMD)	15
2.3.1	IMD:n kilpailukykyindeksin rakenne	15
2.3.2	Kilpailukykyajoitusten kehitys	16
3	TURVALLISUUS JA KILPAILUKYKYMITTARIT	17
3.1	Turvallisuusriskit	17
3.2	Turvallisuusmuuttajat kilpailukykymittauksissa	19
4	TURVALLISUUDEN OSATEKIJÄT JA NIIDEN YHTEYS KILPAILUKYKYYN	23
4.1	Korruptio ja lahjonta	23
4.2	Oikeusjärjestelmän oikeudenmukaisuus	26
4.3	Omistusoikeuden suoja	27
4.4	Rikollisuus	29
4.5	Järjestäytynyt rikollisuus	31
4.6	Terrorismi	33
4.7	Poliisin toiminnan luotettavuus	35
4.8	Rahanpesu	37
5	TURVALLISUUDEN KEHITYS 1997 - 2003	39
5.1	EU15-maat	39
5.2	Baltian maat	45
5.3	Puola, Unkari, Tšekki, Slovenia ja Slovakia	47
5.4	Kiina	49
5.5	Venäjä	49
5.6	Yhdysvallat	49
6	TURVALLISUUSINDEKSIT	54
6.1	Turvallisuusindeksi 1997 – 2003	54
6.2	Laaja turvallisuusindeksi 2002 – 2003	56
6.3	Turvallisuus parantaa kilpailukykyä	58
7	ULKO- JA TURVALLISUUSPOLIITTISTEN RATKAISUJEN VAIKUTUS KILPAILUKYKYYN	60
8	TURVALLISUUDEN TARKASTELUA ERI MAARYHMISSÄ	66
	LÄHTEET	71
	LIITTEET	72

1 JOHDANTO: TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT JA TAVOITTEET

Tässä tutkimuksessa tarkastellaan turvallisuuden ja kilpailukyvyn välisiä yhteyksiä. Kilpailukyvyn kehitykseen vaikuttavat monet tekijät. Kilpailukyky määrittyy niistä olosuhteista (ympäristöstä), joissa yritykset toimivat. Kaikissa maissa olosuhteet eivät ole samanlaisia, vaan toisissa maissa asiat ovat paremmin ja toisissa huonommin hoidettu. Kilpailuetu muodostuu tekijöistä, jotka on järjestetty toisia kilpailijoita paremmin.

Kilpailuetu voi muodostua mm. tuotannontekijöiden hintojen mataluudesta, alhaisesta verotuksesta, työmarkkinoiden hyvästä toimivuudesta, luonnonvaroista, edullisesta sijainnista ja koulutetusta työvoimasta. Suomen kilpailuetuna on pidetty viime vuosina edistynyttä teknologiaa. Myös kansallisvaltion ja yhteiskunnan turvallisuus on yksi tekijä, joka vaikuttaa kilpailuetuun.

Turvallisuus on kansallisvaltion keskeinen perusta. Turvallisuus voidaan määrittää yhteiskunnan tavoitetilaksi, joka saavutetaan torjumalla oikeilla keinoilla yhteiskunnan sisäiset ja ulkoiset uhkat (Suomi 2015 -raportti, 36). Turvallisuuden lisääminen ja varautuminen uusiin uhkatekijöihin on yksi osatekijä julkisen vallan politiikkaa, jolla vaikutetaan myös yritysten tuleviin menestymisen mahdollisuuksiin. Vakaa ja ennustettava taloudellinen, poliittinen ja sosiaalinen ympäristö vähentää yritysten kokemaa epävarmuutta ja rohkaisee investoimaan sekä motivoi muutenkin lisäämään panostusta kotimaan markkinoille. Turvalliset maat ovat myös houkuttelevampia sijoituskohteita ulkomaisille yrityksille kuin maat, joissa turvallisuusriskit ovat suuria.

Maariski (tai poliittinen riski) muodostaa strategisen riskin yrityksen liiketoiminnalle. Yritysten on otettava huomioon, miten kohdemaan turvallisuustilanne on järjestetty ja millaiset vaikutukset sillä on liiketoiminnan kehitykseen. Globaalin markkinatalouden leviäminen nostaa vaatimuksia hallituksille parantaa turvallisuuden tasoa. Julkisen sektorin harjoittaman politiikan yhtenä tehtävänä on vahvistaa valtion kilpailukykyä.

Kilpailukyky muodostuu tekijöistä, jotka mahdollistavat taloudellisen kasvun. Taloudellinen kasvu edistää myös turvallisuuden leviämistä maailmassa. Vapaakauppa ja vapaat yhteiskunnat ovat sidoksissa keskenään. Köyhyys ja suljettu yhteiskunta muodostavat kasvualustan rikollisuudelle, korruptiolle ja terrorismin kasvulle. Kilpailukyky tarkoittaa sellai-

sen ympäristön luomista, joka takaa yritysten kotimaiset ja globaalit toimintamahdollisuudet. Yleensä otetaan huomioon tässä suhteessa ainakin julkiset instituutiot, infrastruktuuri ja makrotaloudellinen ympäristö.

Turvallisuus on edellytys suotuisalle taloudelliselle kehitykselle. Konfliktit eivät ainoastaan tuhoa infrastruktuuria, vaan myös kannustavat rikollisuuteen, vähentävät investointeja ja tekevät normaalin taloudellisen toiminnan mahdottomaksi. Useat valtiot ovat joutuneen kierteeseen, johon liittyvät konfliktit, turvattomuus ja köyhyys. (Ks. The European Security Strategy, 2003.)

Yrityksen ja kansantalouden kilpailukyky samaistetaan usein toisiinsa. Globalisaatio ja teknologinen kehitys luovat uusia haasteita kilpailukyvyille. Teknologinen kilpailukyky selittää maailmantalouden kasvua ja varallisuuden jakautumista maailmantaloudessa. Yritysten kilpailumenestys ja tuotannon kansainvälinen sijainti riippuvat entistä vähemmän maakohtaisesta suhteellisesta edusta ja yhä enemmän yritysکوhtaisista kilpailueduista.

Turvallisuus on tavoiteltava kilpailuetu kaikille maille globalisoituvassa maailmassa. Talouden kasvu kannustaa talouden ja oikeusjärjestelmien uudistamista, voimistaa korruption vastaista taistelua ja lisää vapauden rakenteiden leviämistä. Globalisaatio muodostaa toisaalta myös uusia turvallisuushkia. Taloudelliset kriisit leviävät yli rajojen ja muodostavat globaalin uhkan.

Yksilön kokema inhimillinen turvallisuus (human security) voidaan määrittää kahden tason kautta. Ensinnäkin, se on turvallisuutta sellaisilta kroonisilta uhilta, kuten nälkä, sairaudet ja tukahduttaminen. Toiseksi, se on suojaa jokapäiväisiltä äkillisiltä ja haitallisilta rajoituksilta. Inhimillinen turvallisuus on yhteydessä inhimilliseen kehitykseen. Inhimillinen kehitys tarkoittaa sellaista elinympäristöä, jossa ihmisillä on mahdollisimman paljon valinnan mahdollisuuksia ja tilaisuus kehittää turvallisesti ja vapaasti kykyjään, ilman pelkoa siitä, että nämä mahdollisuudet menetetään tulevaisuudessa. (Ks. UNDP ”Human Development Report 1994”.)

Onko maailmasta tulossa turvallisempi vapaan kaupan lisääntymisen myötä? Yhdysvaltain kansallinen turvallisuusstrategia yhdistää turvallisuuden ja talouspolitiikan (ks. The National Security Strategy of the United States of America, 2002). Vapaan talouden edistämi-

nen on paras tapa tukea hyvinvointia ja vähentää köyhyyttä. Demokratia ja talouden vapaus ovat parhaita perustuksia kotimaan vakaudelle ja kansainväliselle järjestykselle. Tutkimuksissa on havaittu, että vapaakauppasopimukset vähentävät aseellisia konflikteja, koska vihollisuudet uhkaavat myös sopimusjäsenten yhteisiä taloudellisia etuja (Mansfield ja Pevehouse, 2001). Vapaakauppa lisää hyvinvointia ja varallisuutta sekä lisää kansainvälistä turvallisuutta.¹

Yrityksen turvallisuuteen vaikuttavat mm. järjestäytynyt rikollisuus, poliisin toiminnan tehokkuus, oikeusjärjestelmän luotettavuus ja oikeudenmukaisuus sekä korruption esiintyminen. Turvallisessa maassa yrityksen toiminta on edullisempaa kuin turvattomassa maassa. Turvallisuusriskeihin varautuminen lisää kustannuksia. Niiden arvioiminen on osa esimerkiksi investointipäätöksen tekoa.

Tässä tutkimuksessa tarkastellaan seuraavia kysymyksiä:

- Miten turvallisuus vaikuttaa kilpailukykyyn?

Miten turvallisuus vaikuttaa maiden kilpailukykyasemaan?

- Miten turvallisuuden osatekijät ovat yhteydessä kilpailukykyyn?

Millainen yhteys kilpailukykykymittareiden turvallisuutta kuvaavilla muuttujilla on maiden kokonaiskilpailukykyyn?

- Miten turvallisuus vaikuttaa kansainvälisiin kilpailukykymittauksiin?

Millainen yhteys turvallisuusmuuttujilla on maiden kokonaiskilpailukykykysijoihin kansainvälisissä kilpailukykykymittareissa?

Tutkimuksen aineistona käytetään kansainvälisten kilpailukykyä mittaavien organisaatioiden julkaisemia kilpailukykyraportteja ja niihin sisältyviä turvallisuutta mittaavia osatekijöitä. Maailman talousfoorumi (WEF) julkaisee vuosittain ”The Global Competitiveness Report” julkaisua. Raportissa tarkastellaan nykyään 102 valtion kilpailukykyyn tasoa. Euroopan tunnetuin liikkeenjohdon koulutuslaitos IMD (International Organization for Management

¹ Kaupan ja turvallisuuden välisistä yhteyksistä ovat kirjoittaneet mm. Gerald P. O’Driscoll & Sara J. Fitzgerald (2002): ”Trade Promotes Prosperity and Security”, The Heritage Foundation Back grounder No: 1617. Kauppasopimusten ja aseellisten konfliktien välistä yhteyttä ovat tutkineet mm. Edward Mansfield ja Jon Pevehouse, ks. esim. artikkeli ”Institutions, Interdependence and International Conflict” teoksessa ”Globalization and Armed Conflict”, 2001.

Development) julkaisee vuosittain ”World Competitiveness Yearbook” -raporttia. Uusimassa vuonna 2004 ilmestyneessä raportissa on mukana 52 maata ja 8 kauppaa-alueita.

Kilpailukykykymittarit kuvaavat maiden taloudellista ympäristöä, joka vaikuttaa yritysten kilpailuasemaan. WEF jakaa kilpailukykytekijät kolmeen luokkaan: makrotaloudellinen ympäristö (macroeconomic environment), teknologia (technology) ja instituutiot (public institutions). IMD jakaa tekijät neljään luokkaan: taloudellinen suorituskyky (economic performance), julkisen sektorin tehokkuus (government efficiency), yksityisen sektorin tehokkuus (business efficiency) ja infrastruktuuri (infrastructure).

Kilpailukykykymittarit eivät ole talouden menestyksen ennusteita. Ne kuvaavat eri maiden tilannetta yritysten toimintaympäristöinä erilaisten kriteerien suhteen. Toimintaympäristö vaikuttaa siihen, millainen mahdollisuus yrityksillä on menestyä taloudellisessa kilpailussa. Vertailemalla eri maita ne voidaan sijoittaa järjestykseen ja verrata olosuhteita eri maa-ryhmissä. Kilpailukykykymittarit tarjoavat tarpeellista tietoa yrityksille ja poliittisille päättäjille ympäri maailmaa, sillä globaaleilla markkinoilla kilpailevat myös kansakunnat, eivät vain yritykset.

Tämän tutkimuksen pääpainopistealue on uusimmissa kilpailukykyraporteissa: WEF:n vuoden 2003 julkaisussa ja IMD:n vuoden 2004 julkaisussa. Raporttien avulla pyritään hahmottamaan turvallisuustilannetta ennen kaikkea Euroopassa. Myös muut Suomen kannalta tärkeät vientimaat ja investointien kohdemaat (mm. Kiina, Yhdysvallat, Venäjä) otetaan tarkastelussa huomioon. Turvallisuuden vaikutusta kilpailukykyyn tarkastellaan niiden muuttujien avulla, joita on käytetty kilpailukykyraporttien kyselyissä. Turvallisuusmuuttujat kuvaavat mm. korruption ja lahjonnan, järjestäytyneen rikollisuuden, ja terrorismin uhkan vaikutuksia yritysten liiketoimintaympäristöön.

Pitemmän aikavälin vertailu kohdistuu ajanjaksoon 1997 - 2003. Tämän vertailun avulla tutkitaan, miten turvallisuustilanne on muuttunut yleisesti kohteena olevissa maissa. Tarkastelussa pyritään huomioimaan myös ulko- ja turvallisuuspoliittisten ratkaisujen vaikutus kilpailukykyyn.

2 KANSAINVÄLISET KILPAILUKYKYMITTARIT JA KILPAILUKYKYSIJOITUSTEN KEHITYS

Kansainväliset kilpailukykymittarit kuvaavat kansallisvaltioiden kilpailukykyyn kehitystä. Kaksi tunnetuinta kilpailukykyvertailua tekevää laitosta ovat International Institute for Management Development (IMD) ja World Economic Forum (WEF). Suomi paransi näissä vertailuissa merkittävästi sijoitustaan 1990-luvun loppupuolella ja siirtyi maailman kilpailukykyisimmäksi maaksi 2000-luvun alussa.

IMD ja WEF julkaisivat vuodesta 1980 vuoteen 1996 yhteistä kilpailukykyindeksiä. Tiet erosivat vuonna 1996, kun molemmat ryhtyivät kehittämään omia kilpailukykymittareitaan. Competitiveness Yearbook -raportti ilmestyi ensimmäisen kerran vuonna 1989. IMD:n mittari säilyi vuoteen 2001 saakka lähellä alkuperäistä indeksiä. WEF julkaisi vuosina 1996-1999 Competitiveness Index -mittaria, joka perustui Porterin timanttimaliin. WEF on julkaissut 2000-luvulla Growth Competitiveness Index -mittaria (GCI). GCI perustuu löyhästi kasvu- ja innovaatioteoriaan.

Kilpailukykyindeksit perustuvat sekä koviin (tilastot) että pehmeisiin muuttujiin (yritysjohdajien survey-kyselyt). Eri mittarit painottavat eri tavalla aineistojen vaikutusta. WEF:n vuoden 2003 raportti perustuu 7741 vastaukselle, joten raportissa on keskimäärin 75 vastausta maata kohti. Kyselyt lähetetään eri suuruisille yrityksille työntekijöiden määrän mukaan (alle 100, 101-500, 500- 5000, 5000 – 20 000, yli 20 000 työntekijää). Vastaajat ovat kyseisessä maassa toimivien kotimaisten, ulkomaisten tai valtion yritysten johtajistoa. Suomesta mukana on 36 vastausta.

WEF:n kilpailukykyraportti kattaa nykyään 97,8 prosenttia maailman BKT:sta (WEF 2003, 6). Kilpailukykymittari GCI analysoi siis lähes kaiken maailman taloudellisen aktiiviteetin. Vuonna 2003 mukaan otettiin 22 uutta maata – WEFin indeksissä arvioidaan nykyään yhteensä 102 maata. Suuren kattavuuden vuoksi WEF painottuu enemmän kovaan tilastodataan, koska kattavien kyselyjen laatiminen suurelle vastaajamäärälle maita olisi vaikeaa.

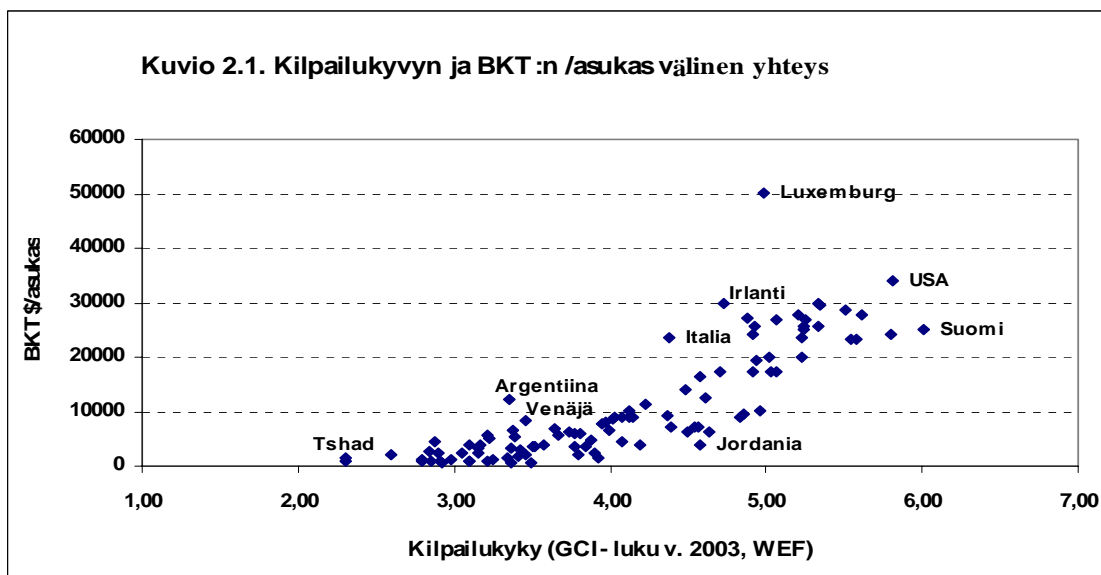
IMD:n vertailu käsittää vähemmän maita. Uusimmassa julkaisussa on mukana 60 arvioitavaa aluetta (IMD 2004). Se on pääasiassa kehittyneiden teollisuusmaiden kilpailuky-

kynäkymiä tarkasteleva raportti. Sen lähtökohdat ovat suuryritysten ja osaavan työvoiman sijoittumisessa eri alueille. IMD:n vastausten määrä perustuu maiden BKT-osuuksiin. Suomesta on mukana arviolta noin 15 vastausta.

2.1 Kilpailukyyn käsite

Kilpailukyky määrittää sitä, miten hyvät edellytykset mailla on menestyä talouskilpailussa. Kilpailukyky voidaan määrittää monella tavalla. Näkökulmana voi olla joko yritykset tai kansalaiset (elintaso). Kilpailukyvyksi käsitetään kansallisen toimintaympäristön antama tuki yritystoiminnalle (Valtiovarainministeriö 2002). Kilpailukykyinen kansantalous pysyy houkuttelemaan kansainvälisesti toimivien yritysten korkean jalostusarvon toimintoja siten, että kaikki tuotannontekijät ovat täyskätössä, ansaitsevat korkeita tuottoja ja maa on pitkällä tähtäimellä ulkoisessa tasapainossa (Pajarinen ym. 2003). Kilpailukyky mittareilla voidaan tunnistaa maiden vahvuuksia ja heikkouksia.

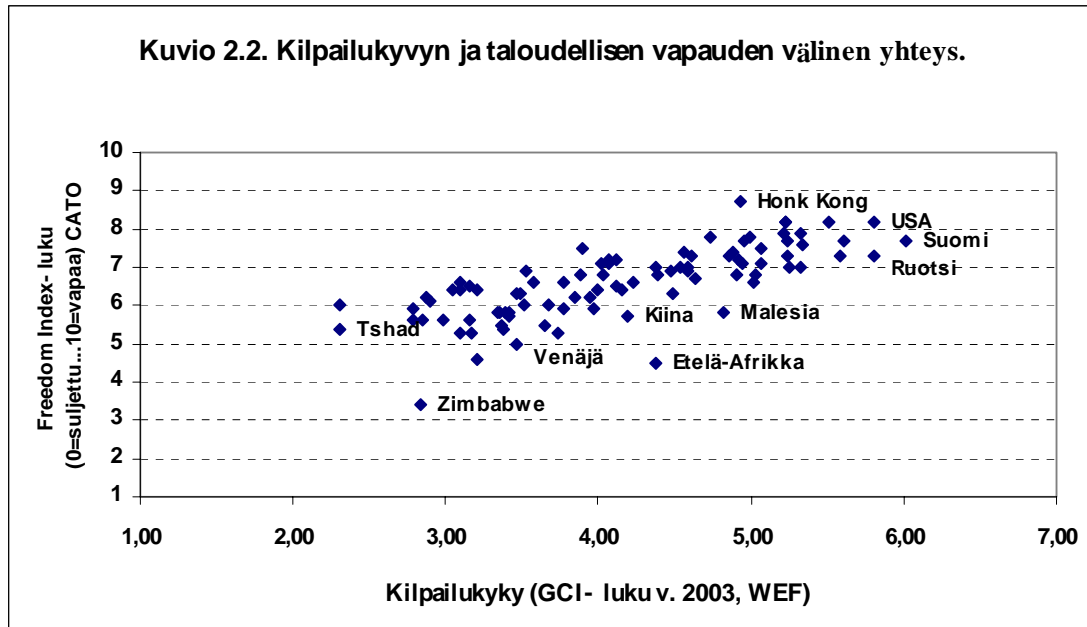
Kilpailukyky ja taloudellinen kasvu liittyvät voimakkaasti toisiinsa, joten kilpailukykyisissä maissa BKT/asukas on korkealla tasolla (ks. kuvio 2.1)². Talouskasvu merkitsee korkeampia palkkoja, suurempia voittoja, työllisyyden lisääntymistä ja uusien liiketoimintamahdollisuuksien avautumista. Köyhissä maissa talouskasvu nostaa lisäksi ihmisiä pois köy-

² BKT henkeä kohti on laskettu hintatasojen erot poistavin ostovoimapariteetein eli PPP- kertoimin. Lähde: Freedom House järjestö www.freedomhouse.org.

hyydestä. Kilpailukykyymittarit arvioivat, millainen mahdollisuus maailmantaloudella on saavuttaa kestävä taloudellinen kasvu keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä (WEF 2003, 3).

Ne maat, joissa noudatetaan talouden vapauteen perustuvaa markkinataloutta, ovat kokonaiskilpailukyvyltään parhaita (ks. kuvio 2.2).³

Kilpailukykyä voidaan tarkastella monesta näkökulmasta. *Makronäkökulma* kilpailukykyyn keskittyy kansantalouden hintakilpailukykyyn, eli siihen mikä on tuotannon tekijöiden (mm. työ, energia, pääoma) hinta suhteessa kilpailijamaihin (kustannustason edullisuus). Kansantalous on kilpailukykyinen, jos se pystyy luomaan ja ylläpitämään sellaisia tuotannontekijöitä ja perusrakenteita, jotka tarjoavat muita maita houkuttelevamman sijainnitiipaikan yrityksille. Teollisuuden kustannuskilpailukykyä on perinteisesti mitattu suhteellisten yksikkökustannusten avulla.

Mikronäkökulma viittaa yritysten kykyyn tuottaa tuotteita. Kilpailukyky luodaan yrityksissä. Erikoistuminen ja tehokkuus ovat tässä ensisijaisia tekijöitä. Tehokkuus tarkoittaa sitä, että asia tehdään parhaimmalla mahdollisella tavalla. Mikrokilpailukyvyssä onnistumisen

³ Taloudellinen vapausindeksi on Cato-instituution ylläpitämä mittari. Taloudellinen vapaus muodostuu viidestä lohokosta: hallituksen suuruus (tuet, verot, yritykset), laillisuuden rakenne ja omistusoikeuksien turvallisuus, ulkomaankaupan vapaus, rahoituksen saatavuus ja säännöstely (luotot, työvoima, liiketoiminta). Vertailussa on käytetty uusinta julkaisua - ”Economic Freedom of the World: 2004 Annual Report”, joka kertoo vuoden 2002 tilanteesta.

mittarina voidaan käyttää mm. markkinaosuutta ja suhteellista kannattavuutta. Kilpailuetu on vapailla markkinoilla toimivan yrityksen menestyksen ydin (Porter, 1991).

Michael E. Porterin kilpailukykyteorian (ks. Porter, 1991) mukaan kansakuntien kilpailuetu rakennetaan mikrotasolla, sillä kansainvälisillä markkinoilla kilpailevat yritykset, eivät kansantaloudet. Menestykselliset klusterit ovat tärkeitä kilpailukykyä lisääviä tekijöitä. Yritysten välinen klusteri muodostuu, kun niiden keskinäinen vuorovaikutus tuottaa selvästi osoitettavissa olevia hyötyjä (Hernesniemi ym. 1995, 21). Porterin timanttimalli koostuu neljästä osasta: tuotannontekijäolot, kysyntäolot, lähi- ja tukialat sekä kilpailukenttä. Sen lisäksi kolme ulkoista tekijää vaikuttaa ”timanttiin”: julkinen valta, sattuma ja kansainväliset liiketoiminnot.

2.2 World Economic Forum (WEF)

Maailman talousfoorumi perustettiin vuonna 1971 tukemaan maailmanlaajuista talouskasvua ja sosiaalista kehitystä. WEF on voittoa tavoittelematon kansalaisjärjestö. Harvardin yliopisto on yksi sen keskeisimmistä akateemisista yhteistyölaitoksista.

WEF järjestää vuosittain erilaisia sen jäsenistöä kiinnostavia tapahtumia. Davosin vuosikokous on niistä keskeisin. Talousfoorumista on kehittynyt yksi tärkeimmistä globaalien talouden näkymiä pohtivista kokouksista koko maailmassa. Talousfoorumin tavoitteena on mm. köyhyyden vähentäminen, elintaserojen tasoittaminen ja kehitysmaiden talouksien kehittäminen mm. yrittäjyyttä tukemalla.

WEF:n kasvukilpailukykyindeksi (Growth Competitiveness Index, GCI) mittaa maiden keskipitkän aikavälin näkymiä. Indeksien päälohkot ovat: teknologia, instituutiot ja makrotaloudellinen ympäristö. Jokainen päälohko muodostuu kahdesta tai kolmesta alalohkosta. Ydinmailla päälohkoista teknologia saa puolikkaan, instituutiot ja makrotaloudellinen ympäristö indeksit neljänneksen painon. Ei-ydinmailla nämä lohkot saavat saman painon. Indikaattori lasketaan kovan ja pehmeän datan painotettuna keskiarvona (kuten IMD laskee omansa). GCI-kilpailukykyindeksi julkaistiin ensimmäisen kerran ”The Global Competitiveness Report 2000” -julkaisussa. Ero ”Competitiveness Ranking” -indeksiin, jota julkaistiin vuosina 1996-1999 ei ole merkittävä: tavoite on sama – laskea kasvun potentiaalia.

WEF:n mikrotaloudellisen kilpailukyvyn nykykilpailuindeksi (Business Competitiveness Index, BCI: ennen nimellä Microeconomic Competitiveness Index, MICI) muodostetaan faktorianalyysillä (Common Factor Analysis). Indeksiarvo on sama kuin pääfaktorin pisteluku. Myös tämä julkaistaan ”The Global Competitiveness Report” -julkaisussa. BCI -kilpailukykyindeksi ilmestyi ensimmäisen kerran julkaisussa ”The Global Competitiveness Report 2000”.

2.2.1 WEF:n kilpailukykyindeksin rakenne

WEF:n kasvukilpailukykyindeksissä (Growth Competitiveness Index, **GCI**) on siis kolme päälohkoa: teknologia, instituutiot ja makrotaloudellinen ympäristö. Jokainen päälohko muodostuu kahdesta tai kolmesta alalohkosta. Indeksit lasketaan seuraavasti:

1) Maat jaetaan ”ydin” (core) ja ”ei-ydin” (non core) ryhmiin niiden patentointi-intensiivisyyden perusteella. Ydinmaita ovat maat, joilla on enemmän kuin 15 US- patentointia rekisteröitynä per miljoona asukasta (edellisenä vuonna)⁴. Ei-ydinmaita ovat kaikki muut maat. Innovatiivisilla mailla painotetaan enemmän teknologian ja innovaatioiden kehitystä kilpailukyvyn kuvauksessa. Jaottelun taustalla on idea, että maiden, jotka ovat lähellä teknologista huippua, taloudellinen kehitys tapahtuu uusien innovaatioiden kautta. Jäljessä olevien maiden kehitys tapahtuu osittain uusien innovaatioiden kautta ja osittain jäljittelemällä ulkopuolelta tulevaa osaamista.

2) Poikkeavia äärihavaintoja korjataan raportissa dokumentoimattomalla tavalla.

3) Kovat muuttujat skaalataan kyselyssä käytetylle asteikolle 1 - 7. Standardikaava kovan datamuuttujan siirtämiseksi 1-7 asteikolle on:

$$= 6 * (\text{maan data-arvo} - \text{koko datan minimiarvo} / \text{koko datan maksimiarvo} - \text{koko datan minimiarvo}) + 1.$$

4) Alalohkojen indeksit lasketaan muuttujien ei-puuttuvien havaintojen painotettuna keskiarvona. Alalohkot jakautuvat määrättyllä tavalla kovaan ja pehmeään dataan. Esimerkiksi julkisten instituutioiden indeksi lasketaan sopimukset ja laki -alalohkon sekä korruption

⁴ Ydinmaihin kuuluivat vuonna 2002 mm. Yhdysvallat, Japani, Taiwan, Ruotsi ja Suomi (yhteensä 25 maata).

alalohkon summana (molemmat saavat puolikkaan painon). Muuttujia on yhteensä 32 (sopimukset ja laki alalohko: 18 muuttujaa, korruptio alalohko: 14 muuttujaa).

5) Kokonaisindeksi lasketaan päälohkojen indeksien painotettuna keskiarvona. Kuten edellä mainittiin, ydinmailla päälohoista teknologia saa puolikkaan painon. Instituutiot ja makrotaloudellinen ympäristö saavat kumpikin neljänneksen painon. Ei-ydinmailla lohkot saavat tasapainot (kolmanneksen jokaiselle).

Turvallisuusmuuttujat (mm. sopimukset, laki, korruptio) vaikuttavat enemmän ei-ydinmaiden kilpailukykyreitaukseen. Ydinmailla teknologia painottuu muita muuttujia enemmän kokonaissijoituksessa. Ei-ydinmailla instituutiot saavat kolmanneksen painoarvon. Kun tietty kynnyks institutionaalisen kehityksen osalta on ylitetty, on vaikea enää saada selville kasvuvaikutuksia, jotka tulevat vaatimattomista parannuksista instituutioiden tasossa (WEF 2001, 46). Instituutioiden laatu on voimakkaassa yhteydessä kehittyvien maiden (ei ydinmaat) talouden kasvuun, koska instituutioiden kehittyminen on edellytys toimivalle talousjärjestelmälle. Siksi kokonaisindeksissä ydinmailla julkiset instituutiot saavat pienemmän painon.

2.2.2 Kilpailukykyisjoitusten kehitys 1997 - 2003

Seuraavassa tarkastellaan lyhyesti WEF:n kilpailukykykymittarin mukaisen kokonaiskilpailukykyyn kehitystä EU25 -maissa, Kiinassa sekä muissa Aasian maissa, Venäjällä ja Yhdysvalloissa vuosina 1997 - 2003.

EU25-maat

EU25-maiden yhteenlaskettu kilpailukyky on säilynyt globaalissa vertailussa lähes ennallaan viime vuosina (ks. kuvio 2.3.)⁵. Pohjoismaat ovat korkealla kilpailukykyarvioissa. Saksa on nostanut sijoitustaan kahtena viime vuotena (2002 - 2003), nykyinen sijoitus on 13. Ranska on sijalla 26. Italia on pudonnut sijalle 41. ja Irlanti sijalle 30. Itä-Euroopan maissa on EU:n keskimääräistä tasoa heikompi kilpailukyky. Baltian maista Viro on selkeässä johdossa ja Latvia on parantanut asemiaan merkittävästi 2000-luvulla. Liettuan kilpai-

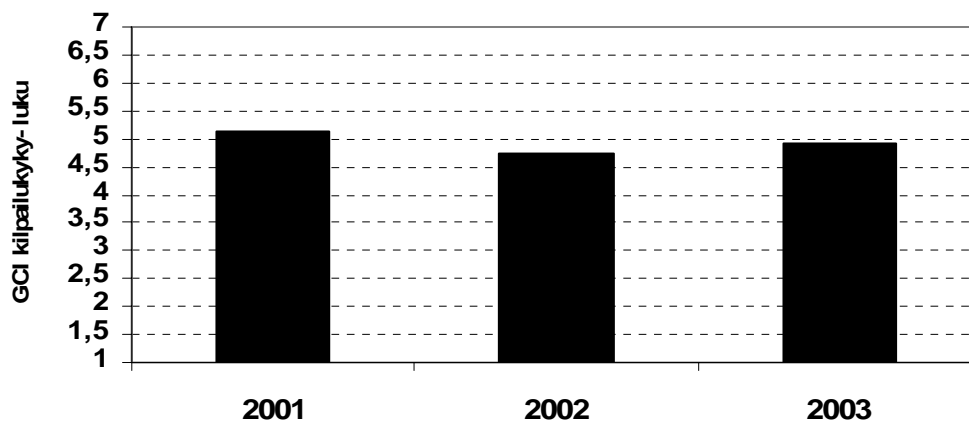
⁵ EU25- maiden yhteinen arvo on laskettu painottamalla vastauksia jäsenmaiden väestömäärien mukaan. Vuoden 2001 tiedoista puuttuu Malta. Luxemburg puuttuu tiedoista vuosina 2001 – 2002. Tiedot painotuksista löytyvät liitteestä.

lukyky on yhä heikko, mutta joillakin alueilla on tapahtunut positiivista kehitystä. Puola on EU25-alueen heikoimman kilpailukyvyyn maa. Uusista EU-maista Maltan sijoitus on korkein, sen sija on 19.

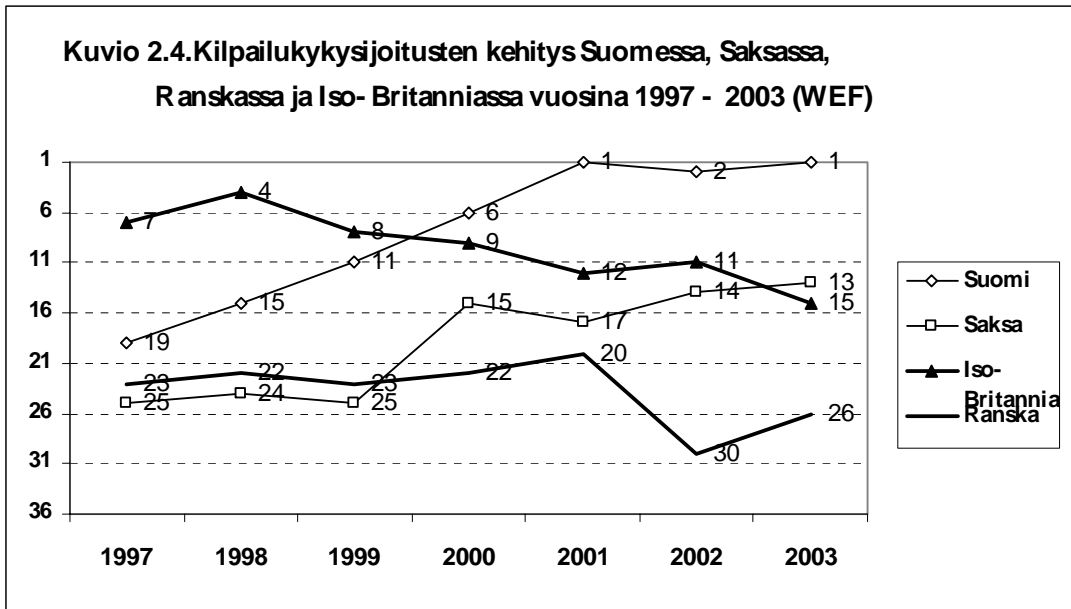
Taulukko 2.1 EU25 -maiden kilpailukyky-sijoitukset koko maailmassa vuonna 2003 (WEF)

	Kilpailukyky sijaluku	GCI- luku		Kilpailukyky sijaluku	GCI- luku		
1.	Suomi	1	6,01	16.	Slovenia	31	4,70
2.	Ruotsi	3	5,80	17.	Unkari	33	4,61
3.	Tanska	4	5,61	18.	Kreikka	35	4,58
4.	Hollanti	12	5,24	19.	Latvia	37	4,54
5.	Saksa	13	5,24	20.	Tshekki	39	4,48
6.	Iso-Britannia	15	5,23	21.	Liettua	40	4,39
7.	Itävalta	17	5,07	22.	Italia	41	4,38
8.	Malta	19	5,03	23.	Slovakia	43	4,23
9.	Luxemburg	21	4,99	24.	Puola	45	4,15
10.	Viro	22	4,96	(puuttuu Kypros) Yht. 102 maata			
11.	Espanja	23	4,94				
12.	Portugali	25	4,92				
13.	Ranska	26	4,91				
14.	Belgia	27	4,88				
15.	Irlanti	30	4,73				

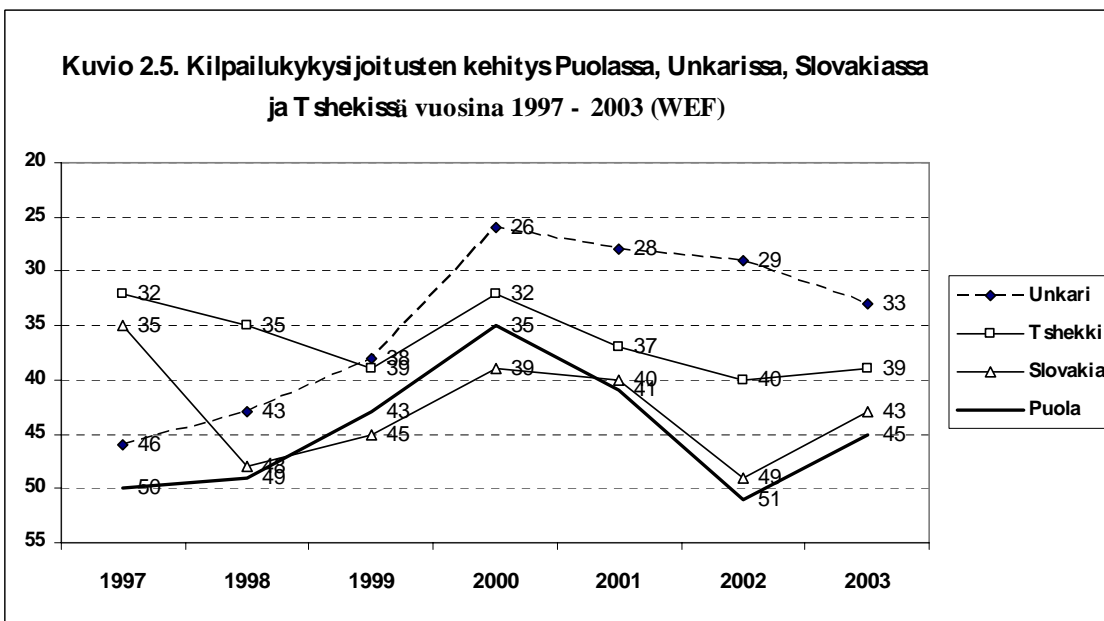
Kuvio 2.3. EU25 - maiden kilpailukyvyyn kehitys vuosina 2001 - 2003 (WEF)

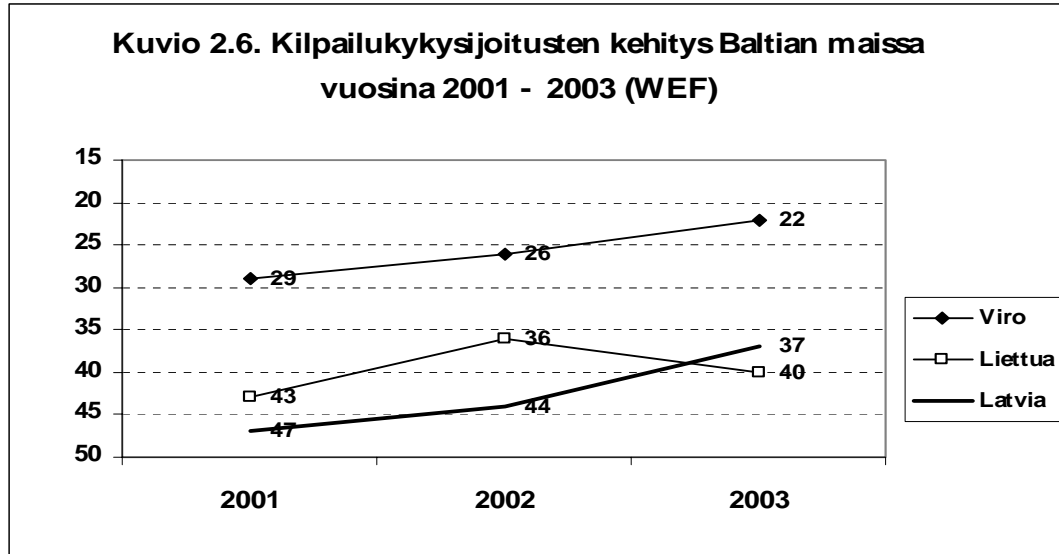
Iso-Britannia ja Ranska ovat menettäneet asemiaan merkittävästi aikavälillä 1997 - 2003 (ks. kuvio 2.4). Suomi paransi sijoitustaan merkittävästi asemiaan 1990-luvun lopulla ja nousi maailman kilpailukykyisemmäksi maaksi vuonna 2001.

Kilpailukyky EU:n uusissa itäisissä jäsenmaissa kuuluu Euroopan heikoimpiin. Unkari ja Slovenia ovat lähimpänä EU:n keskitasoa. Puola, Slovakia ja Tšekki kuuluvat Euroopan unionin vähiten kilpailukykyisiin maihin. Slovenia otettiin mukaan WEF:n mittariin vuonna 2001. Sen sijoitus on pysynyt lähes ennallaan (vuonna 2001 sija 31, vuonna 2002 sija 28).

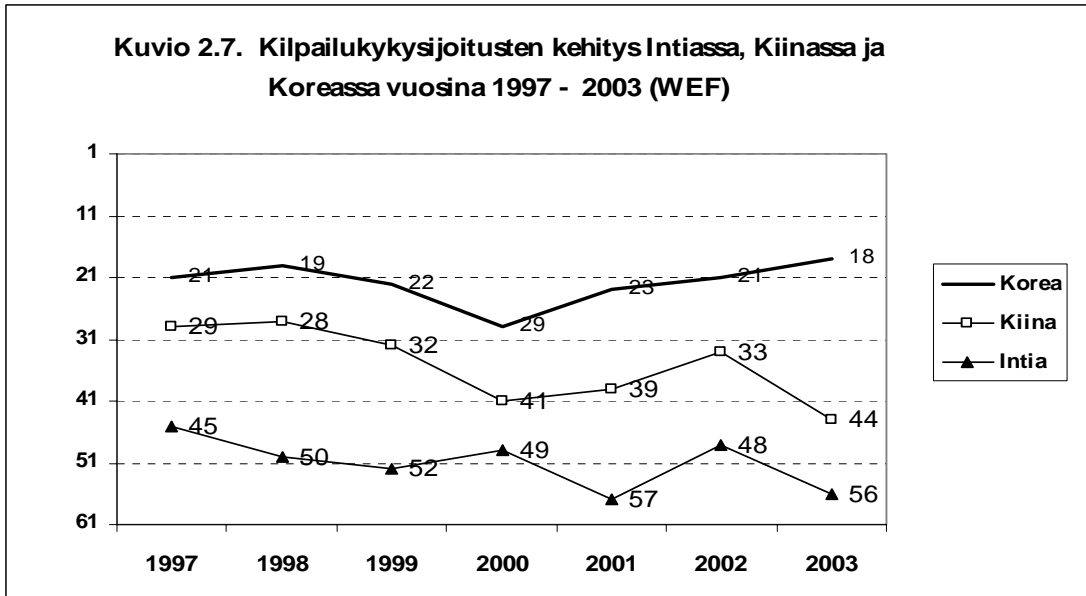
Baltia maista Viron kehitys on ollut kaikkein nopeinta. Viro on noussut WEF:n kilpailukykykymittarissa sijalle 22, joka on Euroopan keskitasoa. Vastaavasti Liettua ja Latvia ovat myös nostaneet kilpailukykyajoitustaan.

Kiina ja muut Aasian maat

Aasian kilpailukyky on EU25-alueita heikompaa. Korea on noussut Aasian kilpailukykyjoitukseksi maaksi. Korea nousi sijalta 25 sijalle 18 vuoden 2003 WEF:n raportissa. Kehitys on johtunut makrotaloudellisen ympäristön parantumisesta, poliittisiin päätöksentekijöihin kohdistuvan luottamuksen lisääntymisestä, julkisen rahoituksen lisääntymisestä sekä merkittävästä teknologisesti kehityksestä (WEF 2003, 15). Myös Thaimaa ja Vietnam ovat parantaneet asemiaan merkittävästi. Malesiassa ja Intiassa teknologinen kehitys on lisännyt kilpailukykyä. Kiinassa kehitys on mennyt huonompaan suuntaan mm. julkisten instituutioiden osalta.

Kiinan kilpailukyky on kaukana maailman kärkimaista, vaikka maan taloudellinen kehitys on ollut voimakasta. Talous on kasvanut merkittäväällä tavalla - vuosien 1988-2001 aikana sen BKT /per henkilö kaksinkertaistui. Teknologinen taso on kuitenkin vielä heikko, sillä teknologiaindeksillä mitattuna Kiinan sijoitus on 65. Julkiset instituutiot ovat tulleet tehokkaammaksi, mutta instituutiot ovat vielä yleisesti tasoltaan kehittymättömiä. Kiina on myös yhä suljettu ja epädemokraattinen yhteiskunta. Lehdistön vapaudella mitattuna maan sijoitus on 99.

Venäjä

Venäjän kilpailukyky on yhä heikko. Venäjä on kuulunut koko tarkastelujakson vertailun alimpaan ryhmään. Viime vuosina erityisesti julkisten instituutioiden laadun osalta kehitys on mennyt huonompaan suuntaan. Korruptio ja lehdistön vapaus ovat kehittyneet negatiivisesti. Omistusoikeuksien suhteen (property rights) sijoitus on 96. Järjestäytynyt rikollisuus -muuttujan suhteen Venäjän sijoitus on 87. Lehdistön vapauden suhteen maan sijaluku on 82. Instituutioiden laadun parantaminen nostaisi Venäjän kilpailukykyajoitusta tulevaisuudessa.

Yhdysvallat

Yhdysvallat on ollut kilpailukykyyn huippumaita koko tarkasteluajanjakson. Yhdysvaltain kilpailukyky perustuu ennen kaikkea korkeaan osaamiseen ja uuden teknologian kehittämiseen. Julkiset instituutiot ja makrotaloudellinen ympäristö eivät kuitenkaan ole maailman huippua. Viranomaisten päätöksissä on havaittavissa suositummuusjärjestelmiä (sijaluku 19). Järjestäytyneen rikollisuuden laajuuden (sijaluku 29) ja terrorismin uhkan aiheuttamat liiketoimintakustannukset (sijaluku 93) ovat olleet haitallisia tekijöitä viime vuosina. Makrotaloudellisista tekijöistä suurin ongelma on budjettivajeen suuruus (sijaluku 50).

2.3 International Institute for Management Development (IMD)

IMD on sveitsiläinen liikkeenjohdon koulutuslaitos, joka perustettiin vuonna 1990. Se muodostettiin yhdistämällä kaksi pitkään toiminutta liikkeenjohdon koulutuslaitosta: IMI (perustettu Genevessä vuonna 1945) ja IMEDE (perustettu Lausannessa vuonna 1957). IMD on Euroopan tunnetuin liikkeenjohdon kouluttaja. Sen MBA -koulutusohjelma on arvostetuimpia alalla.

2.3.1 IMD:n kilpailukykyindeksin rakenne

IMD:n indeksi koostuu kahdesta tasosta. Indeksien ylempi taso muodostuu neljästä päälohkosta: taloudellinen suorituskyky, julkisen sektorin tehokkuus, yksityisen sektorin tehokkuus ja infrastruktuuri. Indeksien alemmalla tasolla kukin päälohko jaetaan viiteen alalohkoon, joten niitä on yhteensä 20. Kukin alalohko saa noin viiden prosentin ja kukin päälohko neljänneksen painon kokonaisindeksissä. Kukin pääindeksi lasketaan kovan ja pehmeän datan painotettuna keskiarvona. Alalohkot jakaantuvat yli 300 muuttujaan, vaikkakaan jokaisen alalohkon arvioimiseen ei tarvita yhtä paljon muuttujia (esim. koulutuksen tason arvioimiseen tarvitaan enemmän muuttujia kuin hintojen arvioimiseen).

Indeksi lasketaan seuraavasti:

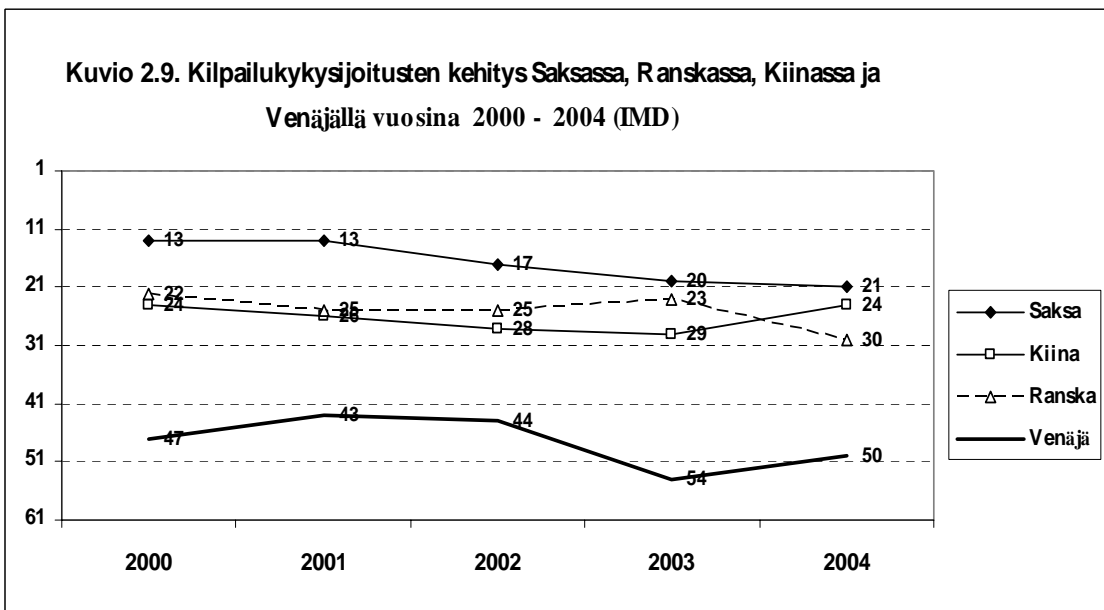
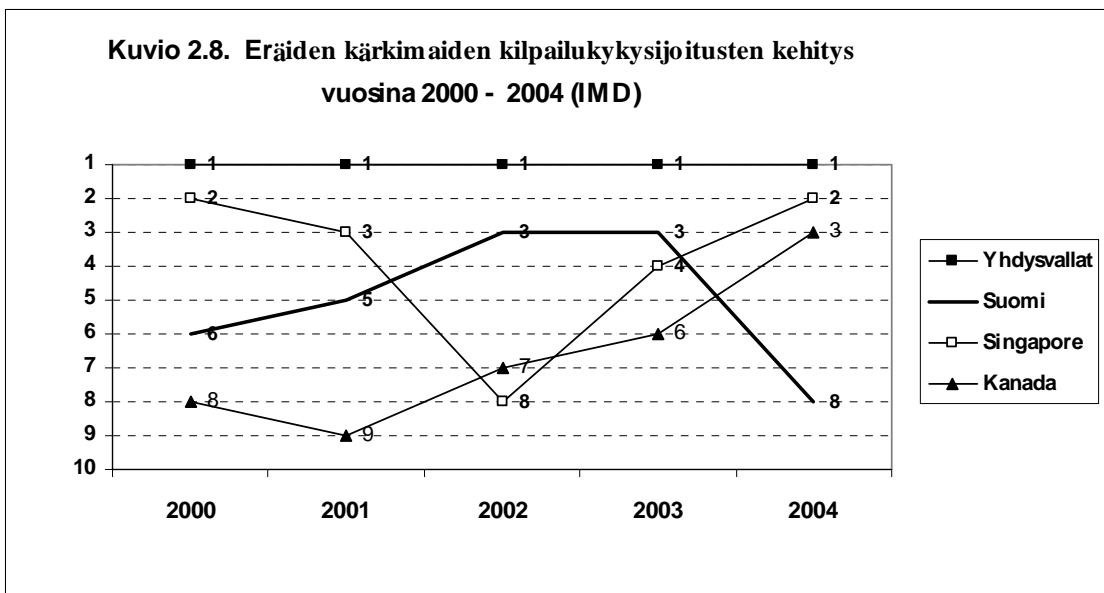
- 1) Muuttujat skaalataan siten, että kaikkien maiden keskiarvo on nolla ja keskihajonta on yksi.
- 2) Alalohkojen indeksit muodostetaan niihin kuuluvien vakioitujen muuttujien keskiarvona.
- 3) Päälohkojen indeksit lasketaan alalohkojen indeksien keskiarvona.
- 4) Kokonaisindeksi lasketaan päälohkojen indeksien keskiarvona. Kuten todettiin, kukin alalohko saa noin viiden prosentin ($20 \cdot 5 = 100$) ja kukin päälohko neljänneksen painon kokonaisindeksissä. Indeksi lasketaan kovan ja pehmeän datan painotettuna keskiarvona. Kova data mittaa kilpailukykyä, joka voidaan laskea. Pehmeä data mittaa kilpailukykyä, joka voidaan arvioida. Kova data saa kahden kolmanneksen ja pehmeä data kolmanneksen painon. Osa kovasta datasta on vain taustatietoa, jota ei käytetä laskemisessa. Lopullinen sijoitus saadaan yhdistämällä 20 alalohkon tulokset.

IMD:n mittarissa turvallisuusmuuttujia on päälohkossa julkisen sektorin tehokkuus. Sen alalohkossa ”institutionaalinen ympäristö” (Institutional Framework) on arvosteluasteikko

”valtion tehokkuus” (State Efficiency). Siellä ovat muuttujat, jotka mittaavat hallituksen vapautta (mm. korruptio, lahjonta). Toisesta alalohkosta ”sosiaalinen kehys” (Social Framework) löytyvät oikeudenmukaisuuteen ja rikollisuuden määrään liittyvät muuttujat.

2.3.2 Kilpailukykykysijöiden kehitys

IMD:n kokonaiskilpailukykykysijöiden kehitystä ei tässä yhteydessä esitellä tarkemmin, koska raportin pääpaino on WEF:n kilpailukykykysijöiden aineistossa. Kuvioista 2.8 ja 2.9

on nähtävillä eräiden keskeisten maiden kokonaiskilpailukyvyn kehitys IMD:n arvioissa vuosina 2000 – 2004. Yhdysvallat on ollut ykköspaikalla koko 2000 -luvun ajan. Suomi on menestynyt IMD:n mittarissa heikommin kuin WEF:n vertailussa. Suomi putosi vuonna 2004 IMD:n raportissa sijalle 8. Lasku selittyy suurelta osin taloudellisen suorituskyvyn tippumisella. Kiina sijoittuu IMD:n kilpailukykyymittarissa paremmin kuin WEF:n vastavassa. Kiinan sijaluku oli 24. vuonna 2004. Ero selittyy sillä, että julkiset instituutiot saavat IMD:n vertailussa pienemmän painon. Venäjä kuuluu myös IMD:n arvioissa maailman heikoimpaan luokkaan.

3 TURVALLISUUS JA KILPAILUKYKYMITTARIT

Tässä yhteydessä tarkastellaan turvallisuutta yritysten liiketoiminnan näkökulmasta. Yritysturvallisuusongelmat vaikeuttavat yritysten toimintaa. Turvallisuusriskien hallinta on osa yritysten toimintaa, jolla pyritään hallitsemaan niiden liiketoimintaympäristöä. Kansainväliset kilpailukykyraportit arvioivat myös maiden turvallisuustilannetta. Luvussa tuodaan esille, miten kilpailukykyymittarit ottavat huomioon erilaisia yritysturvallisuuteen liittyviä tekijöitä.

3.1 Turvallisuusriskit

Kilpailukyky muodostuu useista peruselementeistä. Valtiovarainministeriö (2002) mainitsee kymmenen tekijää: koulutus, työmarkkinat, verotus, tiede- ja teknologiaympäristö, tieto- ja tietoliikenneympäristö, infrastruktuuri, yrittäjyyden yleiset edellytykset, sosiaaliturva ja yhteiskunnallinen turvaverkko sekä ympäristönsuojelu ja kestävä kehitys. Turvallisuus-elementti sisältyy tässä luokittelussa mm. maiden julkisten instituutioiden ja julkisen sektorin (hallinnon) tehokkuuden tekijöihin.

Yritysturvallisuus koostuu monesta osa-alueesta. Rikosturvallisuus tarkoittaa yrityksen henkilöstöön, omaisuuteen ja tietoihin kohdistuvan uhkan torjumista. Ulkomaan toimintojen yritysturvallisuus on niiden toimintojen muodostama kokonaisuus, jonka avulla yritys pyrkii varmistamaan toimintansa turvallisuuden harjoittaessaan liiketoimintaa kotimaan

ulkopuolella (Miettinen 2002, 16). Yritykset arvioivat kohdemaan taloudellisia, poliittisia ja kulttuurillisia erityispiirteitä, jotka vaikuttavat yrityksen ulkomaankauppaan ja sijoitus-toimintaan.

Maariskit (poliittiset riskit) ovat yksi turvallisuusriskien osatekijä. Maariski on kansainvälisen hankkeen kohdemaan liittyvä riski, joka vaikuttaa hankkeen kannattavuuteen. Poliittinen riski viittaa mahdollisuuteen, että kohdemaan poliittiset päätökset, olosuhteet tai tapahtumat voivat vaikuttaa liiketoimintaympäristöön siten, että investoija menettää tuloja tai ei saavuta niitä tuloja, jotka oli arvioitu saatavaksi, kun investointipäätös tehtiin (Llewelly, 1994).

De la Torre (1986) jakaa poliittisten häiriöiden vaikutukset kahteen osaan:

- 1) Kontrollin menetys omaisuuteen (valtiovallan uudelleenjärjestelyt).
- 2) Tytäryhtiön arvon pieneneminen valtion diskriminoivien toimien tai talouden yleisen heikentymisen takia.

Overholtin (1982) mukaan uhatuksi voivat joutua:

- 1) Yrityksen varallisuus (oikeusrikkomukset).
- 2) Työn järjestely (byrokratia, rikollisuus, sodat).
- 3) Markkinat (heikkenevä taloudellinen ympäristö).
- 4) Toiminnot (korruptio).

Markkula (1996) jakaa kansainväliset turvallisuustekijät kolmeen luokkaan:

- 1) Maan tai valtion poliittiset tai taloudelliset tapahtumat (sisällissodat, mellakat, vallankumoukset).
- 2) Maan tai valtion poliittiset tai taloudelliset olosuhteet (kansallistaminen, muutokset raha- ja valuuttakurssipolitiikassa, rajoitukset).
- 3) Kansainväliset rakenteelliset riskit (sodat, muutokset sotilaallisissa ja taloudellisissa liittoutumissa).

Nykyisin poliittiset riskit eivät liity niinkään vallankaappauksiin tai ulkomaisten sijoituksen vastustamiseen. Riskit ovat alueellisia ja ne liittyvät lakien ja säädösten muuttamiseen, hallitusten vaihdoksiin, ympäristö- ja ihmisoikeuskysymyksiin, valuuttakriiseihin ja terrorismiin. Globaaleille yrityksille riskit voivat johtaa tappioihin, jotka uhkaavat yrityksen rahoituksellista asemaa. (Political Risk Net, www.political-risk.net.)

3.2 Turvallisuusmuuttajat kilpailukykymittauksissa

Turvallisuus on yksi osatekijä, joka vaikuttaa omalla painollaan kilpailukykyindeksin kehitykseen. Turvallisuusmuuttajat ovat luonteeltaan ”pehmeää” dataa, eli kyselyjen perusteella yritysjohtajilta hankittua informaatiota. IMD:n raportissa on mukana kovana muuttujana rikollisuuden määrä 100 000 henkilöä kohden (tieto on ns. back ground dataa, jota ei käytetä lopullisen indeksin laskemisessa). Turvallisuusmuuttajat kuvaavat pääasiassa sisäistä turvallisuutta. Rikollisuus, väkivalta ja korruptio vaikuttavat yritysten liiketoimintaympäristöön. Turvallisuudella on merkitystä mm. siihen, kuinka houkuttelevia maat ovat ulkomaisille sijoituksille.

WEF:n raportissa muuttajat on jaettu kolmeen lohkoon: makrotaloudellinen ympäristö, teknologia ja julkiset instituutiot. Instituutioiden rooli on ratkaiseva omistusoikeuksien suojaamisessa sekä sopimus- ja lakikiistojen ratkaisemisessa. Niiden merkitys on suuri myös hallituksen tehokkuudelle julkisten menojen määrätymisessä ja avoimuudelle kaikille tasoille hallinnossa (WEF 2001, 45). Kaikki tekijät parantavat tuotannontekijöiden tehokasta kohdentumista. Lisäksi ne ovat ratkaisevassa roolissa yhteiskunnallisen vakauden kehittymisessä.

WEF on kehittänyt kyselymenetelmiä, jotka kuvaavat instituutioiden laatua eri maissa. Julkisten instituutioiden indeksi muodostuu kokonaan kyselyvastauksista. Se jakautuu kahteen alalohkoon: sopimukset ja laki (contracts and law subindex) sekä korruptio (corruption subindex). Sopimukset ja laki -lohkon sijoitus kuvaa hallituksen päätöksenteon puolueettomuutta, oikeudellista itsenäisyyttä, omistusoikeuksien määrittämistä ja kunnioittamista sekä järjestäytyneen rikollisuuden aiheuttamia kustannuksia. Korruptio -lohko kuvaa lahjonnan esiintymistä kolmella tasolla: tuonnissa ja viennissä, julkisissa etuuksissa sekä veronkeruussa.

Eri kilpailukykymittarit painottavat eri tavalla turvallisuuteen liittyviä tekijöitä. WEF:n indeksissä turvallisuutta voidaan katsoa mitattavan seuraavien osatekijöiden avulla.

WEF:n turvallisuusmuuttajat

*2.02 Terrorismin uhkan aiheuttamat liiketoimintakustannukset (business costs of terrorism)

Terrorismin uhka kotimaassanne aiheuttaa / ei aiheuta merkittäviä kustannuksia liiketoimintaan (1= kyllä, aiheuttaa merkittäviä kustannuksia...7= ei aiheuta merkittäviä kustannuksia).

*6.01 Oikeudellinen riippumattomuus (judicial independence)

Tuomioistuinlaitos maassanne on itsenäinen poliittiselta (hallituksen jäsenten, kansalaisten tai yritysten) vaikutusvallalta (1= ei, voimakkaasti vaikutettu...7= kyllä, kokonaan itsenäinen).

*6.03 Omistusoikeudet (property rights)

Rahoitusvarat ja varallisuus (1= ovat heikosti määriteltyjä ja eivät ole suojattuja lailla...7= ovat selvästi määriteltyjä ja hyvin suojattuja lailla).

*6.13 Poliisin toiminnan luotettavuus (reliability of police services)

Poliisiin voi / ei voi luottaa liiketoiminnan turvaamisessa rikolliselta toiminnalta (1= ei voi luottaa...7= kyllä voi luottaa).

*6.14 Rikollisuuden ja väkivallan aiheuttamat liiketoimintakustannukset (business costs of crime and violence)

Yleinen rikollisuus ja väkivalta (mm. katurikollisuus, yritysten ryöstöt) aiheuttavat /eivät aiheuta merkittäviä kustannuksia liiketoimintaan (1= kyllä, aiheuttaa merkittäviä kustannuksia...7= ei aiheuta merkittäviä kustannuksia).

*6.17 Järjestäytynyt rikollisuus (organized crime)

Järjestäytynyt rikollisuus (mm. mafia-johtoinen rahankiristys) aiheuttaa / ei aiheuta merkittäviä kustannuksia liiketoimintaan (1= aiheuttaa merkittäviä kustannuksia...7= ei aiheuta merkittäviä kustannuksia).

*7.09 Korruption aiheuttamat liiketoimintakustannukset (business costs of corruption)

Vaikuttavatko muiden yritysten suorittamat laittomat maksut (lahjukset) hallituksen politiikan, lakien ja rajoitusten muuttamiseksi yrityksen liiketoimintakustannusten muodostumiseen, tai vaikuttaako tämä toiminta muuten negatiivisesti liiketoimintaan? (1= aiheuttaa suuria kustannuksia...7= ei aiheuta oleellisia kustannuksia).

*7.13 Rahanpesun yleisyys pankkien kautta (pervasiveness of money laundering through banks)

Rahanpesu pankkien kautta on yleistä / erittäin harvinaista (1= kyllä, yleistä...7= ei, erittäin harvinaista).

*7.14 Rahanpesun yleisyys muuten kuin pankkien kautta (pervasiveness of money laundering through non-bank channels)

Rahan peseminen muuten kuin pankkien kautta (mm. valuutan vaihto- tai vähittäiskauppa, vienti/tuonti, jalokivet, kiinteistöt) kautta on yleistä / erittäin harvinaista (1= kyllä, yleistä 7= ei, erittäin harvinaista).

IMD:n turvallisuusmuuttajat

IMD:n indeksissä turvallisuutta voidaan katsoa mitattavan seuraavien osatekijöiden avulla.

*2.3.17 Lahjonta ja korruptio (bribing and corruption)

Esiintyy / ei esiinny taloudessa (1= kyllä, esiintyy taloudessa...10= ei esiinny).

*2.5.0.1 Oikeusjärjestelmä (justice)

On / ei ole tasapuolisesti järjestetty yhteiskunnassa (1= ei ole tasapuolisesti järjestetty yhteiskunnassa...10= on järjestetty tasapuolisesti yhteiskunnassa).

*2.5.0.2 Yksilön turvallisuus ja yksityinen omistusoikeus (personal security and private property)

Ovat / eivät ole riittävästi suojattuja (1= eivät ole riittävästi suojattuja...10= ovat riittävästi suojattuja).

*2.5.0.4 Poliittisen epävakauden riski (risk of political instability)

Riski erittäin suuri / pieni (1= erittäin korkea...10= erittäin alhainen).

*2.5.0.6 Rikollisuus (serious crime)

- Murhien, väkivaltarikollisuuden ja aseistettujen ryöstöjen määrä per 100 000 asukasta. Tilastodataa, jonka lähteenä on Interpol. Tilastotiedot laahaavat kolme vuotta myöhässä. Tiedot eivät myöskään ole keskenään vertailukelpoisia.

Turvallisuuteen liittyvien muuttujien määrä kyselyissä on lisääntynyt viime vuosina. Terrorismiin ja rahanpesuun liittyvät muuttajat otettiin mukaan WEF:n mittariin vuonna 2002. Aikavertailussa on otettava huomioon, että maitten lukumäärä on vaihdellut runsaasti eri vuosina. Turvallisuusmuuttajat ovat myös vaihdelleet. Vertailussa voidaan käyttää kyselyissä koko ajan mukana olleita muuttujia.

Turvallisuusmuuttujat mittaavat yritykseen kohdistuvia uhkia. Yrityksen varallisuuteen kohdistuvia uhkia mittaavat oikeusjärjestelmään liittyvät mittarit (mm. Judicial Independence, Property Rights). Yrityksen toiminnan järjestelyyn liittyviä uhkia mittaavat kohdemaan sisäiseen turvallisuuteen liittyvät muuttujat (mm. Organized Crime). Yrityksen toimintoihin liittyviä uhkia mittaavat erityisesti korruption esiintymiseen liittyvät muuttujat.

Kilpailukykyindeksien maat, muuttujat ja menetelmät poikkeavat toisistaan ja vaihtelevat vuosittain, joten sijoitusten keskinäinen vertailu on vaikeaa (Rouvinen 2001). Kilpailukykykymittarit mittaavat heikosti kohdemaan ulkoiisiin uhkiin liittyviä tekijöitä. WEF:n mittarissa on kahtena viime vuotena ollut mukana terrorismin aiheuttamiin kustannuksiin liittyvä muuttuja (business costs of terrorism). Sodat ja vallankumoukset näkyvät heikosti kilpailukykykymittareissa.

WEF:n mittarista rakennetaan luvussa 6 kaksi turvallisuusindeksiä. Näistä toinen on ns. laaja turvallisuusindeksi, joka kuvaa turvallisuustilannetta vuosina 2002 - 2003 (ks. luku 6.2). Mukana ovat kaikki raportin turvallisuusmuuttujat. Koska muuttujien määrä on vaihdellut eri aikoina, rakennetaan toinen, suppeampi turvallisuusindeksi aikavälivertailua varten. Indeksissä käytetään vain neljää muuttujaa: järjestäytyneen rikollisuuden aiheuttamat liiketoimintakustannukset, korruption aiheuttamat liiketoimintakustannukset, oikeusjärjestelmän itsenäisyys sekä poliisivoimien luotettavuus. Vertailu tehdään vuosille 1997 – 2003 (ks. luku 6.1).

4 TURVALLISUUDEN OSATEKIJÄT JA NIIDEN YHTEYS KILPAILUKYKYYN

Turvallisuusriskejä voidaan jakaa eri osatekijöihin. Seuraavassa tarkastellaan tarkemmin eri maiden turvallisuusriskejä eri osa-alueilta. Riskit on jaettu seuraaviin tekijöihin: korruptio ja lahjonta, oikeusjärjestelmän oikeudenmukaisuus, omistusoikeuden suoja, rikollisuus, järjestäytynyt rikollisuus, terrorismi, poliisivoimien luotettavuus ja rahanpesu. Tässä luvussa tarkastellaan myös kilpailukyvyyn ja turvallisuuden välistä yhteyttä toisiinsa vuoden 2003 WEF:n raportin laskelmissa.

4.1 Korruptio ja lahjonta

Transparency Internationalin (TI) määritelmän mukaan korruptio on saadun valta-aseman väärinkäyttöä henkilökohtaisen edun nimissä. TI jakaa korruption edelleen kahteen ryhmään: ”toimivallan mukainen” (according to rule) sekä ”toimivallan vastainen” (against the rule) korruptio. Toimivallan mukaisella korruptiolla tarkoitetaan tilannetta, jossa mahdollisen lahjuksen saajan velvollisuus on suorittaa kyseinen työtehtävä ja hän käyttää lahjusta helpottamaan ja/tai nopeuttamaan käsittelyä. Toimivallan vastaisella korruptiolla tarkoitetaan tilannetta, jossa henkilö tarjoaa lahjusta vastaan palvelua, joka ei kuulu hänen toimivaltaansa. (Transparency Suomi www.transparency.fi.)

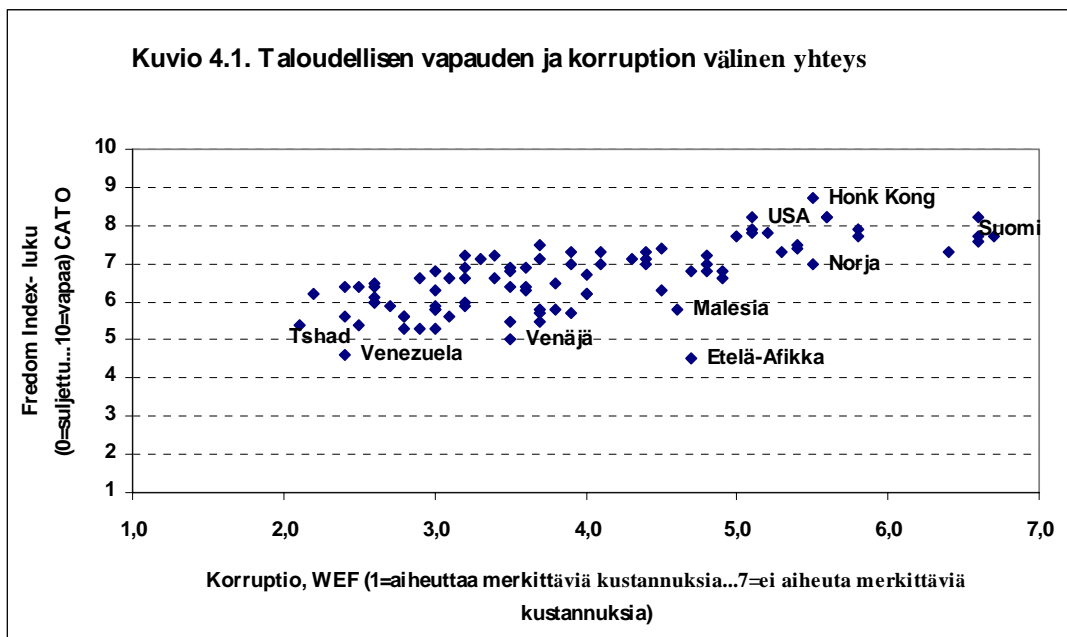
Korruptio jaetaan myös usein ”vähäiseen korruptioon” (petty corruption) ja ”laajamittaiseen korruptioon” (grand corruption). Vähäistä korruptiota on esimerkiksi se, kun virkamies pyytää voitellurahoja lisäansioden toivossa. Laajamittaista korruptiota esiintyy tilanteissa, joissa henkilö oman etunsa nimissä tekee päätöksiä, jotka vaikuttavat usean ihmisen elämään, esim. säätää lakeja. (Ulkoasiainministeriön kehitysyhteistyöosasto, 2002.)

TI -järjestö laatii vuosittain kansainvälisen indeksin ”Corruption Perception Index CPI:n”, jolla arvioidaan korruption esiintymistä eri maissa. CPI perustuu vuosittain kansallisten ja kansainvälisten tutkimuslaitosten ja tutkijoiden tilastoihin sekä niiden pohjalta tehtäviin johtopäätöksiin. CPI:n avulla pyritään edistämään hyvän hallinnon periaatteita globaalilla tasolla. Indeksien mukaan korruptiota esiintyy kaikkialla maailmassa, vaikka sen laajuus vaihtelee suuresti. Vuoden 2003 indeksin mukaan yhdeksän kymmenestä kehittyneestäkin maasta tarvitsee pikaisesti tukea korruption vastaiseen taisteluun. Korruptio heikentää

valtioiden toimintakykyä ja järjestyksen luomista. Uhkana on järjestäytyneen rikollisuuden ja korruptoituneiden virkamiesten harjoittama vallan käyttö.

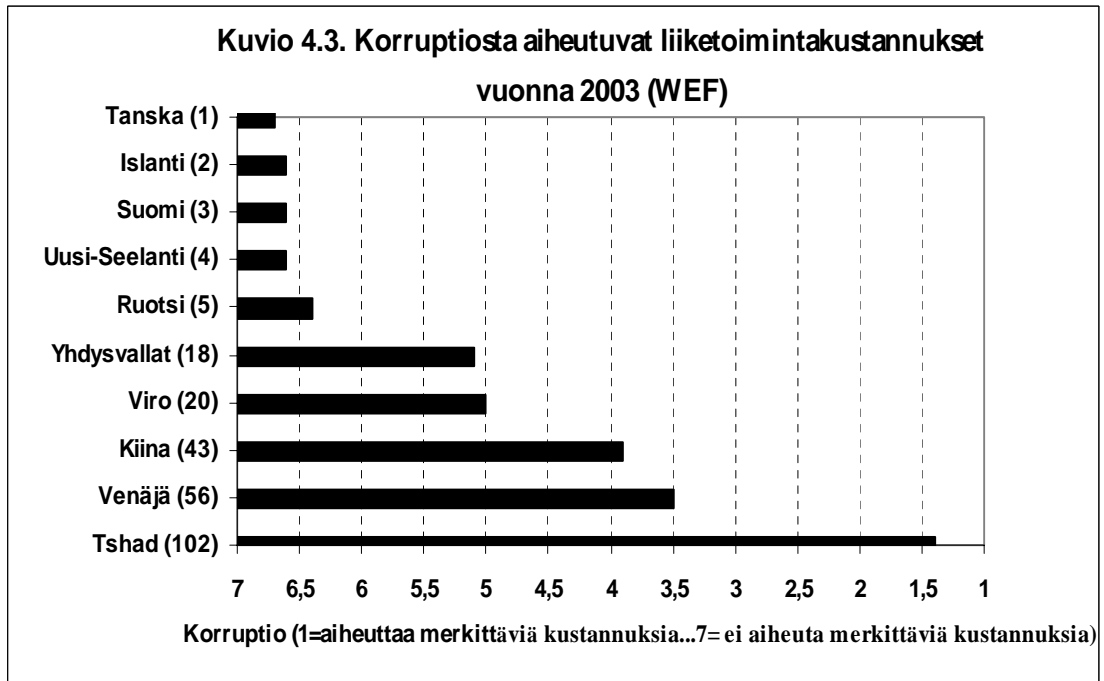
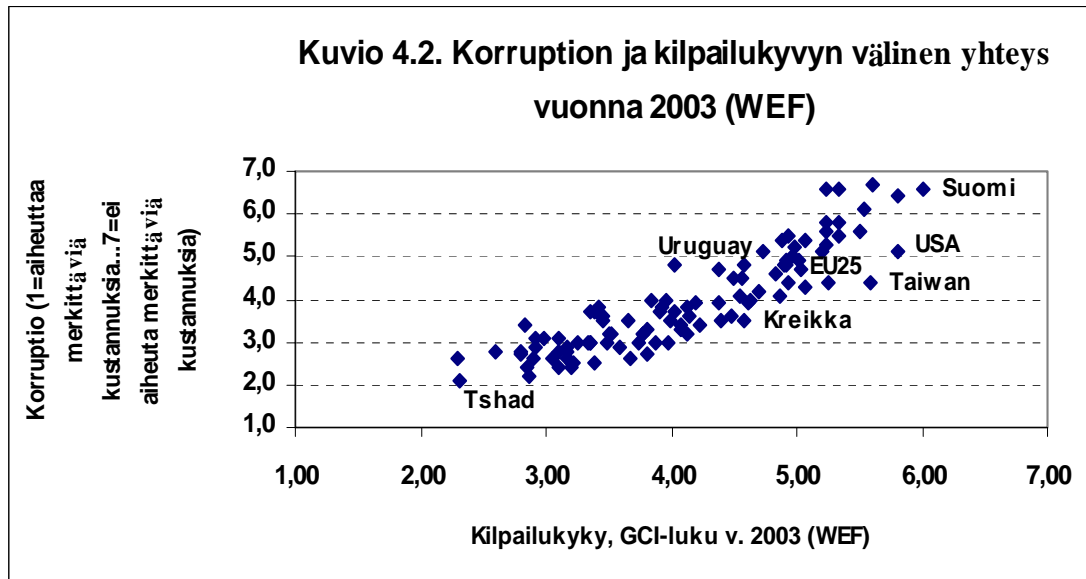
Korruption haitat ovat erittäin vakavia. Korruptio vaikeuttaa yleisesti lakeihin pohjautuvaa hallintoa, lisää köyhyyttä, heikentää demokratiaa, sekä aiheuttaa onnettomuuksia ja kuolemia. Suuri määrä korruptiota heikentää ulkomaisten sijoittajien luottamusta kohtaan markkinoihin ja vähentää siten ulkomaisen pääoman tuloa maahan. Monet maailman köyhistä ja kehittyvistä maista tarvitsisivat ulkomaisia sijoittajia investoimaan uusiin hankkeisiin, mutta äärimmäisen korruptoituneissa maissa kannattavuus on heikko ja väestön hyöty investoinneista häviää lähes olemattomiin. (Transparency Suomi www.transparency.fi.)

Taloudellisesti vapaissa maissa esiintyy kaikkein vähiten korruptiota (ks. kuvio 4.1). Korruption laaja esiintyvyys on usein seurausta suljetusta taloudesta – säännöstely, laaja julkinen sektori, yksilön oikeuden rajoittaminen - eikä niinkään muiden ongelmien aiheuttaja⁶. Siksi on tärkeää, että taloudellinen vapaus ulottuu kaikille talouden osa-alueille. Tämä mahdollistaa taloudellisen tehokkuuden. Avoimuuden lisääminen ja vapauden rakenteiden leviäminen yhteiskunnan kaikilla sektoreilla vähentää myös korruptiosta aiheutuvia kustannuksia.

⁶ Korruption ja taloudellisen vapauden välisistä yhteyksistä on kirjoittanut mm. Ana Isabel Eiras (2003): "Ethics, Corruption and Economic Freedom", The Heritage Lectures NO: 813.

Korruption ja kilpailukyvyn välinen yhteys on selkeä (ks. kuvio 4.2), joten korruption vähäisyys on kilpailuetu. Korruptoituneet maat ovat kilpailukyvyttömmimpiä. Suomi on ollut TI -järjestön vertailussa viitenä viime vuotena maailman vähiten korruptoitunut maa, jota voidaan pitää kilpailuetuna suomalaisille yrityksille. Yhteys johtuu ennen kaikkea vapaan kilpailun ja talouskasvun välisistä riippuvuuksista. Euroopan maista korruptoituneimpia ovat Itä-Euroopan maat sekä Italia ja Kreikka. Maat ovat myös Euroopan kilpailukykyvertailun pohjalla.

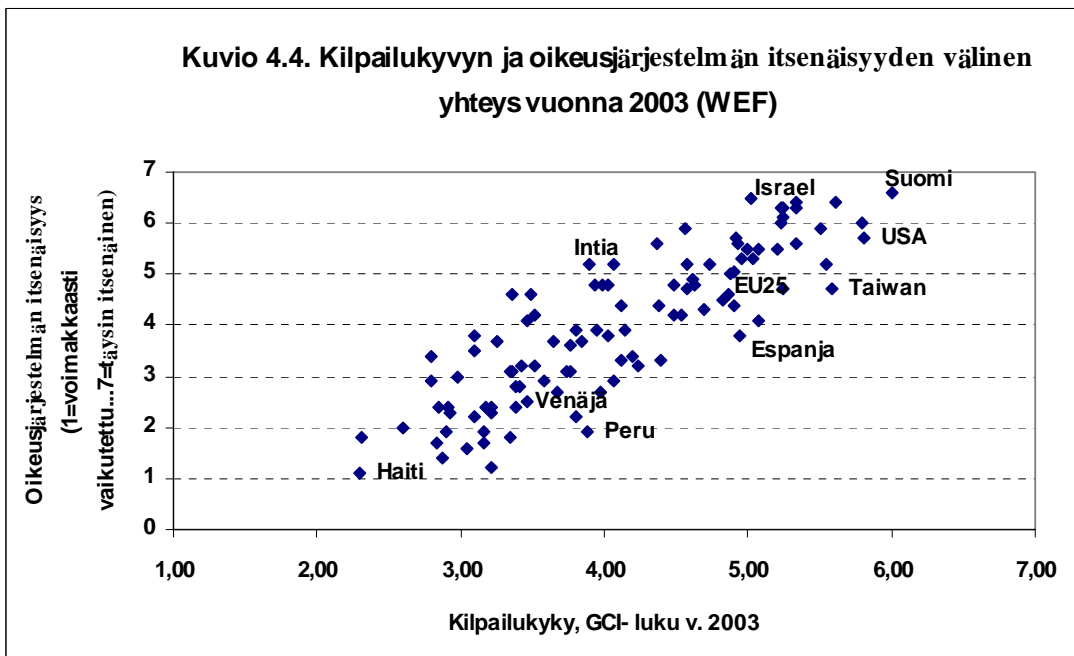

4.2 Oikeusjärjestelmän oikeudenmukaisuus

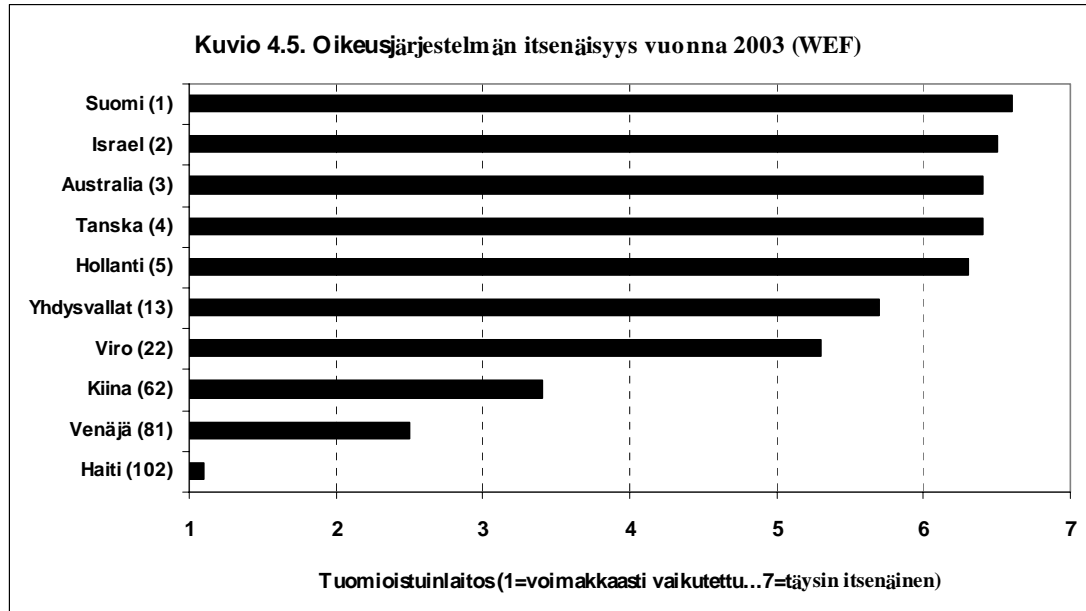
Demokraattisten oikeusvaltioiden julkisten instituutioiden yhtenä tehtävänä on pitää yllä oikeudenmukaisuutta ja varmistaa kansalaisten turvallisuus. Valtiovalta suojelee kansalaisten oikeuksia ja turvallisuutta erilaisilla toimenpiteillä (mm. lailla, asetuksilla ja säädöksillä). Järjestäytyneen demokraattisen yhteiskunnan keskeisenä perustana on oikeudenmukainen oikeusjärjestelmä. Yhteiskunnan oikeusjärjestyksen yhtenä tehtävänä on pitää yllä maan sisäistä turvallisuutta ja estää vaarallisten uhkien toteutuminen.

Oikeusjärjestelmän oikeudenmukaisuuden toteutuminen lisää kansalaisten luottamusta yhteiskuntaan. Yhteiskunnan perustekijöitä on sen jäsenten kesken vallitseva luottamus. Kansalaisten täytyy voida luottaa mm. valtiojärjestelmään, oikeusjärjestykseen ja hallinnon tasapuolisuuteen. Epäoikeudenmukaisuus ja kansalaisyhteiskunnan rajoittaminen johtavat myös taloudelliseen tehottomuuteen. Oikeusrikkomukset aiheuttavat uhkia yritysten varallisuudelle.

Oikeusjärjestelmän itsenäisyyden ja kilpailukyvyn välillä on selvä yhteys (ks. kuvio 4.4).⁷ Oikeusjärjestelmän mielivaltaisuus ja korruptoituneisuus liittyy voimakkaasti heikon kilpailukyvyn maiden yhteiskuntien rakenteisiin. Demokraattiset oikeusvaltiot ovat taloudellisesti paremmassa asemassa kuin epädemokraattiset valtiot.

⁷ Kilpailukykyymittauksissa WEF mittaa oikeusjärjestelmän itsenäisyyttä (eli tuomioistuimen riippumattomuutta). IMD:n mittaa oikeusjärjestelmän tasapuolisuutta (justice). Tässä yhteydessä käytetään ainoastaan WEF:n muuttujaa. IMD:n mittarissa Suomi sijoittuu viidennelle sijalle Australian, Itävallan, Tanskan ja Islannin jälkeen.

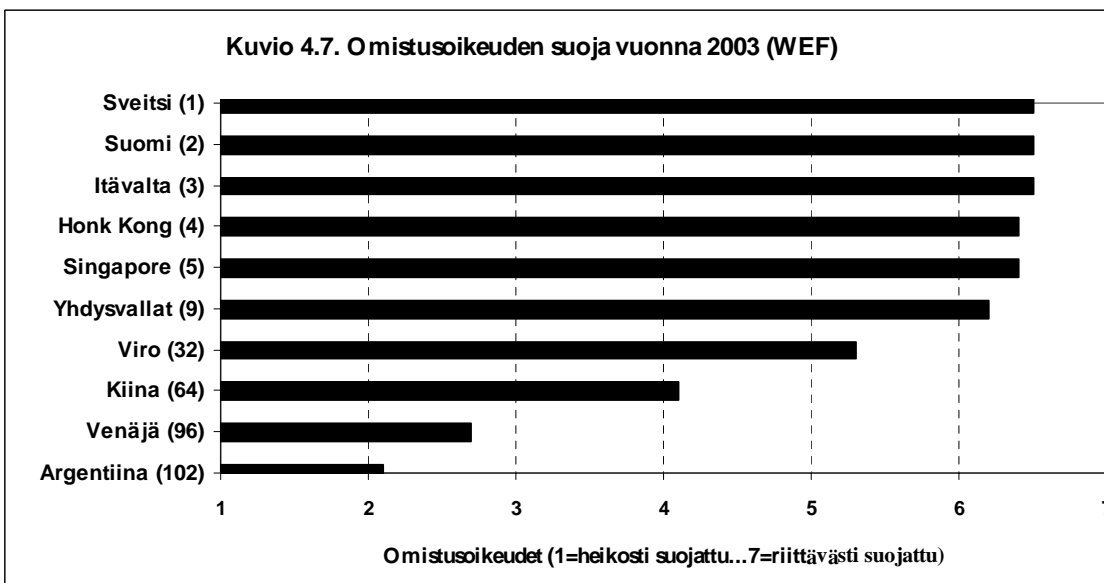
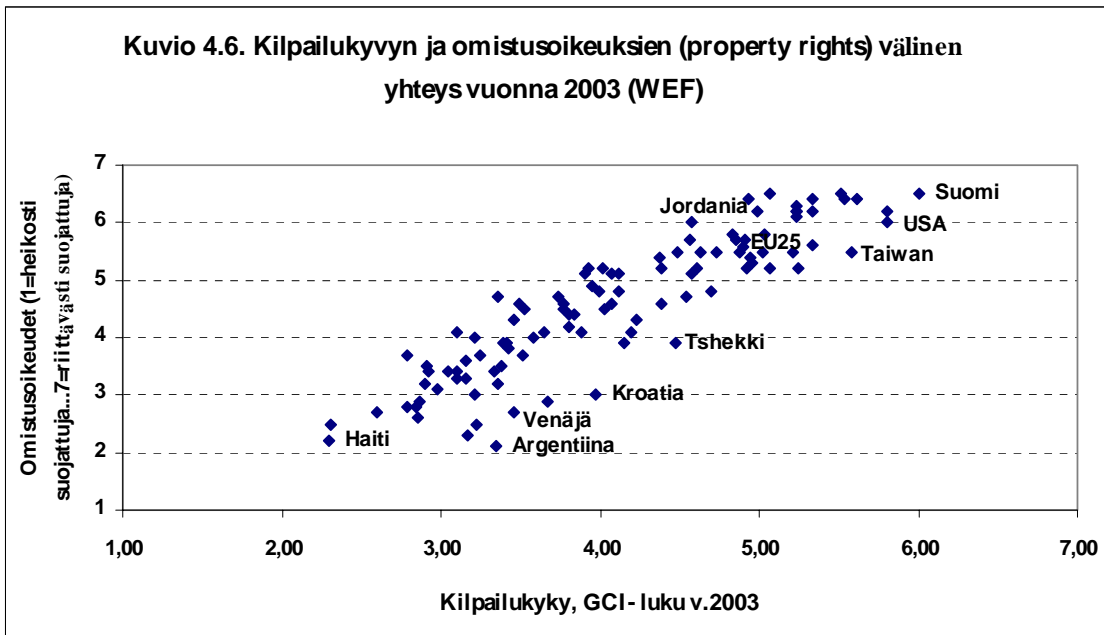
4.3 Omistusoikeuden suoja

Omistusoikeudet ovat vapaan markkinatalouden edellytys. Vapaa vaihdanta edellyttää, että omistusoikeudet on hyvin määritelty yhteiskunnassa. Omistusoikeuksiin kuuluu oikeus käyttää omistuksen kohdetta, oikeus sen tuottamaan tuloon, oikeus myydä kohde ja myös oikeus hävittää se (Pekkarinen & Sutela 2002, 114). Tärkeää on, että omistusoikeudet on määritelty mahdollisimman tarkasti, yksinkertaisesti ja ymmärrettävästi. Laissa säädettyjen omistusoikeuksien valvominen on yksi osa omistusoikeuden suojan toteutumista, jolla on vaikutusta myös ulkomaisten yritysten toimintaan. Valtiovallan diskriminoivat toimenpiteet ovat turvallisuusriski yritysten liiketoiminnan harjoittamiselle.

Yksityinen omistusoikeus lisää vastuullisuutta, vapautta ja varallisuutta⁸. Oikeus käyttää omaisuuttaan parhaaksi katsomallaan tavalla lisää yksilön vastuullisuutta, sekä omassa toiminnassa, että suhtautumisessa muita kohtaan. Vapauden rajoittaminen koskee aina myös taloudellista vapautta - vapaa yhteiskunta on myös omistusoikeuden yhteiskunta. Omistusoikeudet tekevät mahdolliseksi vapaat markkinat, jotka puolestaan parantavat elintasoa ja lisäävät varallisuutta.

⁸ Ks. esim. Tom G. Plamer (2004): "An Ownership Society Fosters Responsibility, Liberty, Prosperity", Cato-instituutti.

Omistusoikeuksien suojaamisen taso on tärkeä taloudellisen kasvun selittäjä. Maissa, joissa omistusoikeudet ovat heikosti suojattuja, ihmiset ja yritykset käyttävät paljon aikaa ja rahaa suojatakseen omaisuuttaan. Siitä aiheutuu yhteiskunnalle hyvinvointitappioita. Yksityisen omistusoikeuden suoja on talouden tehokkuuden edellytys: kilpailukykyisissä maissa omistusoikeudet on hyvin määritelty ja suojattu lailla (ks. kuvio 4.6.).

4.4 Rikollisuus

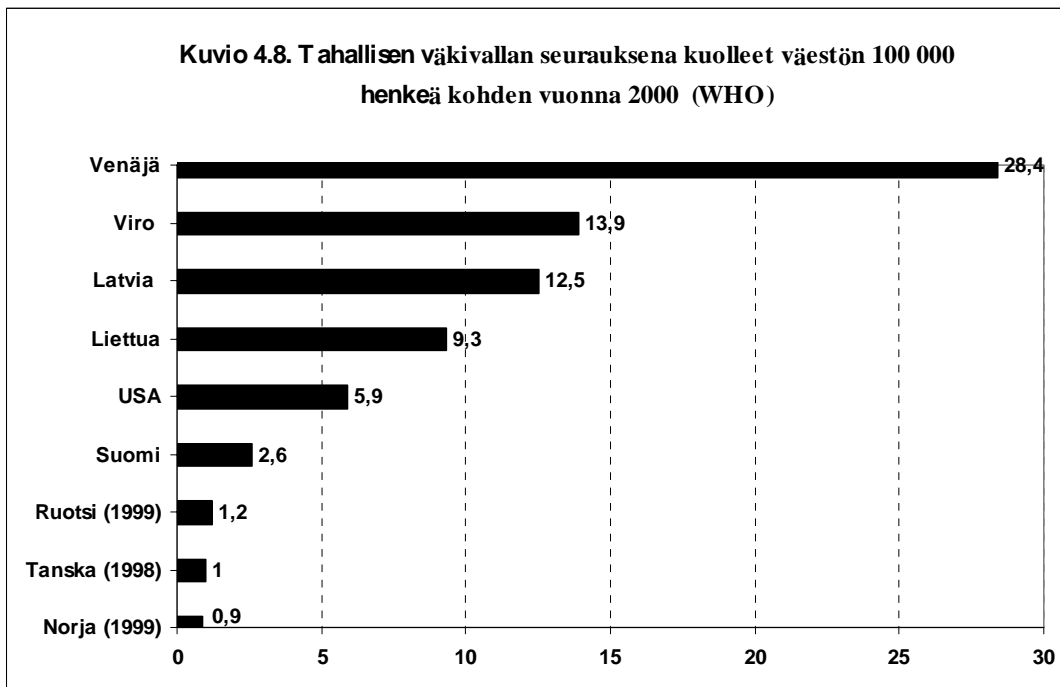
Yrityksiin kohdistuvat rikokset aiheuttavat turvallisuusuhkia. Rikokset voivat kohdistua sekä yritysten henkilöstöön että omaisuuteen. Miettinen (2002, 256-258) jakaa yritysten toimintaan kohdistuvan rikollisuuden seuraaviin viiteen luokkaan. *Varkaus* tarkoittaa rikosta, jossa henkilö ottaa luvatta haltuunsa toisen omaisuutta. *Ryöstö* tarkoittaa tilannetta, jossa ryöstäjä vie suoraan toiselta henkilöltä hänen hallussaan olevaa omaisuutta. *Murto* on rikos, jossa henkilö tunkeutuu luvatta toisen henkilön hallitsemaan suojattuun tilaan. *Ilkivalta, vahingonteko ja väkivalta* aiheuttavat yrityksille ylimääräisiä kustannuksia. *Kidnapaukset ja kiristykset* ovat keinoja, joilla pyritään hankkimaan rahaa yritysten johdolta.

Taulukko 4.2. Rikoksen kohteeksi joutuneet, % väestöstä vuonna 1999⁹

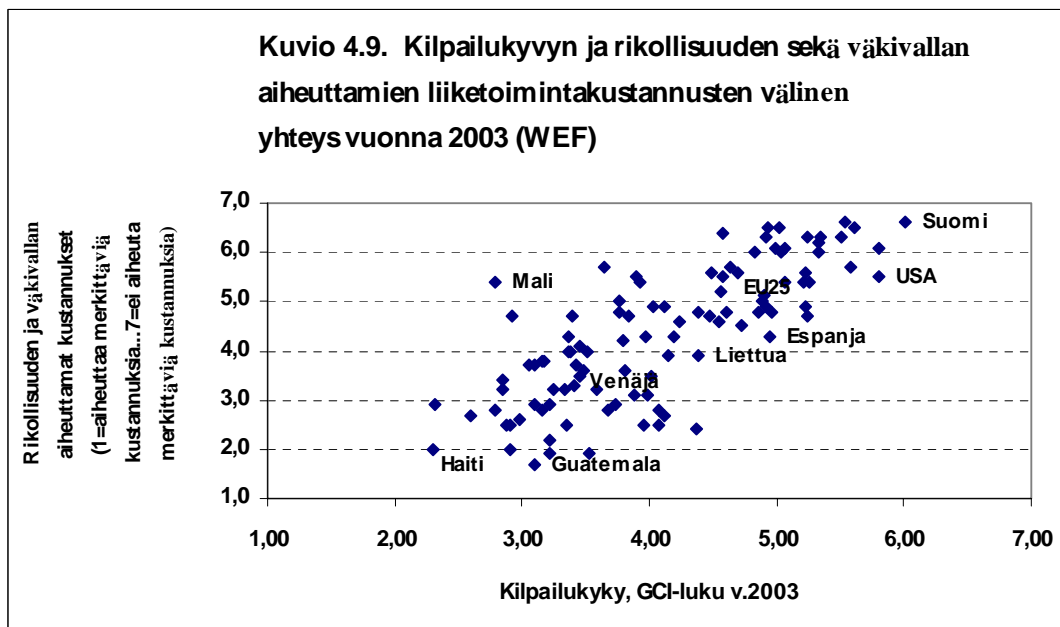
	Kokonaisrikollisuus	Omaisuusrikollisuus	Varkaus	Pahoinpitelyt
Australia	30,1	13,9	1,2	2,4
Iso-Britannia	26,4	12,2	1,2	2,8
Hollanti	25,2	7,4	0,8	1
Ruotsi	24,7	8,4	0,9	1,2
Kanada	23,8	10,4	0,9	2,3
Tanska	23,0	7,6	0,7	1,4
Ranska	21,4	8,7	1,1	1,4
Puola	22,7	9	1,8	1,1
Yhdysvallat	21,1	10	0,6	1,2
Suomi	19,1	4,4	0,6	2,1
Sveitsi	18,2	4,5	0,7	1
Japani	15,2	3,4	0,1	0,1
Portugali	15,5	7,5	1,1	0,4

Lähde: UNDP Human Development Report 2004.

⁹ Kokonaisrikollisuus viittaa yksilöihin, jotka ovat joutuneet ainakin kerran yhden seuraavina mainitun 11 rikoksen uhriksi: varkaus, murto, ryöstön yritys, autovarkaus, autoilkivalta, polkupyörävarkaus, seksuaalirikos, varkaus autosta, omaisuuden ryöstö, pahoinpitely ja sen uhka sekä moottoripyörän tai mopon ryöstö. Omaisuusrikollisuus tarkoittaa autovarkautta, murtoa ja sen yritystä.

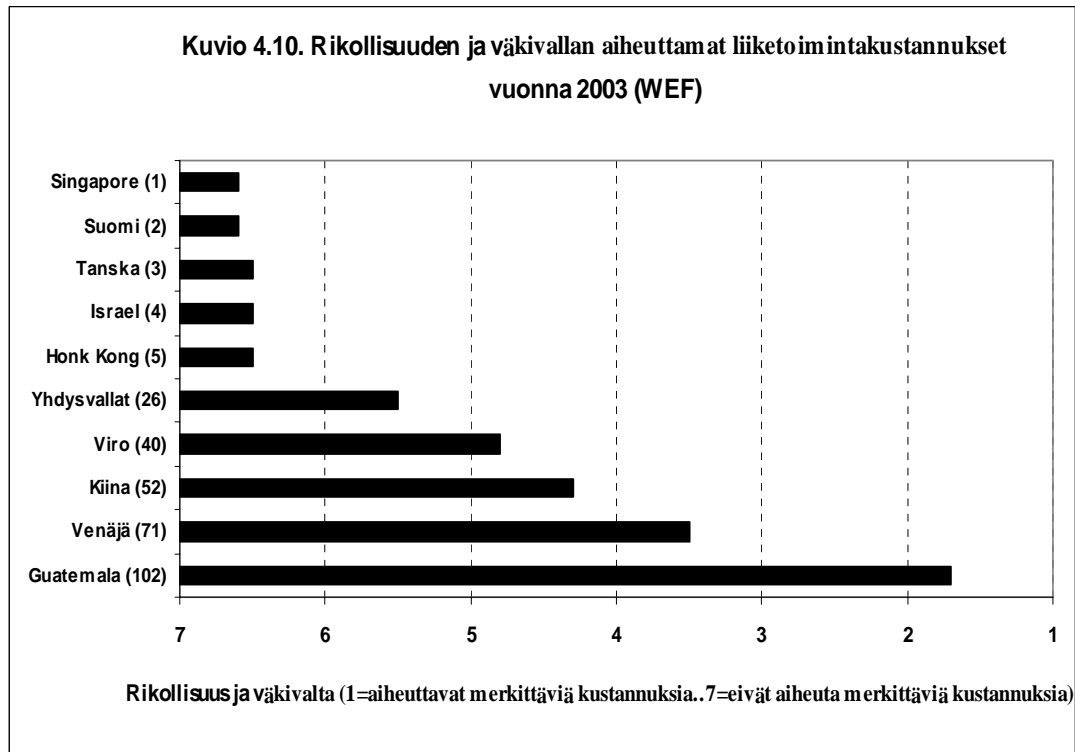
Lähde: World Health Organization¹⁰

Sisäisen turvallisuuden ylläpitäminen on tärkeää, koska turvallinen ympäristö on ratkaisevassa asemassa markkinatalouden kehittymisessä ja ulkomaisten investointien houkuttelemisessa. Kuvio 4.9 näkyy, miten rikollisuuden ja väkivallan aiheuttamat liiketo-

¹⁰ Henkirikollisuuden taso on laskettu WHO:n kuolemansytilastojen avulla. Läntisen Euroopan maissa taso on noin 0,5 - 1,5 surmattua 100 000 asukasta kohti. Sama kuvio (Yhdysvaltoja lukuun ottamatta) löytyy tutkimuksesta: "Rikollisuustilanne 2002", Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksia nro:200, 2003.

mintakustannukset ovat yhteydessä maiden kokonaiskilpailukykyyn. Yhteys ei ole kuitenkaan täysin suora. Maat, joissa esiintyy paljon rikollisuutta ja väkivaltaa, ovat kilpailukyvyltään heikoimpia. Keskiarvon kilpailukykyyn omaavissa maissa on suurin hajonta. Muun muassa Malissa esiintyy vähän rikollisuudesta ja väkivallasta aiheutuvia liiketoimintakustannuksia, mutta maan kilpailukyky on heikko. Vastaavasti Espanjassa on suhteellisen hyvä kilpailukyky, mutta maassa on paljon rikollisuutta. Kilpailukykyisen toimintaympäristön kehittymisellä on positiivinen vaikutus rikollisuuden ja väkivallan vähentymiseen.

4.5 Järjestäytynyt rikollisuus

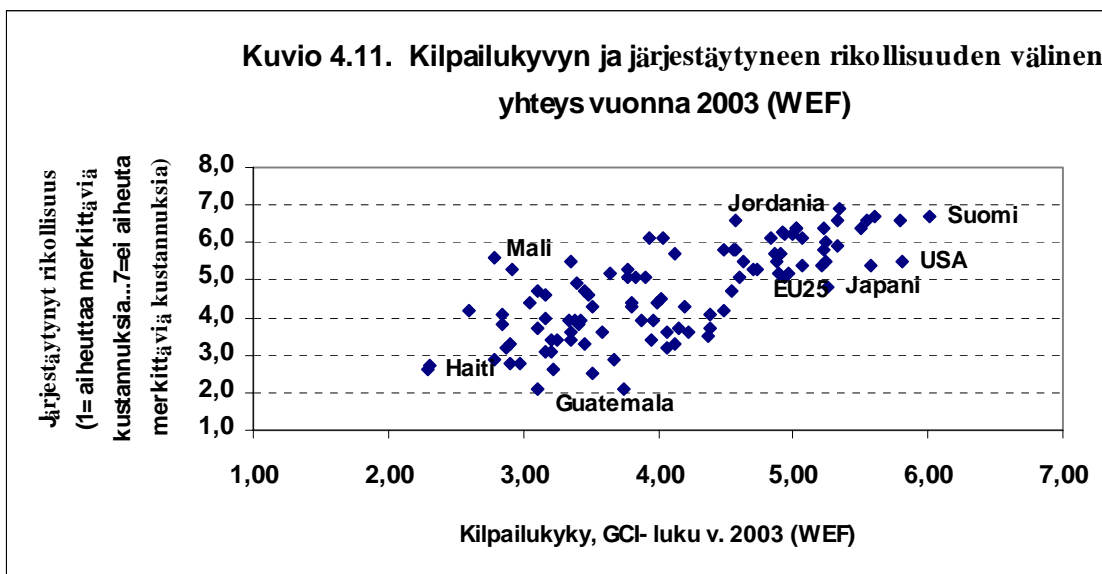
Järjestäytynyt rikollisuus voidaan määritellä rikollista toimintaa varten luotujen organisaatioiden kokonaisuudeksi. Rikollisorganisaatioiden tavoitteena on rikosten mahdollisimman tehokas suorittaminen. Rikollisen toiminnan puitteissa harjoitetaan usein myös laillista toimintaa. Rikollisorganisaatiot hyödyntävät markkinatalousjärjestelmän rakenteita ja pyrkivät lahjonnan sekä korruption avulla turvaamaan toimintansa jatkuvuuden ja välttämään sosiaalista kontrollia.

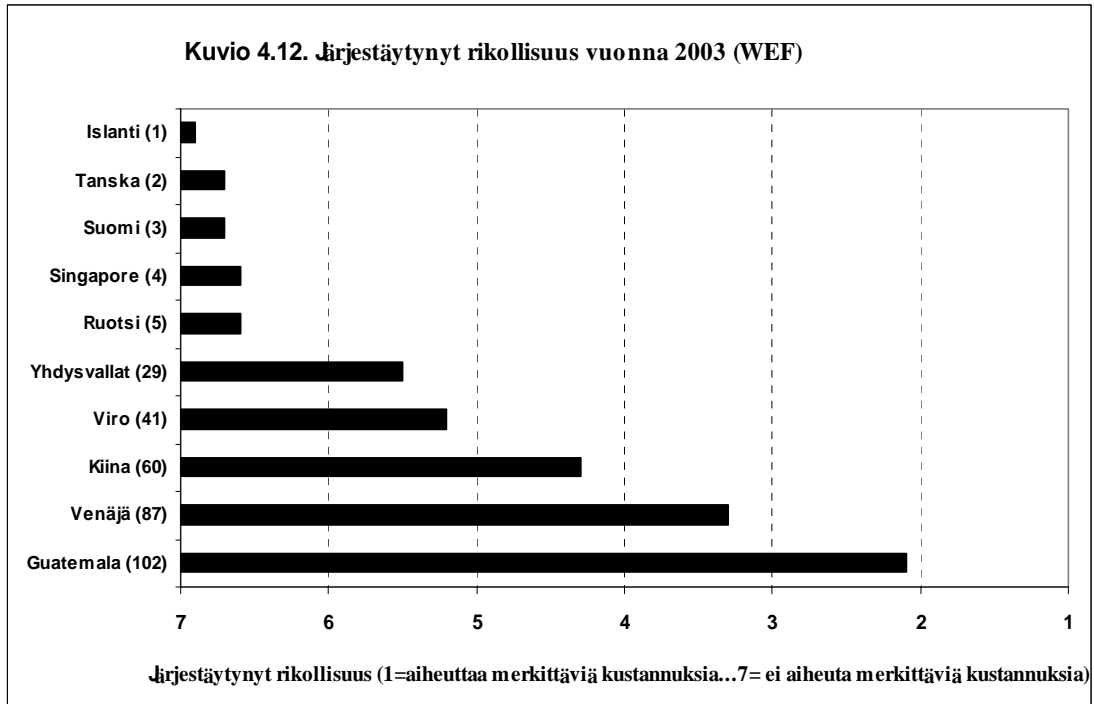
Euroopan unionin määritelmän mukaan rikollisuus on järjestäytynyttä silloin, kun:

- 1) organisaatio koostuu useammasta kuin kahdesta henkilöstä,
- 2) toiminta on jatkuvaa,
- 3) toiminta keskittyy vakaviin rikoksiin,
- 4) toiminnan päämääränä on taloudellisen voiton tai vallan tavoittelu.

Suomen lainsäädännössä ei ole määritelty käsitettä ”järjestäytynyt rikollisuus”. Yleensä sillä tarkoitetaan organisoitua rikollista toimintaa. Suomessa järjestäytynyttä rikollisuutta esiintyy lähinnä huumausainerikollisuuden ympärillä. Siihen liittyvät läheisesti omaisuusrikokset sekä joissakin tapauksissa kostoaikeissa toteutetut väkivalta- ja henkirikokset. Järjestäytynyt rikollisuus synnyttää ympärilleen uusia rikosilmiöitä, joiden eliminoimiseksi on tärkeää tukahduttaa koko rikollisorganisaation toiminta. (Keskusrikospoliisin internetsivut järjestäytyneestä rikollisuudesta, www.poliisi.fi/krp.)

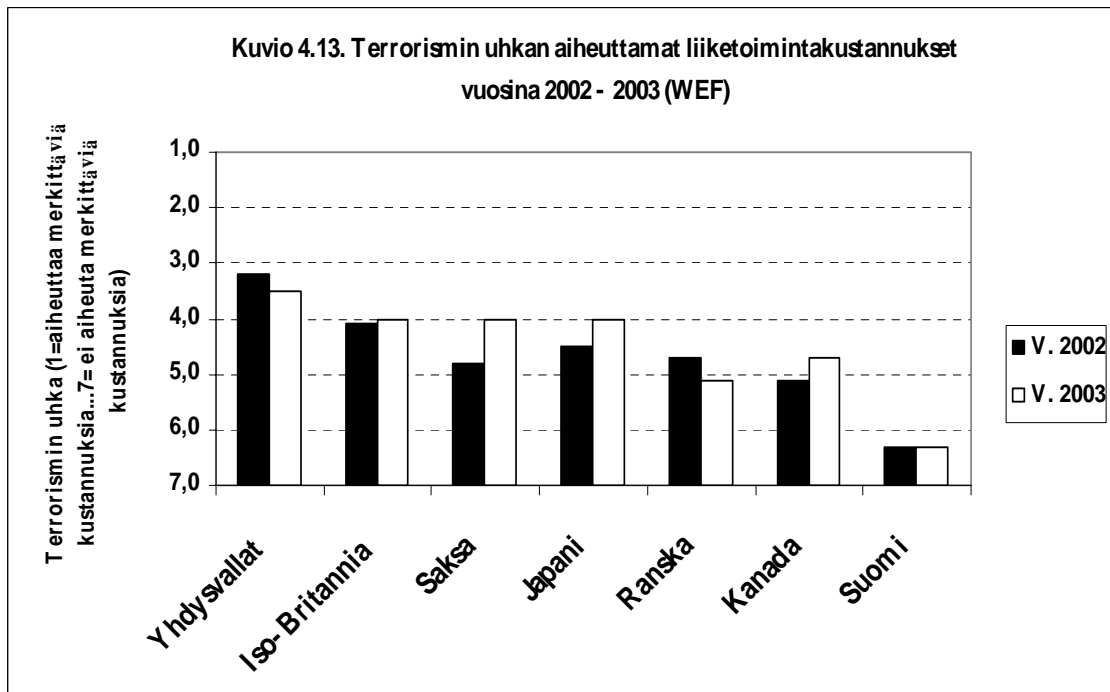
Kilpailukyvyn ja järjestäytyneen rikollisuuden yhteys ei ole niin suora kuin useimpien muiden turvallisuusmuuttujien (esim. korruption). Kaikkein kilpailukykyisimmissä maissa esiintyy kuitenkin vähiten järjestäytyneestä rikollisuudesta aiheutuvia kustannuksia (ks. kuvio 4.11). Alhaisen kilpailukyvyn maissa on suuri hajonta: toisissa maissa esiintyy huomattavasti enemmän järjestäytynyttä rikollisuutta (esim. Venäjä), kuin toisissa (esim. Mali). Kilpailukykyisistä maista eniten järjestäytynyttä rikollisuutta esiintyy Yhdysvalloissa ja Taiwanissa. Pohjoismaissa on maailman vähiten järjestäytynyttä rikollisuutta, mitä voidaan pitää kilpailuetuna.

4.6 Terrorismi

Vuoden 2001 syyskuun 11. päivän tapahtumien jälkeen terrorismi on noussut entistä suuremmaksi uhkatekijäksi maailman taloudelliselle kasvulle. Terrorismiin liittyvät läheisesti myös mm. järjestäytynyt rikollisuus ja rahanpesu. Kehitys muodostaa uuden uhkan taloudelliselle turvallisuudelle.

WEF:n kilpailukykymittariin lisättiin vuonna 2002 muuttuja, joka kuvaa terrorismin uhkan aiheuttamia liiketoimintakustannuksia. Tietoja on nyt siis kahdelta vuodelta. Vastauksista näkyy, että läntisen Euroopan maat ovat vähemmän alttiita terrorismin uhkalle kuin Yhdysvallat ja Iso-Britannia. Näissäkään maissa ei voida kokonaan sulkea pois mahdollisuutta, että terrorismi voi vaikuttaa vakavasti liiketoimintaan (ks. kuvio 4.13).

Taulukko 4.4. Terrori-iskujen määrä maailmassa vuosina 2001 – 2003¹¹

	Iskut	Uhrin¹²
2001	355	5792
2002	205	3066
2003	208	4261

Lähde: U.S. Department of State: "Patterns of Global Terrorism 2003" -raportti (www.state.gov).

Taulukko 4.5. Terrori-iskut länsi-Euroopassa vuosina 1998 – 2003

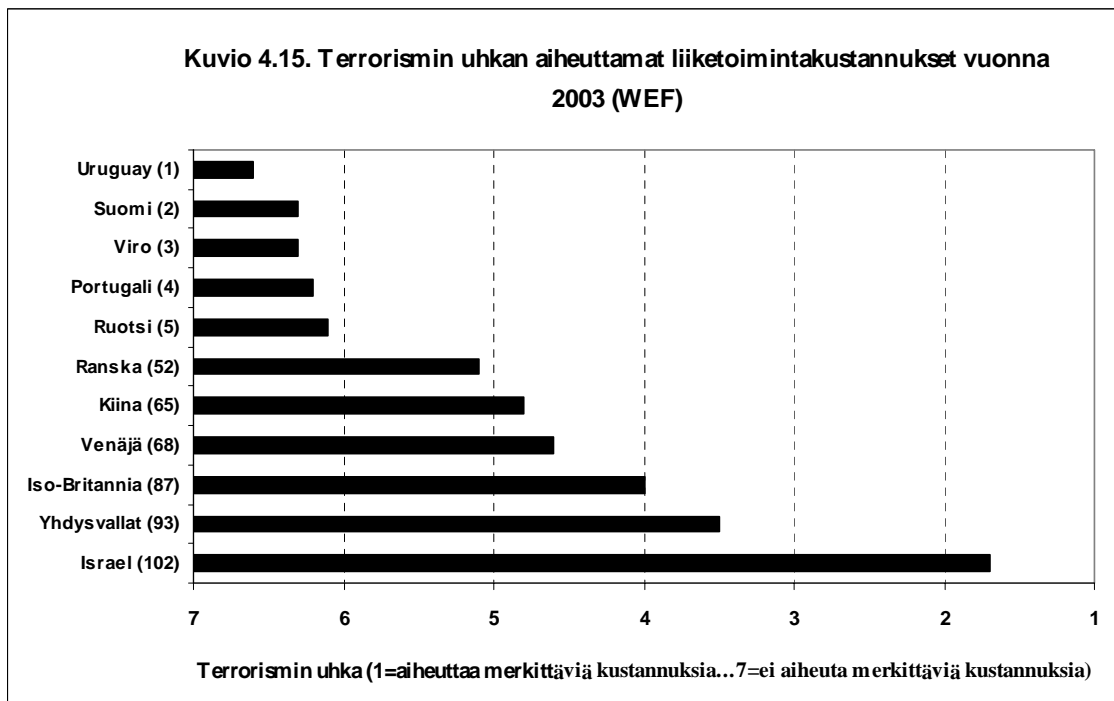
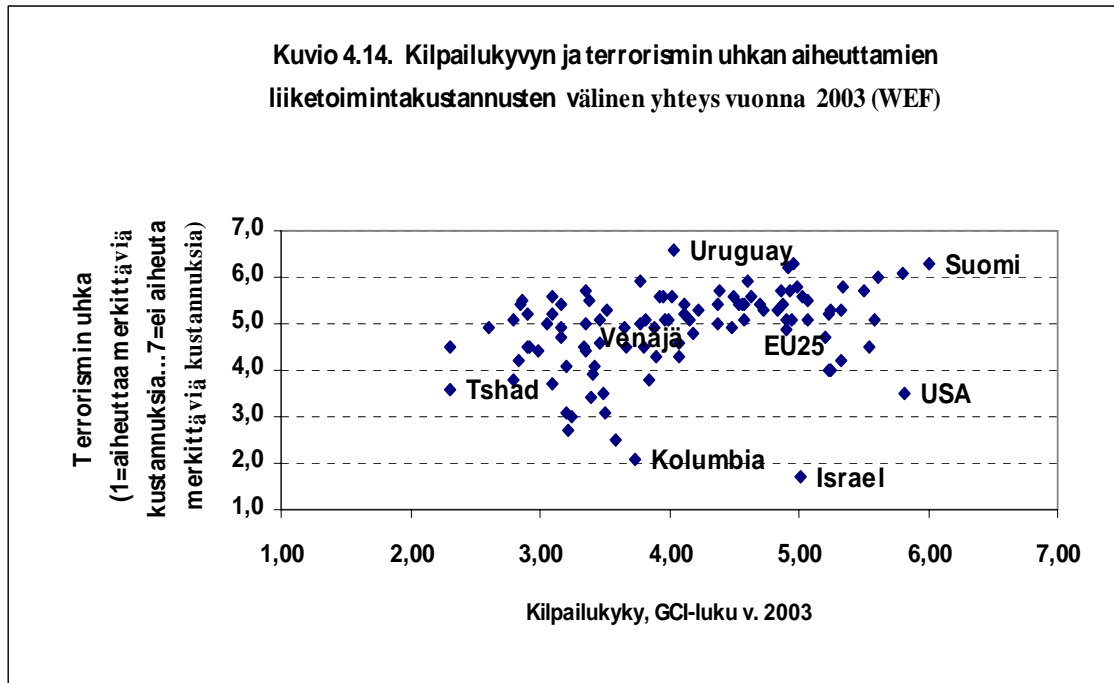
	Iskut	Uhrin
1998	48	405
1999	85	16
2000	30	5
2001	17	20
2002	9	6
2003	33	928

Lähde: U.S. Department of State: "Patterns of Global Terrorism 2003" -raportti (www.state.gov).

Terrorismin uhkan ja kokonaiskilpailukyvyyn välinen yhteys hajoaa suuresti, enemmän kuin useimpien turvallisuusmittareiden osalta (ks. kuvio 4.14). Kilpailukykyvertailun heikoimissa maissa on suuri hajonta; kuitenkin kaikkein suurin terrorismin uhka löytyy näistä maista. Kilpailukyvyyn yläpäässä on myös suuri hajonta; Yhdysvalloissa on suuri uhka ja Pohjoismaissa taas pieni.

¹¹ Yhdelläkään terrorismin määritelmällä ei ole kansainvälistä hyväksyntää. Tässä yhteydessä terrorismilla tarkoitetaan ennalta suunniteltua poliittisesti motivoitunutta väkivaltaa, joka kohdistuu siviilikohteisiin. Yleensä toiminnan tarkoituksena on vaikuttaa yleisöön. Kansainvälinen terrorismi tarkoittaa sitä, että terroristit käyttävät usean maan asukkaita tai alueita toiminnassaan. Terroristiryhmä on jokainen sellainen joukko, joka harjoittaa edellä mainittua toimintaa. Yhdysvaltain hallitus on käyttänyt terrorismista tätä määritelmää analyttisissä ja tilastollisissa tarkoituksissa vuodesta 1993 lähtien. Lähde: U.S. Department of State: "Patterns of Global Terrorism 2003" -raportti (www.state.gov).

¹² Iskuissa kuolleet ja loukkaantuneet.

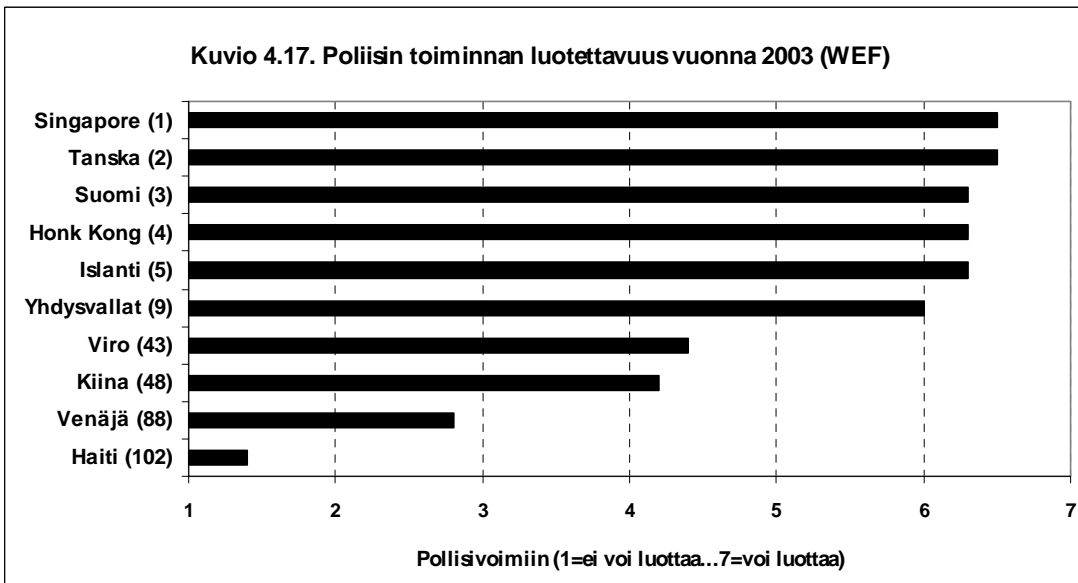
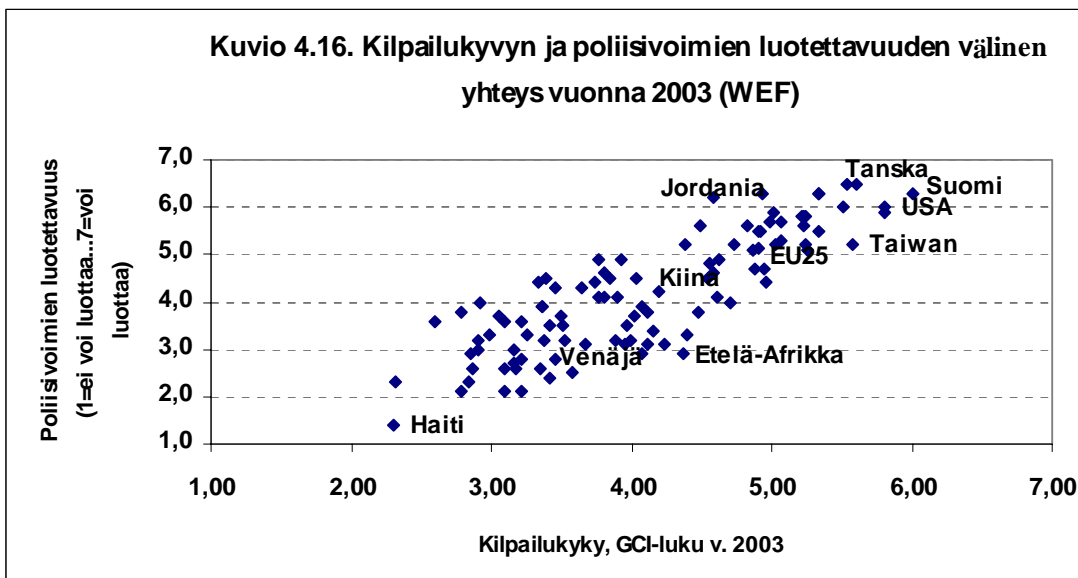

4.7 Poliisin toiminnan luotettavuus

Poliisin toiminnan luotettavuus kertoo siitä, kuinka paljon yritykset voivat luottaa siihen, että paikalliset viranomaiset pystyvät suojelemaan liiketoiminnan harjoittamista rikollisilta.

Oman turvajärjestelyn rakentaminen aiheuttaa yrityksille lisäkustannuksia. Poliisin tehokkuus on demokraattisen oikeusjärjestyksen yksi osatekijä. Yritysten yhteistyö kohdemaan paikallisten viranomaisten kanssa on oleellinen apuväline yrityksen rikosriskien hallinnassa (Miettinen 2002, 259).

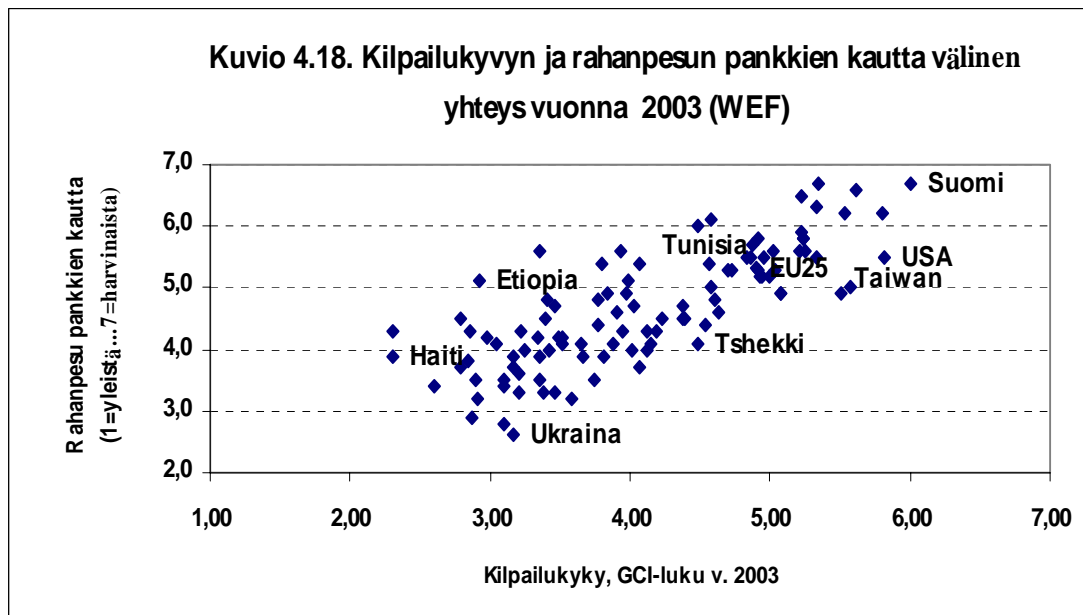
Poliisivoimien luotettavuus on yksi kilpailukykyä ylläpitävä tekijä. Yleisen rikollisuuden ja järjestäytyneen rikollisuuden yleisyys haittaavat yritysten liiketoimintaa. Sisäisen turvallisuuden parantaminen auttaa myös taloudellisen kasvun kehittymistä. Yritysten investointipäätöksiä tehdessä kohdemaan sisäisen turvallisuuden taso on yksi päätöksentekoon vaikuttavista tekijöistä.

Kuvio 4.16 kuvaa kilpailukyvn ja poliisivoimien luotettavuuden välistä yhteyttä vuonna 2003. Muuttujien välillä on selkeä positiivinen yhteys: kilpailukykyisissä maissa poliisivoimien luotettavuus on huippukorkealla tasolla, kun taas heikon kilpailukyvn maissa näin ei ole. Poliisivoimien luotettavuus kuvaa myös yksilön kokemaan turvallisuutta omaan ympäristöönsä.

4.8 Rahanpesu

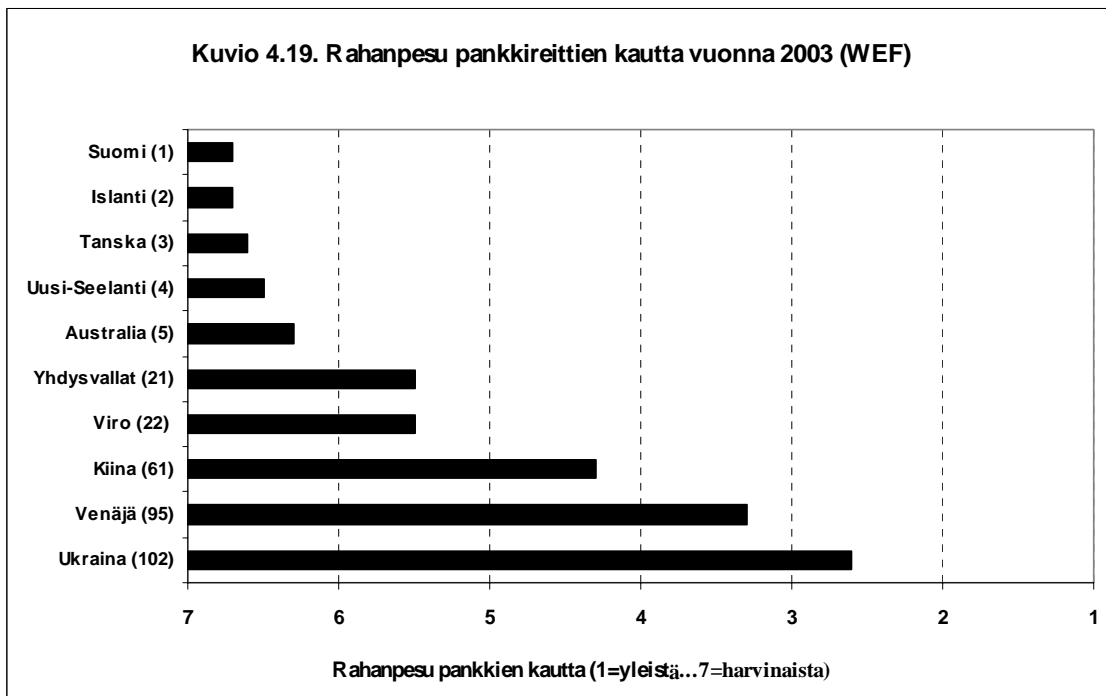
Rahanpesu tarkoittaa toimenpiteitä, jotka tehdään tarkoituksena peittää rahan alkuperä, päämäärä ja tekijöiden identiteetti. Rahanpesulla tarkoitetaan toimintaa, jossa rikoksen avulla hankittua rahaa "pestään" siten, että se näyttää laillisesti hankitulta. Pestävät rahat on useimmiten saatu huumekaupalla tai talousrikoksilla. Aikaisemmin rahanpesu liitettiin keskeisesti rikolliseen taloustoimintaan. Nykyään määritelmää on laajennettu valtiollisten toimijoiden taholta kattamaan kaikkea rahaliikennettä, joka ei ole lain vaatimalla tavalla julkista. Rahanpesua harjoittavat mm. pienet ja suuret yritykset, korruptoituneet virkamiehet ja järjestäytynyt rikollisuus. (Keskusrikospoliisin sivut rahanpesusta, www.poliisi.fi/krp.)

Rahanpesijälle on tärkeää saada rikoksella hankkimansa rahat taloudelliseen kiertoon siten, että ne näyttävät tulevan laillisesta lähteestä. Rahan pesemiseen käytetään mm. kierrättämistä pankkien ja muiden rahoituslaitosten kautta, erilaisen arvo-omaisuuden ostamista ja

pikaista jälleenmyymistä. Maailmanlaajuisesti suurin osa pestävästä rahasta on peräisin huumausainerikollisuudesta. (Keskusrikospoliisin sivut rahanpesusta, www.poliisi.fi/krp.)

Rahanpesun ja kilpailukyvyn välinen yhteys ei ole täysin suora (ks. kuvio 4.18). Maita, joiden oikeusjärjestelmä toimii heikosti, käytetään rahan pesemiseen. Oikeusvaltioissa toiminta on harvinaista. Järjestäytyneeseen rikollisuuteen ja korruptioon liittyy oleellisesti myös rahanpesu.

5 TURVALLISUUDEN KEHITYS 1997 - 2003

Seuraavassa tarkastellaan EU25 -maiden, Kiinan, Venäjän ja Yhdysvaltain turvallisuuden kehitystä vuosina 1997 – 2003. Tarkastelussa pyritään huomioimaan yleisellä tasolla eri maaryhmien turvallisuuden tasossa tapahtuneet muutokset. EU25 -maiden turvallisuutta tarkastellaan viiden turvallisuusmuuttujan avulla: korruption aiheuttamat liiketoimintakustannukset (WEF), järjestäytynyt rikollisuus (WEF), yksilön turvallisuus (IMD), omistusoikeuden suoja (WEF), sekä oikeusjärjestelmän itsenäisyys (WEF). Yhdysvaltain, Kiinan ja Venäjän turvallisuuden kehitystä tarkastellaan niiden keskinäisenä vertailuna. Vertailussa on mukana kahdeksan turvallisuusmuuttujaa: yksilön turvallisuus (IMD), järjestäytynyt rikollisuus (WEF), oikeusjärjestelmän itsenäisyys (WEF), korruptio ja lahjonta (IMD), omistusoikeuden suoja (WEF), poliisivoimien luotettavuus (WEF), oikeusjärjestelmän oikeudenmukaisuus (IMD) sekä poliittinen vakaus (IMD).

5.1 EU15 -maat

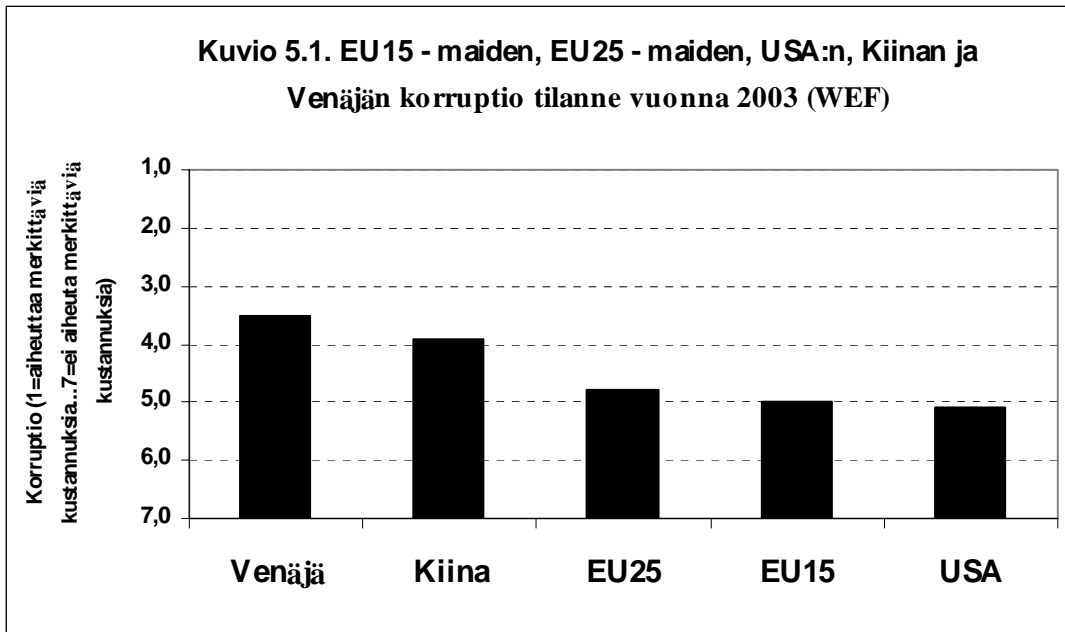
Kehittyneet teollisuusmaat luokitellaan yleisesti turvallisiksi. Maariskianalyyseja tekevät erilaiset julkiset laitokset ja kaupalliset konsulttiyritykset. OECD julkaisee jäsenmaistaan numeerisia riskiluokituksia. Luokittelu tapahtuu asteikolla 1-7 (turvaton – turvallinen). Ylimpään turvallisuusluokkaan kuuluvat EU15 -maat. Uusista EU-maista Puola, Tshekki, Unkari ja Slovenia kuuluvat luokkaan 2. Viro, Latvia, Liettua, Malta, Kypros ja Slovakia ovat luokassa 3. EU15 -maat kuuluvat yleisesti maailman turvallisimpiin. (Lähde: OECD:n riskiluokitukset vuodelta 2004 www.oecd.org/dataoecd.)

EU15-alueen viime vuosien turvallisuustilanteessa ei WEF:n aineiston mukaan ole tapahtunut suuria muutoksia¹³. Korruptiotilanne on heikentynyt mm. Italian, Espanjan ja Kreikan lisääntyneestä korruptiosta johtuen (ks. taulukko 5.1). Kreikka oli ennen vuoden 2004 laajentumista EU:n korruptoitunein valtio. EU15-alueella ja Yhdysvalloissa korruption esiintyvyys on vähäisempää kuin Kiinassa ja Venäjällä (ks. kuvio 5.1)

¹³ EU15 -alueen yhteinen arvo on saatu painottamalla jäsenmaiden vastaukset niiden väestömäärien mukaisesti. WEF:n aineistosta puuttuvat vuosina 2001 – 2002 Luxemburgin luvut. Maapainotusten tiedot ovat liitteessä.

Taulukko 5.1 EU15 -maiden korruption kehitys vuosina 1998 - 2003 (WEF)
(1= korruptio aiheuttaa merkittäviä kustannuksia...7= korruptio ei aiheuta merkittäviä kustannuksia)

EU15	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Belgia	6,3	6,3	6,4	5,5	5,7	5,4
Iso-Britannia	6,9	6,6	6,9	6,0	6,7	5,6
Espanja	6,0	5,9	6,3	5,3	5,5	4,4
Hollanti	7,0	6,9	6,8	5,5	6,0	5,8
Irlanti	6,8	6,4	6,7	5,3	6,4	5,1
Italia	5,0	5,3	5,2	5,7	5,1	3,9
Itävalta	6,8	6,8	6,9	6,2	6,0	5,4
Kreikka	5,0	5,0	5,1	4,3	4,9	3,5
Luxemburg	6,8	6,7	7,0	-	-	5,2
Portugali	6,0	6,0	5,8	4,8	5,7	4,8
Ranska	6,4	6,4	6,4	6,2	5,0	4,9
Ruotsi	7,0	6,8	6,8	6,4	6,2	6,4
Saksa	6,8	6,6	6,8	5,6	5,9	5,3
Suomi	7,0	6,7	7,0	6,6	6,9	6,6
Tanska	6,6	6,7	6,9	6,4	6,8	6,7
Keskiarvo	6,3	6,2	6,4	5,7	5,7	5,0

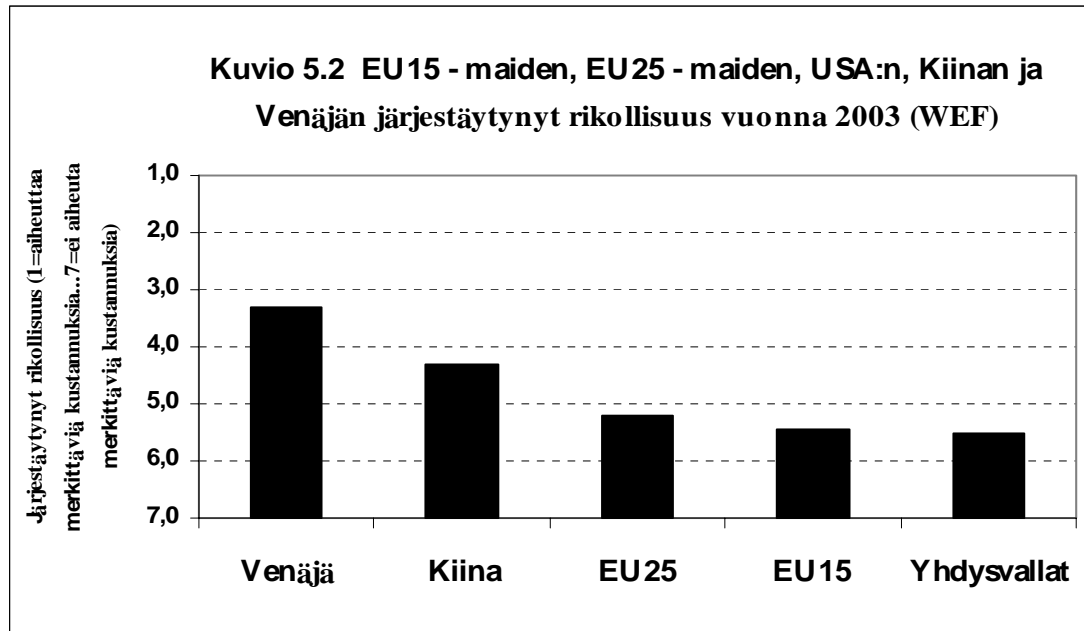

Järjestäytynyt rikollisuus on säilynyt ennallaan EU15-alueella vuosina 1998 - 2003 (ks. taulukko 5.2). Eniten järjestäytynyttä rikollisuutta esiintyy Italiassa. Pohjoismaissa järjestäytynyttä rikollisuutta esiintyy selvästi vähiten. Koko EU15-alueen tilanne on samalla tasolla kuin Yhdysvaltain, mutta selvästi parempi kuin Kiinan ja Venäjän (ks. kuvio 5.2).

Taulukko 5.2 EU15-maiden järjestäytyneen rikollisuuden kehitys vuosina 1998 - 2003 (WEF)

(1= järjestäytynyt rikollisuus aiheuttaa merkittäviä kustannuksia
7= järjestäytynyt rikollisuus ei aiheuta merkittäviä kustannuksia)

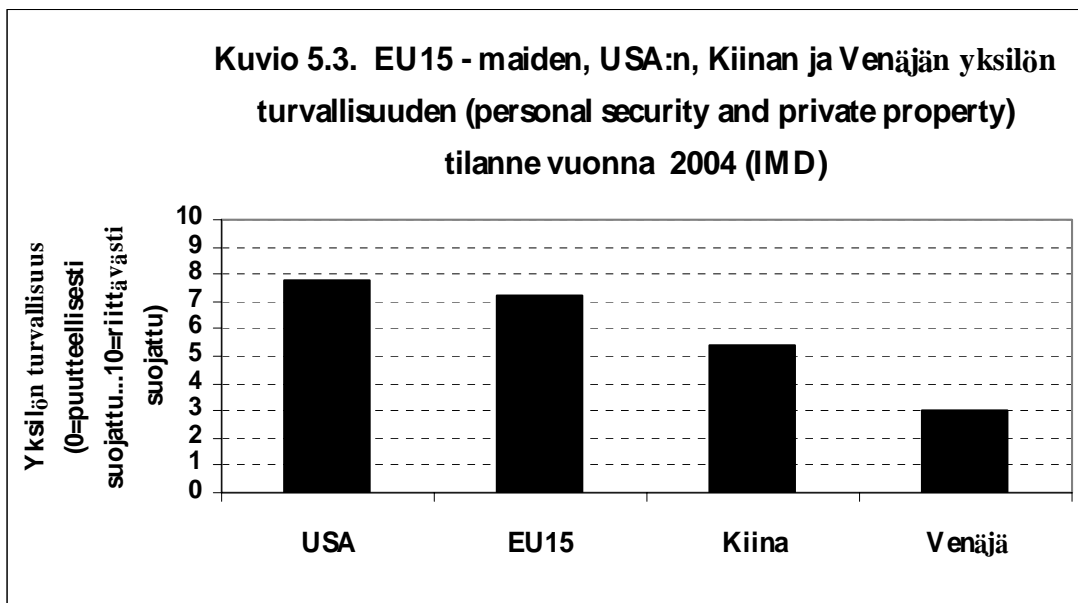
EU15	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Belgia	5,4	5,5	5,7	5,3	5,7	5,6	5,5
Iso-Britannia	6,1	6,4	6,2	6,2	5,8	6,2	5,8
Espanja	6,0	6,1	6,1	6,1	5,7	5,1	5,1
Hollanti	5,3	5,4	5,4	5,7	6,2	5,4	5,5
Irlanti	4,9	4,8	5,1	5,3	5,7	5,5	5,3
Italia	3,7	3,1	3,3	3,5	4,3	3,4	3,7
Itävalta	6,6	6,6	6,6	6,7	6,5	6,4	6,1
Kreikka	5,8	5,6	5,6	5,8	5,5	5,5	5,8
Luxemburg	6,4	5,5	6,7	6,8	-	-	6,2
Portugali	6,6	6,3	6,5	6,3	6,1	6,0	6,3
Ranska	6,4	6,2	6,6	6,3	6,6	5,1	5,7
Ruotsi	6,2	6,6	6,5	6,2	6,2	5,9	6,6
Saksa	5,5	5,6	6,0	5,9	6,0	5,8	6,0
Suomi	6,6	6,8	6,6	6,8	6,6	6,8	6,7
Tanska	6,6	6,7	6,7	6,8	6,7	6,7	6,7
Keskiarvo	5,6	5,6	5,7	5,7	5,8	5,3	5,5

Yleinen yksilön turvallisuus on kohentunut EU15-alueella. IMD:n kilpailukykyymittarissa olevan yksilön ja omaisuuden suojan turvallisuutta kuvaavan muuttujan mukaan EU15-alueella turvallisuus on parantunut merkittävästi aikavälillä 1994 – 2004 (ks. taulukko 5.3). Yhdysvalloissa turvallisuus on korkeimmalla tasolla suurten maaryhmien välisessä vertailussa, EU jää siitä vain vähän jälkeen (ks. kuvio 5.3).

Taulukko 5.3 EU15-maiden yksilön turvallisuuden (personal security and private property) kehitys vuosina 1994 - 2004 (IMD)
(0 = ei ole riittävästi suojattuja... 10 = ovat riittävästi suojattuja)

EU15	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Belgia	5,4	5,7	6,1	5,3	4,6	6,3	6,8	6,1	5,6	6,3	6,0
Iso-Britannia	4,9	5,3	5,3	7,0	6,6	6,9	7,2	6,1	5,8	6,1	5,8
Espanja	4,9	6,1	5,9	7,4	6,1	7,5	7,4	6,6	6,3	5,8	6,7
Hollanti	5,2	5,3	6,2	6,4	7,0	7,2	7,5	7,0	6,9	6,4	7,3
Irlanti	6,4	5,8	5,5	6,1	7,4	7,3	8,0	7,6	7,4	7,0	7,4
Italia	4,3	4,7	4,4	4,8	5,1	5,0	4,6	4,0	4,9	5,5	6,3
Itävalta	8,4	8,7	8,6	9,1	8,7	9,2	9,3	9,4	9,7	9,1	9,5
Kreikka	5,6	6,0	6,4	6,6	5,0	5,7	6,2	6,4	6,7	6,9	7,5
Luxemburg	0,0	0,0	8,0	7,0	7,7	8,2	8,2	8,5	8,4	8,3	8,3
Portugali	6,9	6,0	6,3	5,8	5,9	7,3	7,4	5,1	6,5	6,4	7,5
Ranska	5,4	6,2	6,5	5,2	6,2	6,5	7,1	5,7	4,5	6,8	7,4
Ruotsi	6,7	7,4	7,3	6,4	6,2	7,6	7,3	7,6	7,5	7,6	7,5
Saksa	6,5	6,3	7,5	7,3	7,4	8,3	8,6	8,0	8,2	8,0	8,7
Suomi	8,4	8,7	8,3	8,6	8,3	8,6	9,0	9,0	9,2	9,1	9,2
Tanska	8	8,0	8,5	8,4	8,3	8,6	8,6	8,1	8,8	8,8	9,0
Keskiarvo	5,5	5,9	5,5	6,4	6,4	7,0	7,2	6,4	6,3	6,7	7,2

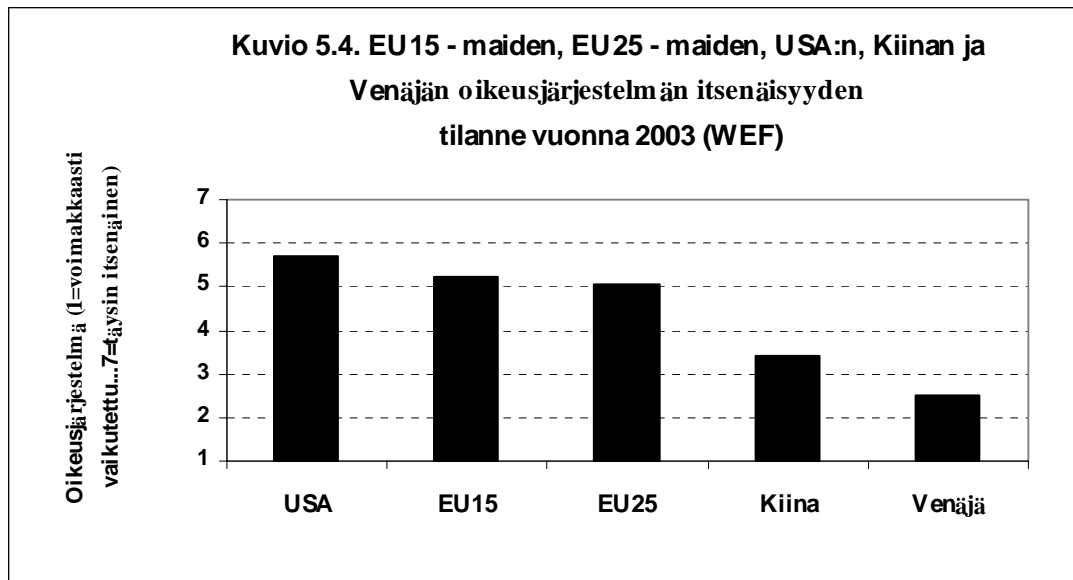

Oikeusjärjestelmän riippumattomuus on säilynyt EU15-alueella suhteellisen hyvällä tasolla (ks. taulukko 5.4). Alueella on kuitenkin suuriakin eroja; Espanjassa tilanne on selvästi huonoin. Myös Ranskassa ja Italiassa sijoitus on alhainen. Pohjoismaat, Saksa ja Hollanti sijoittuvat tässä vertailussa parhaaseen luokkaan. Yhdysvallat ja EU ovat selkeästi edellä Kiinan ja Venäjän tilannetta (ks. kuvio 5.4).

Taulukko 5.4 EU15 -maiden oikeusjärjestelmän itsenäisyyden kehitys vuosina 1998 – 2003 (WEF)

(1= tuomioistuin voimakkaasti vaikutettu...7= tuomioistuin täysin itsenäinen)

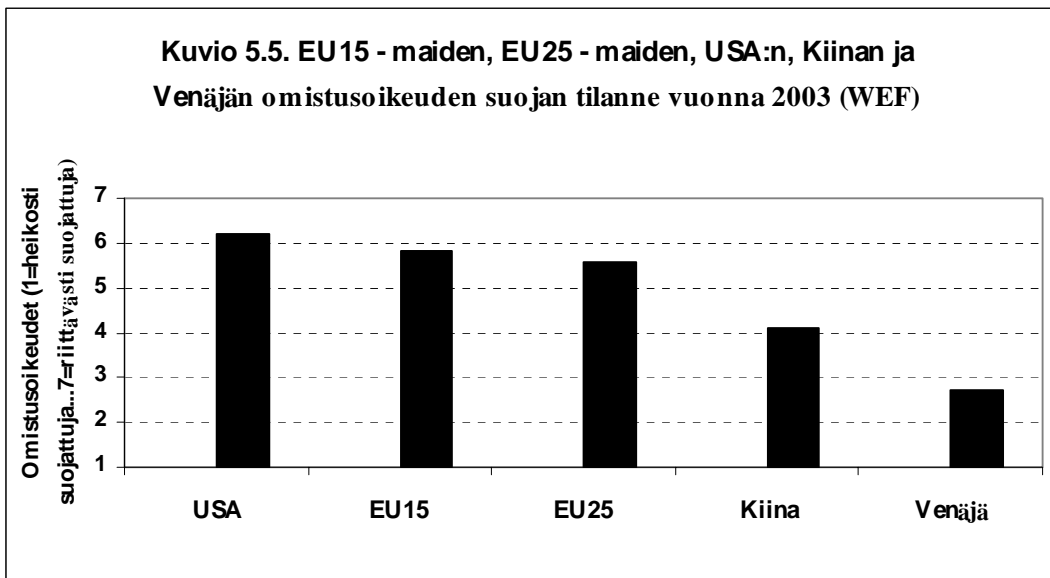
EU15	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Belgia	4,5	4,5	5,4	5,9	4,7	5
Iso-Britannia	6,7	6,3	6,4	6,3	6,2	6
Espanja	5,1	5,0	5,5	5,0	4,1	3,8
Hollanti	6,6	6,6	6,7	6,6	6,4	6,3
Irlanti	6,6	6,1	6,2	6,1	6,0	5,2
Italia	4,1	3,8	3,9	4,5	4,5	4,4
Itävalta	6,3	6,2	6,4	6,3	6,0	5,5
Kreikka	4,3	4,0	4,8	4,7	4,5	4,7
Luxemburg	6,7	6,4	6,8	-	-	5,5
Portugali	5,9	5,5	5,2	5,1	6,0	5,7
Ranska	5,0	5,5	4,8	5,7	4,3	4,4
Ruotsi	6,3	5,2	6,2	6,5	5,6	6
Saksa	6,6	6,5	6,6	6,7	6,2	6,1
Suomi	6,9	6,8	6,8	6,6	6,3	6,6
Tanska	6,3	6,6	6,6	6,5	6,6	6,4
Keskiarvo	5,6	5,5	5,6	5,8	5,3	5,2

Omistusoikeuden suojan taso on ollut vakaa E15-alueella 2000-luvulla (ks. taulukko 5.5). Puutteellisesti suojatut omistusoikeudet ovat enemmän ja korostuneesti kehitysmaiden ongelma, eikä se kosketa samalla tavalla kehittyneitä teollisuusmaita. EU15-maissa suojan taso on heikoin Kreikassa, Italiassa ja Portugalissa. Kiinan ja Venäjän omistusoikeuksien suoja on selvästi jäljessä EU:ta ja Yhdysvaltoja (ks. kuvio 5.5).

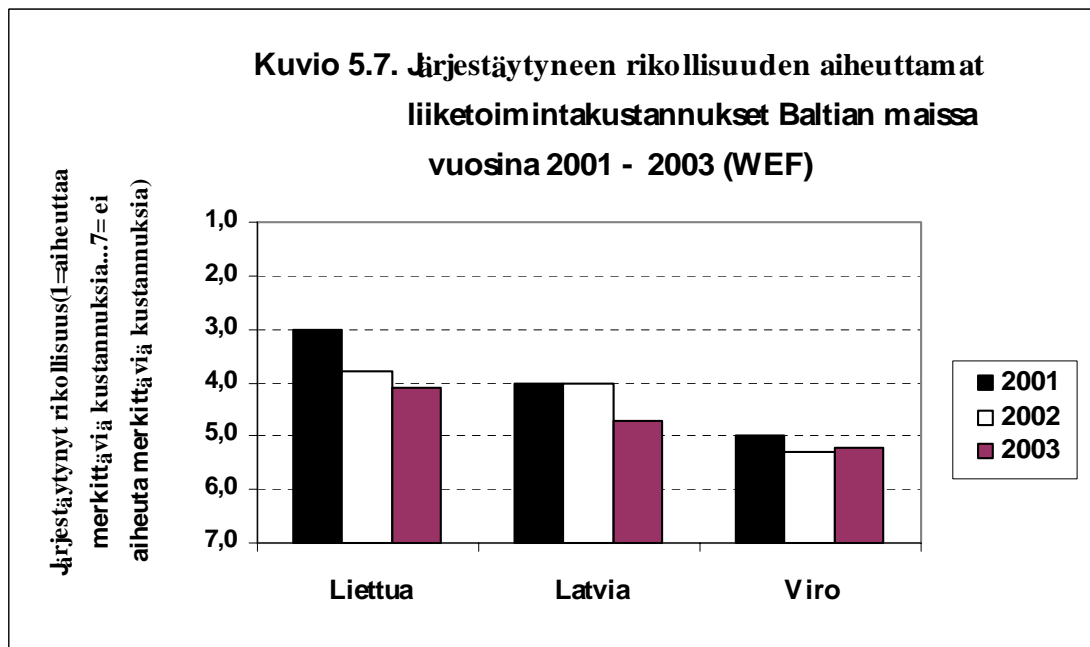
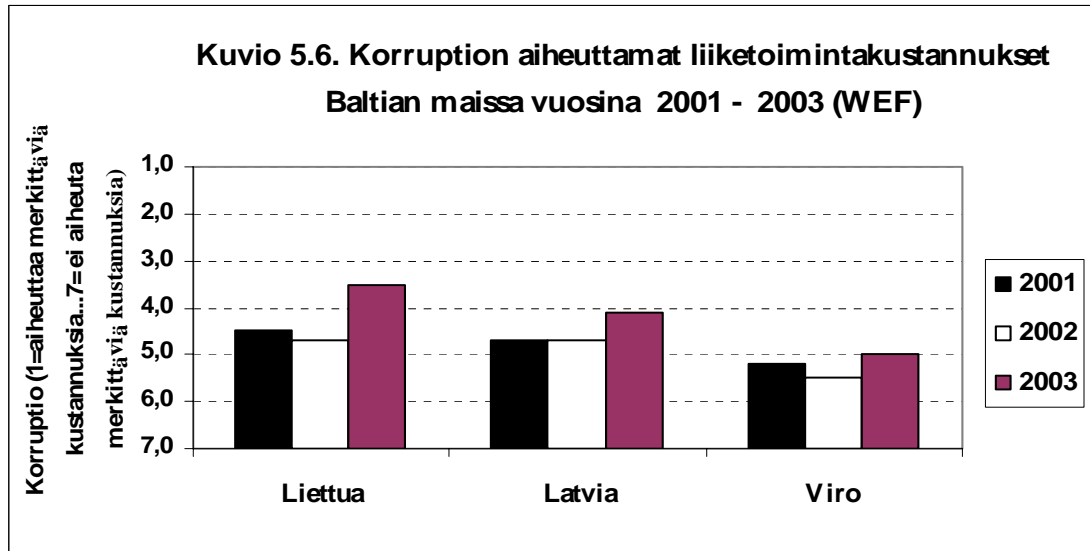
Taulukko 5.5 EU15 -maiden omistusoikeuden suojan kehitys vuosina 2000 – 2003 (WEF)
 (1=omistusoikeudet puutteellisesti suojattu...7=omistusoikeudet riittävästi suojattu)

EU15	2000	2001	2002	2003
Belgia	6,3	5,9	5,9	5,5
Iso-Britannia	6,5	6,3	6,3	6,3
Espanja	6,0	5,9	5,2	5,4
Hollanti	6,6	6,5	6,2	6,1
Irlanti	6,2	6,1	5,8	5,5
Italia	5,2	6,2	5,0	5,2
Itävalta	6,6	6,4	6,4	6,5
Kreikka	5,0	5,0	4,8	5,1
Luxemburg	6,8	-	-	6,2
Portugali	5,3	5,3	5,5	5,2
Ranska	6,1	6,4	5,1	5,7
Ruotsi	5,9	5,9	5,5	6
Saksa	6,5	6,5	6,5	6,2
Suomi	6,8	6,5	6,7	6,5
Tanska	6,6	6,4	6,3	6,4
Keskiarvo	6,1	6,2	5,7	5,8

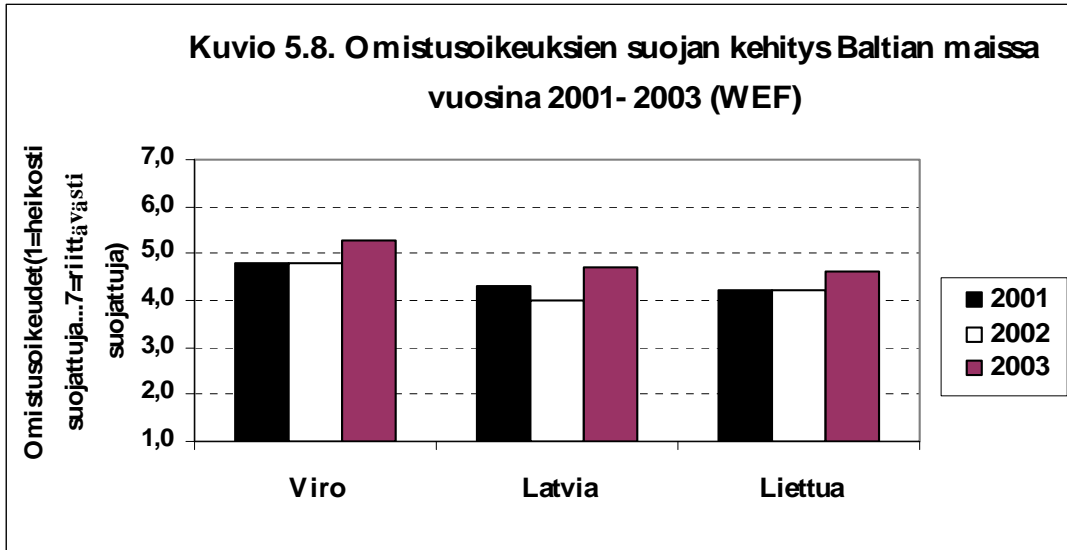
5.2 Baltian maat

Baltian maiden yleinen turvallisuustilanne on monessa suhteessa heikompi, kuin EU25-alueella vallitseva taso. Baltian maissa esiintyy korruptiota yhä enemmän kuin EU25-maissa keskimäärin. Viron korruptiotilanne on parantunut selvästi.

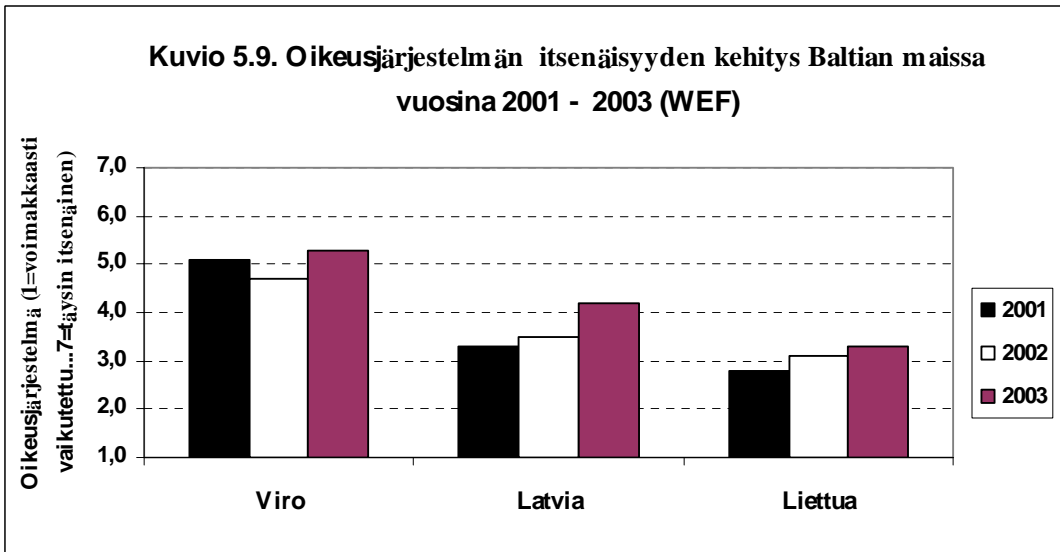

Baltian maissa esiintyy enemmän järjestätynyttä rikollisuutta kuin EU25-alueella keskimäärin. Viron tilanne on selvästi parhain. Latviassa ja Liettuassa esiintyvyys on suurempaa. Huomattavaa on, että kaikissa maissa on tapahtunut positiivista kehitystä 2000-luvulla.

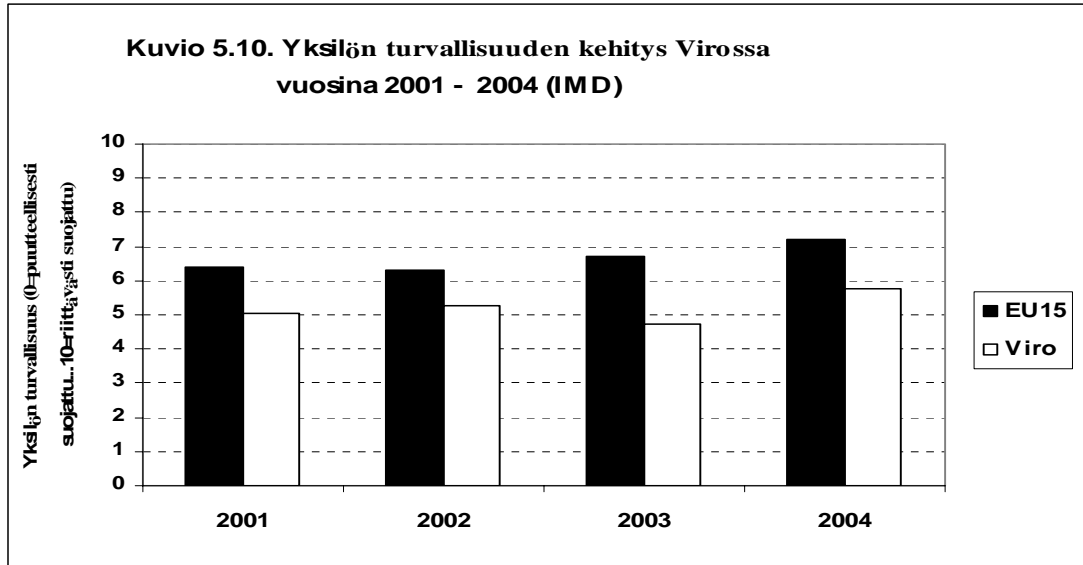
Yksityisen omistusoikeuden turva on noussut merkittävästi Baltian maissa 1990-luvun lopulta. Virossa omistusoikeus on tehokkaimmin suojattu.

Oikeusjärjestelmän itsenäisyys on kohentunut kaikissa Baltian maissa 2000-luvulla. Oikeusjärjestelmä ei ole enää yhtä voimakkaasti vaikutettu ulkopuolisella painostuksella kuin ennen. Viro on tässäkin suhteessa parhaiten kehittynyt.

Yksilön turvallisuuden osalta on saatavissa tietoja vain Viron kehityksessä (IMD:n raportista puuttuvat kokonaan Latvia ja Liettua). Viron yksilön turvallisuuden taso on selvästi jäljessä EU15 -maista.

5.3 Puola, Unkari, Tshekki, Slovakia ja Slovenia

Entisten Euroopan sosialististen maiden turvallisuustilanne on EU25-alueen heikoimpia. Korruption esiintyvyys on yleistä. Näissä unionin uusissa jäsenmaissa esiintyy myös järjestäytyntä rikollisuutta enemmän kuin EU:ssa keskimäärin. Myös oikeusjärjestelmän itsenäisyys on vähäisempää kuin EU:ssa. Yleisesti voidaan todeta, että Puolan turvallisuustilanne on tällä hetkellä heikoin EU:ssa. Unkari on Itä-Euroopan maista parhaimmassa asemassa turvallisuuden suhteen. Tshekin tilanne on parantunut merkittävästi viime vuosikymmenen aikana, vaikka maa onkin monelta osin vielä turvaton.

Taulukko 5.6 Puolan, Unkarin, Tshekin, Slovakian ja Slovenian korruption kehitys vuosina 1998 -2003 (WEF)

(1= korruptio aiheuttaa suuria kustannuksia...7= korruptio ei aiheuta oleellisia kustannuksia).

	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Puola	5,1	5,2	4,6	4,9	4,2	3,6
Unkari	5,0	5,3	5,5	5,3	5,3	3,9
Slovakia	3,7	4,6	3,7	5,0	4,6	3,4
Tshekki	4,6	4,2	4,7	5,1	3,9	3,6
Slovenia	-	-	-	4,8	5,3	4,2
EU15	6,4	6,3	6,5	5,7	5,9	5,3

Taulukko 5.7 Puolan, Unkarin, Tshekin, Slovakian ja Slovenian järjestäytyneen rikollisuuden kehitys vuosina 1997 - 2003 (WEF)

(1= järjestäytynyt rikollisuus aiheuttaa merkittäviä kustannuksia...7= järjestäytynyt rikollisuus ei aiheuta merkittäviä kustannuksia).

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Puola	3,5	3,8	3,4	3,6	4,5	3,8	3,7
Unkari	3,6	3,8	4,1	4,4	5,0	5,6	5,1
Tshekki	4,6	3,6	4,4	4,4	4,0	4,4	4,2
Slovakia	4,6	2,8	4,4	3,2	3,4	3,7	3,6
Slovenia	-	-	-	-	5,3	5,7	5,3
EU15	5,9	5,8	6,0	6,0	6,0	5,7	5,8

Taulukko 5.8 Puolan, Unkarin, Tshekin, Slovakian ja Slovenian yksilön turvallisuuden (personal security and private property) kehitys vuosina 1996 - 2004 (IMD)

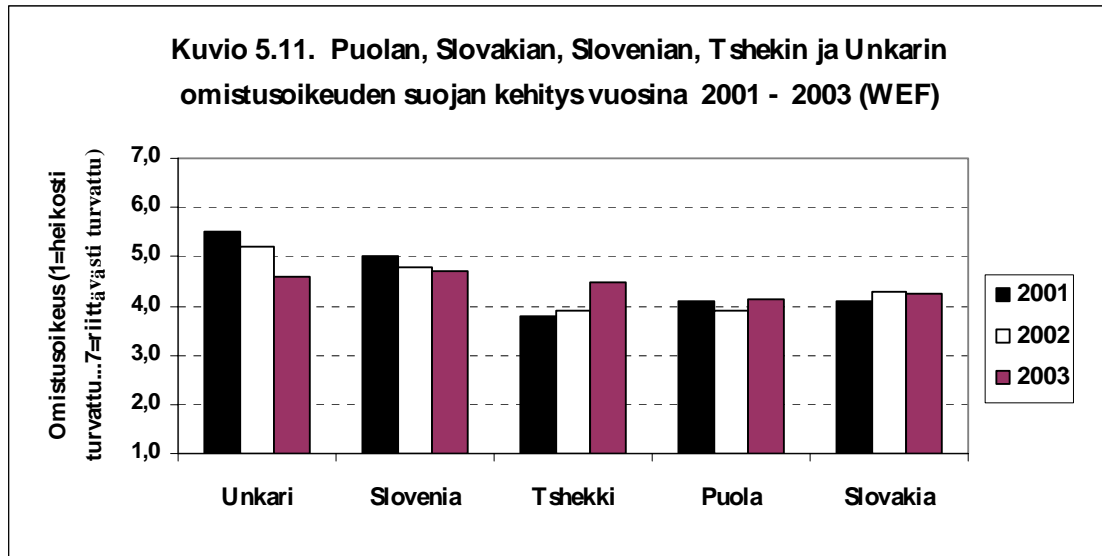
(0=yksilön turvallisuus ei ole riittävästi suojattu...10=yksilön turvallisuus on riittävästi suojattu)

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Puola	1,3	2,2	2,5	2,9	3,8	2,8	2,9	3,1	2,7
Tshekki	3,0	2,8	3,5	4,4	4,4	4,9	5,7	6,0	5,9
Unkari	3,2	3,6	4,1	5,0	5,5	6,0	5,7	5,7	6,8
Slovakia	-	-	-	-	-	4,9	4,6	4,8	5,2
Slovenia	-	-	-	4,7	5,4	5,7	5,5	6,0	6,0
EU15	5,5	6,4	6,4	7	7,2	6,4	6,3	6,7	7,2

Taulukko 5.9 Puolan, Unkarin, Tshekin, Slovakian ja Slovenian oikeusjärjestelmän itsenäisyyden kehitys vuosina 1998 - 2003 (WEF)

(1=oikeusjärjestelmä voimakkaasti vaikutettu...7=oikeusjärjestelmä täysin itsenäinen)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Puola	4,9	4,7	4,2	5,0	3,7	3,9
Slovakia	4,1	4,2	4	4,0	3,2	3,2
Tshekki	4,7	4,5	4,6	4,0	3,9	4,2
Unkari	5,0	5,2	4,9	5,3	4,4	4,9
Slovenia	-	-	-	4,4	5,0	4,3
EU15	5,6	5,5	5,6	5,8	5,3	5,2

5.4 Kiina

Kiinan turvallisuustilanne ei tarkasteltujen turvallisuusmuuttujien mukaan ole oleellisesti muuttunut vuosina 1997 - 2003. Yleinen yksilön turvallisuus ja järjestäytynyt rikollisuus ovat kehittyneet kielteisesti (ks. kuviot 5.12 ja 5.13). Korruption esiintyvyys on lisääntynyt (ks. kuvio 5.15). Kiinan turvallisuustaso on säilynyt kaukana EU15 -maista ja Yhdysvalloista.

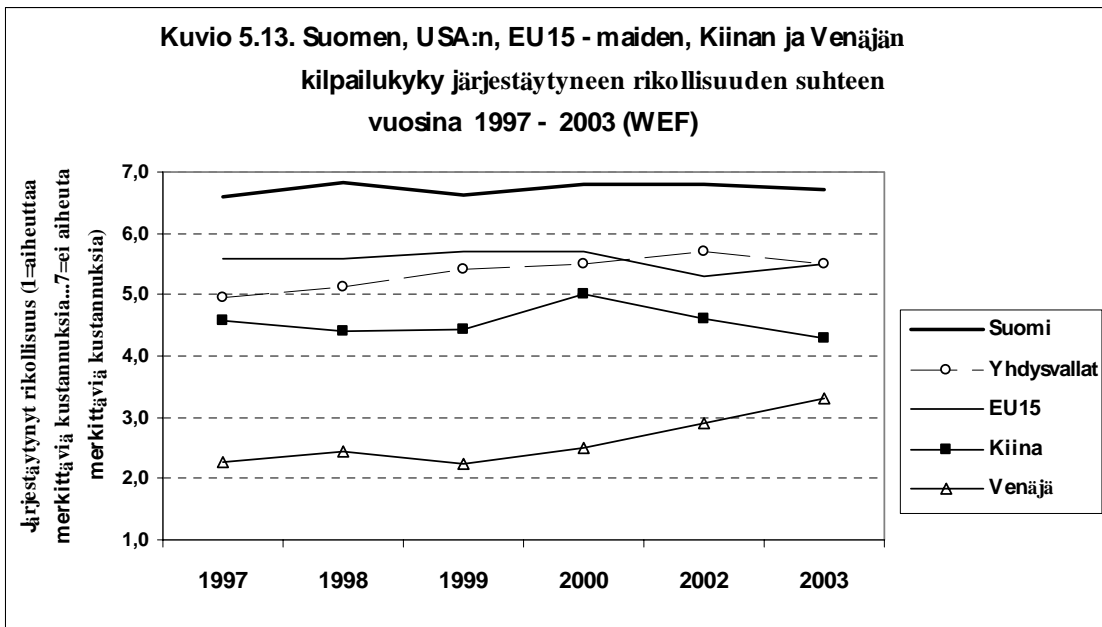
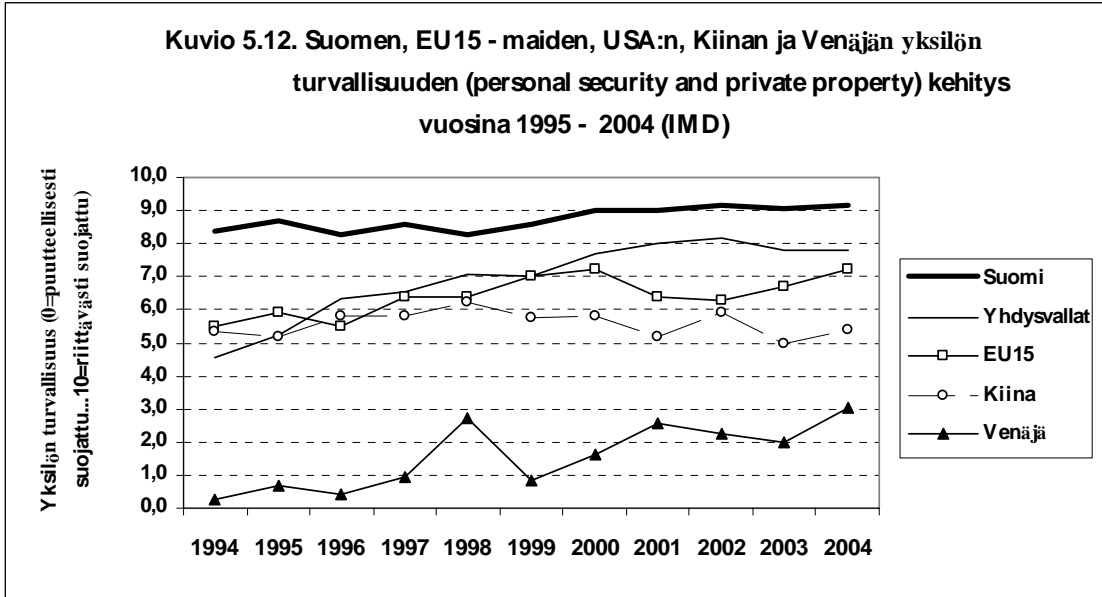
5.5 Venäjä

Venäjän turvallisuudessa on tapahtunut lievää positiivista kehitystä. Kuitenkin Venäjällä esiintyy laajalti korruptiota, oikeusjärjestelmän luotettavuus on heikko ja maassa on paljon järjestäytynyttä rikollisuutta. Venäjän vuoden 1998 talouskriisin jälkeen turvallisuudessa tapahtui käänne huonompaan suuntaan. 2000-luvulla yleinen turvallisuustilanne on parantunut hieman, mutta julkiset instituutiot (korruptio, omistusoikeudet) eivät ole kehittyneet samalla tavalla (ks. kuviot 5.15 ja 5.16).

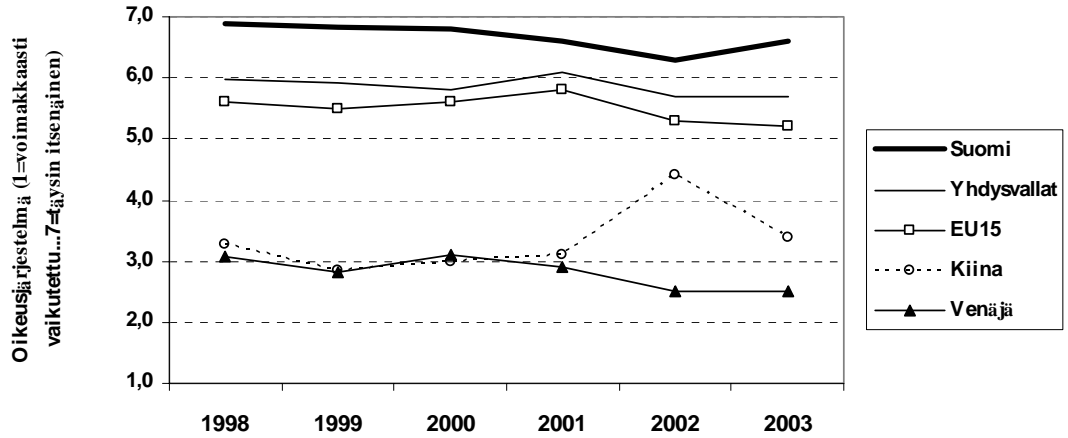
5.6 Yhdysvallat

Yhdysvaltain turvallisuuden kehitystaso on jatkunut vakaana. Yhdysvalloissa on EU:n keskitasoa oleva korruption laajuus ja oikeusjärjestelmän luotettavuus. Rikollisuutta on

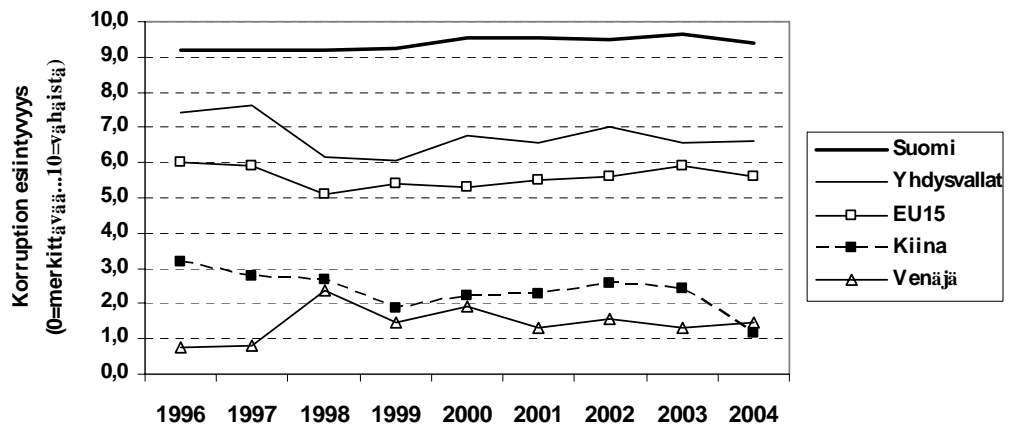
enemmän kuin EU:ssa keskimäärin, mutta järjestäytynyt rikollisuus ei kyselyjen vastauksi-
en mukaan haittaa liiketoimintaa enempää kuin Euroopassa (ks. kuvio 5.13).

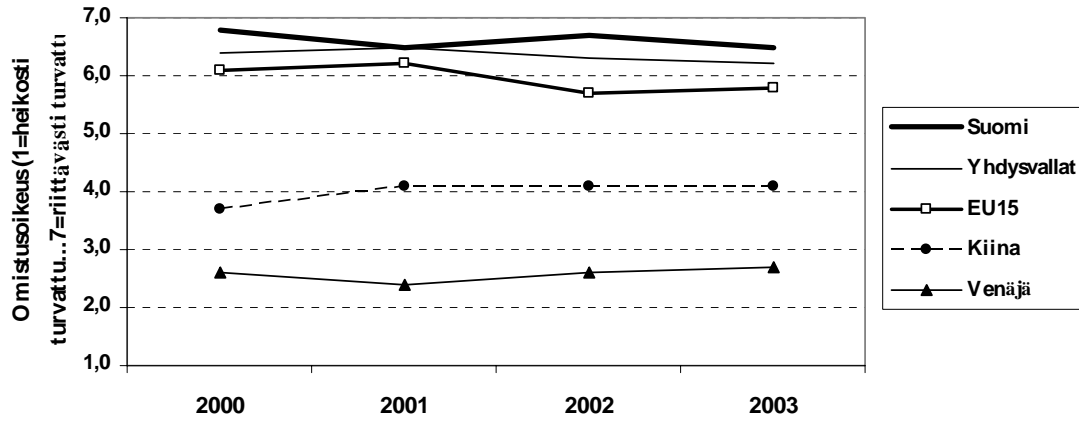
Kuvio 5.14. Suomen, USA:n, EU15 - maiden, Kiinan ja Venäjän oikeusjärjestelmien itsenäisyyden kehitys vuosina 1998 - 2003 (WEF)

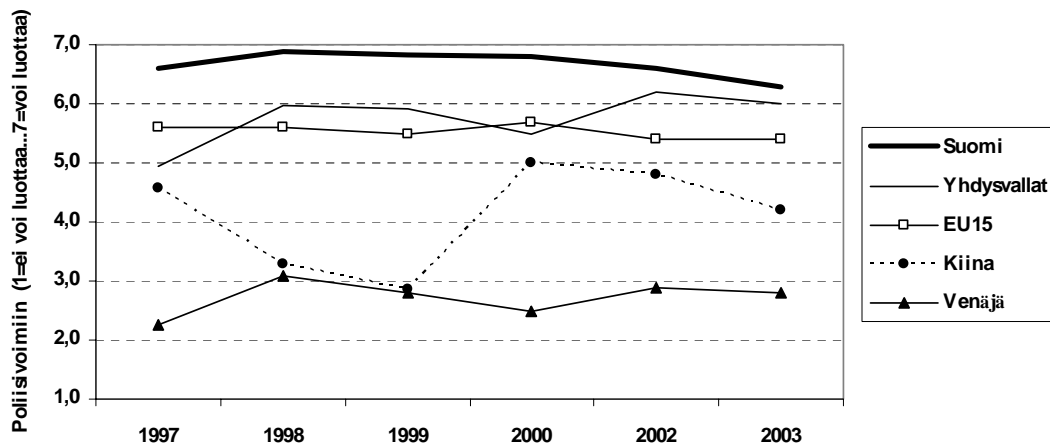
Kuvio 5.15. Suomen, EU15 - maiden, USA:n, Kiinan ja Venäjän kilpailukyky korruption suhteen vuosina 1996 - 2004 (IMD)

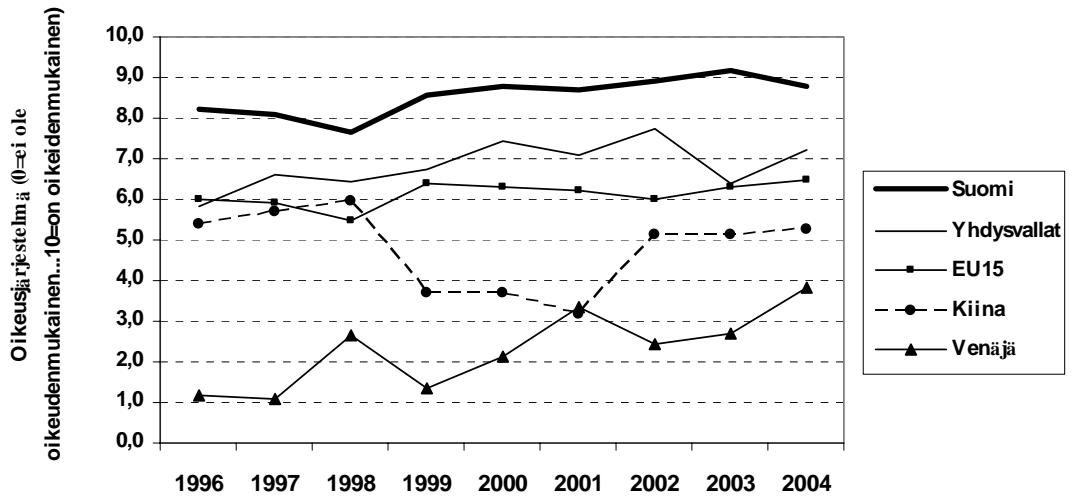
Kuvio 5.16. Suomen, EU15 - maiden, USA:n, Kiinan ja Venäjän omistusoikeuksien suojan kehitys vuosina 2000 - 2003 (WEF)

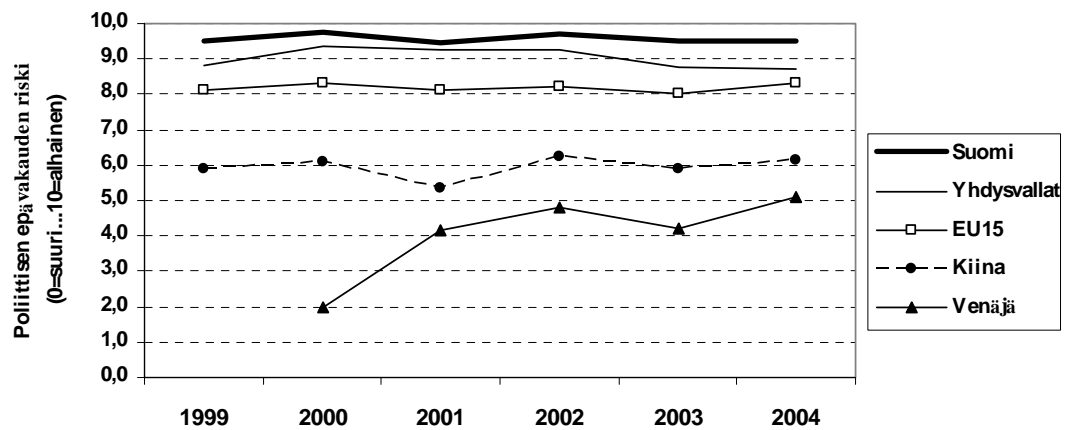
Kuvio 5.17. Suomen, USA:n, EU15 - maiden, Kiinan ja Venäjän poliisivoimien luotettavuuden kehitys vuosina 1997 - 2003 (WEF)

Kuvio 5.18. Suomen, EU15 - maiden, USA:n, Kiinan ja Venäjän oikeuden (justice) kehitys vuosina 1996 - 2004 (IMD)

Kuvio 5.19. Suomen, USA:n, EU15 - maiden, Kiinan ja Venäjän poliittisen vakauden kehitys vuosina 1999 - 2004 (IMD)

6 TURVALLISUUSINDEKSIT

Tässä luvussa tarkastellaan WEF:n turvallisuusmuuttujien avulla eri maiden turvallisuustilannetta kahden erillisen turvallisuusindeksin avulla. Suppeampi indeksi kuvaa turvallisuuden kehitystä vuosina 1997–2003. Laajempi turvallisuusindeksi kuvaa turvallisuuden tilannetta vuosina 2002 – 2003. Luvun lopussa tarkastellaan turvallisuuden yhteyttä maiden kilpailukykyyn.

6.1 Turvallisuusindeksi 1997 - 2003

WEF:n kilpailukykyraportissa ei siis ole yhtä erillistä turvallisuusindeksiä, joka mittaisi turvallisuutta. Turvallisuusmuuttujat kuuluvat ”julkiset instituutiot” -indeksin alaisuuteen. Alaindeksit ”sopimukset ja laki” sekä ”korruptio” kuvaavat tarkemmin näitä osa-alueita. Mukana on muuttujia, joita ei voida luokitella turvallisuusmuuttujiksi.

Turvallisuusmuuttujatiedoista voidaan muodostaa erillinen turvallisuusindeksi, joka kuvaa turvallisuustilannetta ja sen kehittymistä. WEF:n kilpailukykykymittarista indeksiin on valittu seuraavat muuttujat: oikeusjärjestelmän itsenäisyys (judicial independence), poliisivoimien luotettavuus (reliability of police services), järjestäytynyt rikollisuus (organized crime) ja korruptio (corruption). Vertailu on vuosilta 1997 - 2003. Indeksillä muodostetaan antamalla kaikille osamuuttujille sama paino¹⁴. Vertailussa on otettava huomioon, että sijalukuvertailu on vain suuntaa antava, koska maiden lukumäärä aineistossa on vaihdellut runsaasti. Indeksissä on mukana 20 kärkimaata ja loput EU25 -maat sekä Kiina ja Venäjä¹⁵.

Suomi sijoittuu vertailussa kaiken aikaa kahden parhaan maan joukkoon. Turvallisuuden taso on ollut vakaa. Tanska ja Islanti kuuluvat Suomen kanssa samaan ryhmään. Voidaan kuitenkin todeta, että kaikki kahdenkymmenen parhaan joukossa olevat maat voidaan luokitella globaalisti erittäin turvallisiksi maiksi. Suurten Länsi-Euroopan maiden vertailussa Saksa ja Iso-Britannia ovat korkeammalla indeksillä kuin Ranska¹⁶. Turvallisuussijoitus on heikentynyt vuosina 1997 - 2003 mm. Espanjassa, Italiassa, Kiinassa ja Kreikassa. EU:n itä-eurooppalaiset

¹⁴ Poikkeuksena on vuosi 2001, jolloin indeksi on laskettu vain kolmen muuttujan avulla, koska WEF:n raportista puuttui sinä vuonna poliisivoimien luotettavuuteen liittyvä muuttuja.

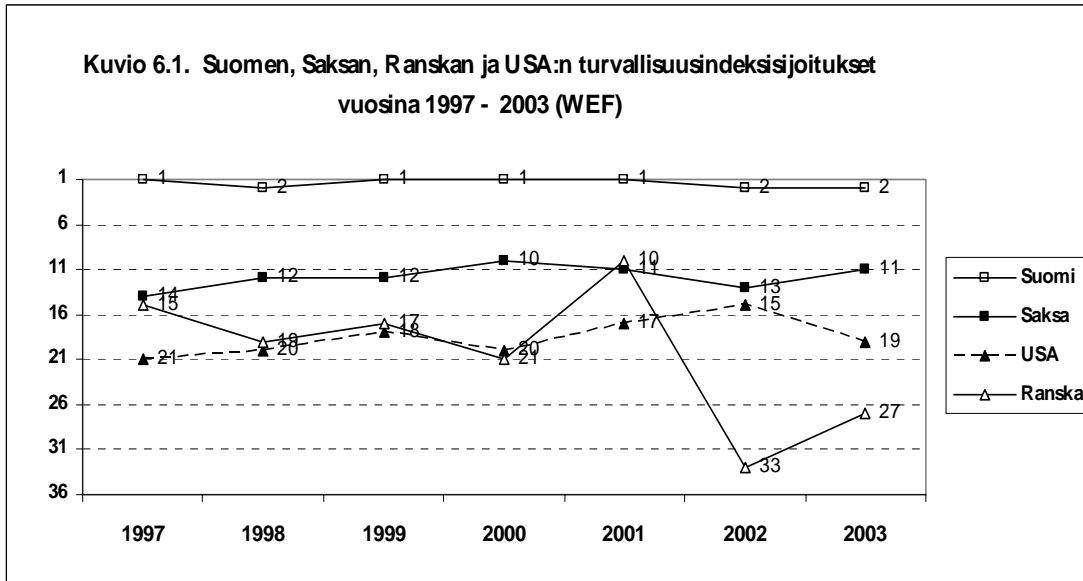
¹⁵ Koko maa-aineiston sijoitukset ovat liitteessä.

¹⁶ Turvallisuusindeksisijoitukset vaihtelevat osalla mailla runsaasti vuosittain. Esimerkiksi Ranska putosi 23 sijaa alapäin vuosina 2001 -2002. Voimakkaat muutokset selittyvät osaksi muuttujien pienellä määrällä (yhden muuttujan arvon muutokset vaikuttavat voimakkaasti kokonaissijoitukseen). Indeksien luotettavuuden suurin ongelma on se, että siitä puuttuu kova tilastodata. Haastattelut antavat vain yhden kuvan turvallisuudesta. Siksi turvallisuusindeksisijoitukset antavat vain suuntaa antavaa tietoa eri maiden turvallisuuden kehityksestä vuosina 1997 - 2003.

maat kuuluvat turvallisuusindeksin mukaan alempaan luokkaan. Venäjä on ollut koko tarkasteluajanjakson vertailun alemmassa luokassa. Samankaltaisena tilanne on säilynyt suurimmalla osalla maista. Yhdysvaltain sijoitus on ollut kaiken aikaa lähes ennallaan.

Taulukko 6.1. Turvallisuusindeksisijoitukset vuosina 1997 – 2003 (WEF)

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Tanska	9	8	2	3	3	1	1
Suomi	1	2	1	1	1	2	2
Islanti	25	15	10	5	2	3	3
Australia	13	7	6	4	15	4	4
Uusi-Seelanti	11	10	9	8	7	5	5
Ruotsi	7	9	16	16	4	16	6
Singapore	2	11	13	13	9	8	7
Sveitsi	6	4	7	9	8	11	8
Israel	19	17	8	7	6	10	9
Hong Kong	12	18	22	17	16	14	10
Saksa	14	12	12	10	11	13	11
Iso-Britannia	8	3	11	12	14	7	12
Jordania	32	24	19	40	22	24	13
Hollanti	18	14	15	15	12	19	14
Itävalta	4	5	4	6	5	6	15
Luxemburg	10	13	3	2	-	-	16
Norja	3	1	14	14	13	9	17
Portugali	20	21	20	24	23	17	18
USA	21	20	18	20	17	15	19
Kanada	5	6	5	11	18	12	20
Malta	-	-	-	-	-	-	21
Irlanti	16	16	23	18	20	18	23
Belgia	31	26	26	23	19	22	26
Ranska	15	19	17	21	10	33	27
Viro	-	-	-	-	29	30	29
Kreikka	29	32	32	27	32	36	36
Unkari	45	36	31	31	30	28	38
Espanja	23	23	24	19	24	26	39
Slovenia	-	-	-	-	34	25	40
Latvia	-	-	-	-	48	50	42
Italia	35	37	37	39	33	42	44
Kiina	36	41	43	44	52	40	55
Tshekki	46	40	39	36	39	47	56
Puola	48	38	42	45	35	53	62
Liettua	-	-	-	-	59	58	66
Slovakia	30	43	35	46	45	56	72
Venäjä	52	50	52	54	63	66	82
Yht.maita	52	52	59	59	74	80	102

6.2 Laaja turvallisuusindeksi 2002 - 2003

Vallitsevaa turvallisuustilannetta voidaan vielä tarkastella kahden viimeisimmän WEF:n kilpailukykyraportin pohjalta tarkemmin. Vuonna 2002 raportoitiin otettiin mukaan uusia turvallisuusmuuttujia, jotka antavat kattavamman kuvan eri maiden turvallisuustilanteesta.

Laaditussa turvallisuusindeksissä ovat mukana seuraavat turvallisuusmuuttujat: terrorismin aiheuttamat liiketoimintakustannukset, oikeusjärjestelmän itsenäisyys, omistusoikeuden suoja, poliisivoimien luotettavuus, rikollisuuden ja väkivallan aiheuttamat liiketoimintakustannukset, järjestäytynyt rikollisuus, korruption aiheuttamat liiketoimintakustannukset, rahanpesu pankkien kautta ja rahanpesu muiden reittien kautta. Kaikki muuttujat saavat indeksissä saman painon. Asteikko on siten sama kuin WEF:n indeksissä, eli 1-7 (huonoin-paras).

Turvallisuusindeksissä on mukana kaksikymmentä parasta maata ja loput EU25 -maat sekä Kiina ja Venäjä (kaikkien maiden tiedot ovat liitteessä). Lisäksi indeksiin on laskettu EU15 -maiden ja EU25 -maiden yhteenlasketut arvot. Maaryhmille ei ole annettu sijalukua, vaan ne on vain sijoitettu maalistalle omalle paikalleen.

Taulukko 6.2. Laaja turvallisuusindeksi 2002 - 2003 (WEF)

	2002		2003	
Suomi	1	6,48	1	6,50
Tanska	3	6,42	2	6,42
Islanti	1	6,48	3	6,40
Ruotsi	14	5,67	4	6,12
Uusi-Seelanti	4	6,16	5	6,09
Australia	5	6,09	6	6,01
Singapore	7	6,01	7	5,99
Jordania	25	5,04	8	5,81
Hong Kong	13	5,69	9	5,77
Sveitsi	12	5,71	10	5,77
Saksa	9	5,76	11	5,67
Luxemburg	-	-	12	5,67
Itävalta	6	6,07	13	5,62
Portugali	15	5,6	14	5,56
Norja	8	5,82	15	5,52
Iso-Britannia	11	5,74	16	5,51
Hollanti	17	5,48	17	5,50
Tunisia	27	5,02	18	5,44
Malta	-	-	19	5,40
Israel	19	5,26	20	5,39
USA	16	5,53	23	5,33
EU15	-	5,32	-	5,26
Ranska	35	4,77	25	5,23
Belgia	20	5,26	26	5,19
Irlanti	18	5,39	28	5,13
Viro	29	4,97	29	5,11
EU25	-	5,09	-	5,09
Kreikka	39	4,62	36	4,83
Slovenia	21	5,26	37	4,82
Unkari	26	5,02	38	4,76
Espanja	34	4,83	39	4,72
Latvia	50	4,14	42	4,52
Italia	40	4,56	44	4,50
Kiina	37	4,71	53	4,16
Liettua	55	4,00	56	4,08
Tshekki	48	4,21	57	4,07
Slovakia	52	4,09	59	3,97
Puola	56	3,94	63	3,91
Venäjä	68	3,21	84	3,26

Suomi on ollut laajan turvallisuusindeksin kärjessä vuosina 2002 -2003. WEF:n raportti käsittää nykyään 102 maata, joten Suomen sijoittumista tässä vertailussa ykköspaikalla voidaan pitää hyvänä osoituksena kotimaan turvallisuuden korkeasta tasosta.

Vertailusta käy ilmi, että kolme kärkimaata (Suomi, Tanska ja Islanti) ovat luokittelussa selvästi muita edellä. Kolme kärkimaata muodostavat oman erillisen huippuryhmän. Yleisesti ottaen kaikki Pohjoismaat ovat maailman turvallisuuden huipulla. Vertailussa on kuitenkin otettava huomioon, että kaikki kärkipäähän sijoittuneet maat voidaan luokitella globaalisti turvallisiksi. Vakavat turvallisuusongelmat esiintyvät laajimmin maissa, jotka ovat Euroopan alueen ulkopuolella.

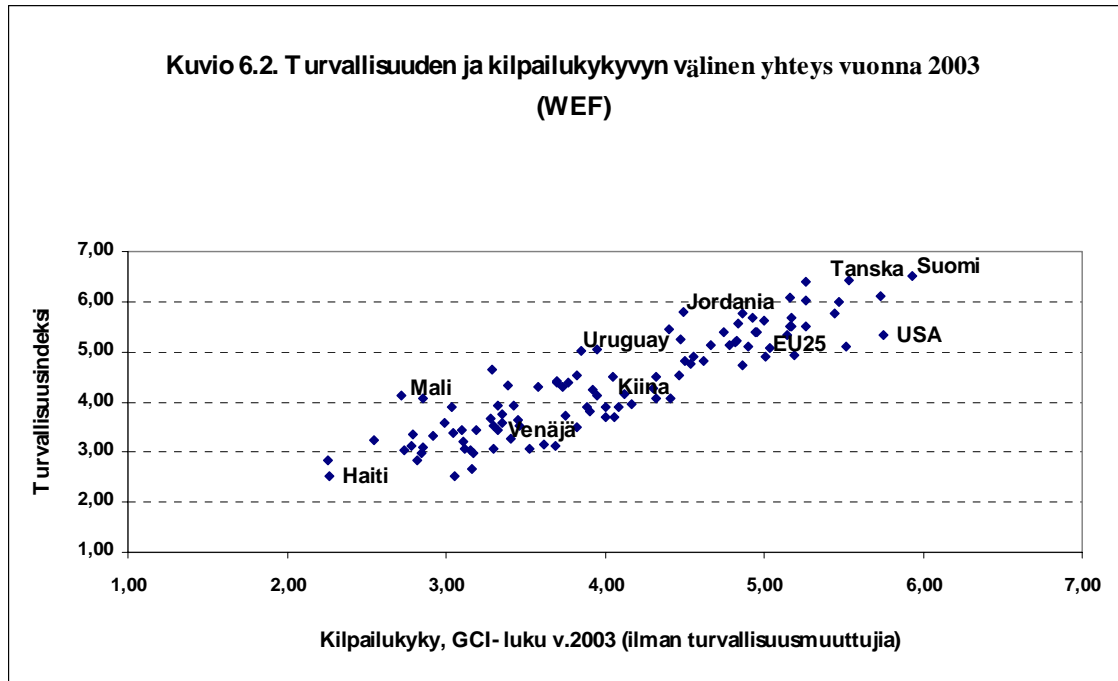
EU15-maiden turvallisuus on keskimäärin samalla tasolla kuin Yhdysvaltain. EU25 -maiden turvallisuus jää jälkeen Yhdysvalloista. EU:n alueella suuria turvallisuusongelmia esiintyy Kreikassa, Italiassa, Espanjassa ja Itä-Euroopan maissa. Suuret Länsi-Euroopan maat ovat Ranskaa lukuun ottamatta paremmalla tasolla kuin Yhdysvallat. Iso-Britannia on tässä luokittelussa suurista Euroopan maista turvallisimmin.

Kiinassa turvallisuuden taso on sama kuin EU25 -maiden heikoimmassa osassa. Venäjä jää selvästi jälkeen näistä maista (sijaluku 84). Vuosina 2002 – 2003 Venäjän turvallisuuden taso säilyi ennallaan, mutta sen sijoitus putosi 16 sijaa muiden maiden turvallisuuden kohentuessa. Turvallisuusindeksin mukaan Venäjä voidaan luokitella maailman turvattomimpiin alueisiin.

6.3 Turvallisuus parantaa kilpailukykyä

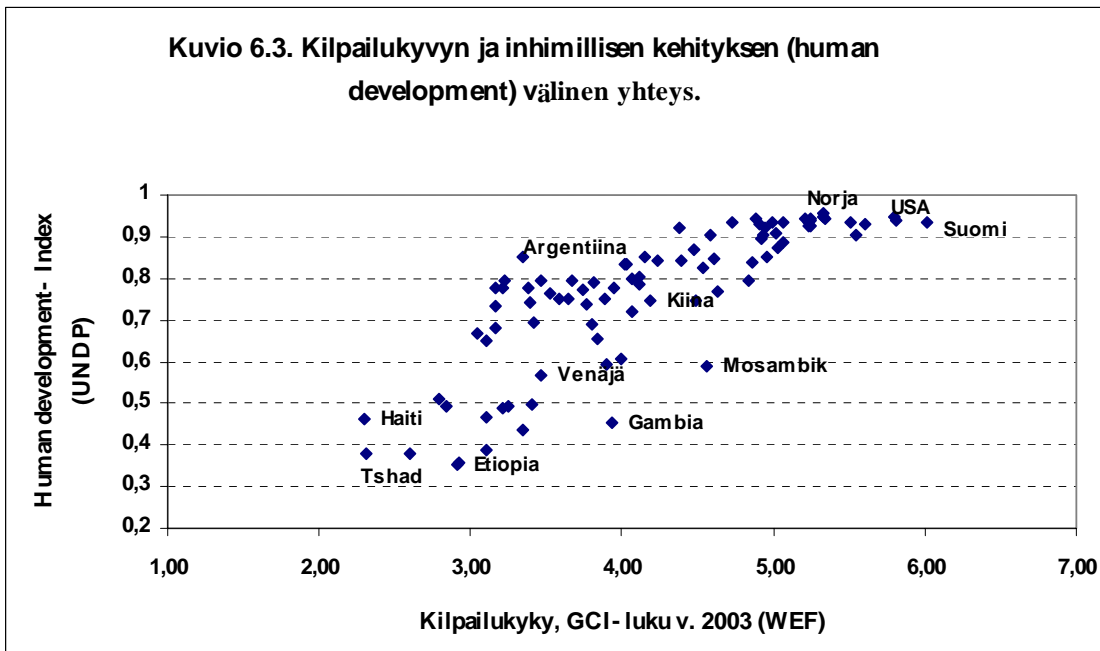
Kansainvälisten kilpailukykykymittareiden pohjalta laadittujen yritysten toimintamahdollisuuksia kuvaavien turvallisuusindeksien perusteella voidaan todeta, että turvallisuus on voimakkaasti yhteydessä maiden kilpailukykyasemaan. Turvallisuus on kilpailukykyyn edellytys. Turvallisissa maissa voidaan harjoittaa kannattavaa liiketoimintaa ilman, että siihen liittyy ylimääräisiä riskejä. Kilpailukykyisissä maissa turvallisuustilanne on korkealla tasolla (ks. kuvio 6.2).¹⁷

¹⁷ Turvallisuudella tässä yhteydessä tarkoitetaan laajan turvallisuusindeksin kuvaamaa tilannetta vuonna 2003 (ks. Luku 6.2). Kokonaiskilpailukykyajoituksesta on poistettu turvallisuusmuuttujien vaikutus.

Kilpailukykyyn ja turvallisuuden välistä yhteyttä voidaan tarkastella laajemmin inhimillisen turvallisuuden käsitteen avulla. YK:n kehitysyhteistyöjärjestön UNDP:n inhimillisen kehityksen mittari (HDP) kuvaa eri maiden inhimillisen kehityksen tasoa.¹⁸ Tämä puolestaan on yhteydessä UNDP:n vuonna 1994 raportissaan esittelemään inhimilliseen turvallisuuteen. Inhimillisen kehityksen puuttuminen tai sen rajoittaminen vähentää inhimillistä turvallisuutta. Inhimillisen turvallisuuden tekijät jakautuvat kahteen luokkaan: vapaus pelosta (freedom from fear) ja vapaus haluta (freedom from want). UNDP jakaa nämä tekijät ja niitä uhkaavat tekijät seuraavaan seitsemään luokkaan. Ne ovat *taloudellinen turvallisuus* (mm. työttömyys, köyhyys, kodittomuus), *ravintoturvallisuus* (infektiot), *terveyteen liittyvä turvallisuus* (uudet sairaudet), *ympäristön turvallisuus* (ympäristö katastrofit), *yksilön turvallisuus* (konfliktit, rikollisuus ja väkivalta, terrorismi), *yhteisön turvallisuus* (etniset yhteenotot), sekä *poliittinen turvallisuus* (ihmisoikeuksien rikkominen). Kilpailukyky on edellytys inhimilliselle kehitykselle, joten kilpailukykyiset maat ovat myös inhimillisen turvallisuuden edellä kävijöitä (ks. kuvio 6.3).

¹⁸ YK:n kehitysjärjestö UNDP:n ”Human Development Report” asettaa maailman maat paremmuusjärjestykseen inhimillisen kehityksen suhteen inhimillisen kehityksen indeksissä (HDI), joka lasketaan odotettavissa olevan eliniän, saavutetun koulutustason ja todellisen, henkeä kohti lasketun bruttokansantuotteen perusteella. Suomi sijoittuu vuoden 2004 raportissa, joka kuvaa vuoden 2002 tilannetta, vertailussa 13. sijalle. Indeksien kärkisijaa pitää Norja.

7 ULKO- JA TURVALLISUUSPOLIITTISTEN RATKAISUJEN VAIKUTUS KILPAILUKYKYYN

Seuraavassa arvioidaan lyhyesti, miten Euroopan ulko- ja turvallisuuspoliittiset ratkaisut ovat muuttaneet eri maiden kilpailukykyä. Erityistarkastelussa ovat NATO:n jäseniksi vuonna 1999 liittyneet Itä-Euroopan maat: Puola, Unkari ja Tšekki. Laajentuneen EU:n kehitystä tarkastellaan yleisesti Euroopan turvallisuustilanteen muuttumisena vuosina 1997-2003. Nykytilannetta tarkastellaan WEF:n 2003 raportin ja IMD:n vuoden 2004 julkaisun perusteella.

EU- ja NATO -jäsenyyden vaikutusten kilpailukykyyn voidaan arvioida syntyvän maan poliittisen uskottavuuden ja turvallisuuden lisääntymisen vaikutuksista kotimaisiin ja ulkomaisiin yrityksiin, jotka etsivät kohdemaita liiketoiminnalleen. EU on ensisijaisesti taloudellinen liittouma. Yhteinen raha- ja koordinoitu finanssipolitiikka tuovat uskottavuutta euroalueen talouden hoitoon. EMU-jäsenyyden katsotaan vähentävän epävarmuutta rahamarkkinoilla. NATO on turvallisuuspoliittinen liittouma, jonka suorat taloudelliset vaikutukset eivät ole yksiselitteisesti arvioitavissa.

WEF:n ja IMD:n kilpailukykykymittarit eivät mittaa suoraan valtioiden ulko- ja turvallisuuspoliittisten valintojen vaikutusta. Valtion poliittinen asema, uskottavuus ja ulkoinen turvallisuus eivät näy kilpailukykykymuuttujissa. Euroopan unionin laajentumisen koetaan edistävän Euroopan yleistä vakautta ja jäsenmaiden ulkoista turvallisuutta. EU:n yhtenä tavoitteena on luoda yhteinen eurooppalainen turvallisuusalue. NATO-jäsenyyden tavoitteena on lisätä ulkoista sotilaallista turvallisuutta.

Sotilaallisiin riskeihin varautuminen on osa turvallisuusstrategiaa. Tällaisia ulkoisia uhkia ei huomioida erikseen kilpailukykykymittareissa. Järjestäytyneen rikollisuuden ja terrorismin liittyminen toisiinsa muodostavat uusia turvallisuusuhkia, joilla on vaikutuksia sekä sisäiseen että ulkoiseen turvallisuuteen. Ulko- ja turvallisuuspoliittiset ratkaisut ovat tärkeässä roolissa muuttuvassa turvallisuusympäristössä.

Tässä yhteydessä tarkastellaan ulko- ja turvallisuuspoliittisten ratkaisujen vaikutuksia kolmen muuttujan avulla. IMD:n kilpailukykykymittarista löytyvä yksilön turvallisuusmuuttuja antaa informaatiota yleisestä turvallisuuden tason vaihtelusta aikavälillä 1994 – 2004. WEF:n aineistossa on mukana maiden luottoluokitukset. Tiedot kuvaavat myös maiden sisä- ja ulkopolitiittisen vakauden kehittymistä. Tietoja voidaan verrata ulkomaisten investointien kehitykseen. IMD:n kilpailukykykymittarissa on muuttuja, joka kuvaa maiden poliittisen vakauden tilannetta. Muuttuja antaa tietoa maan poliittisen uskottavuuden kehittymisestä.

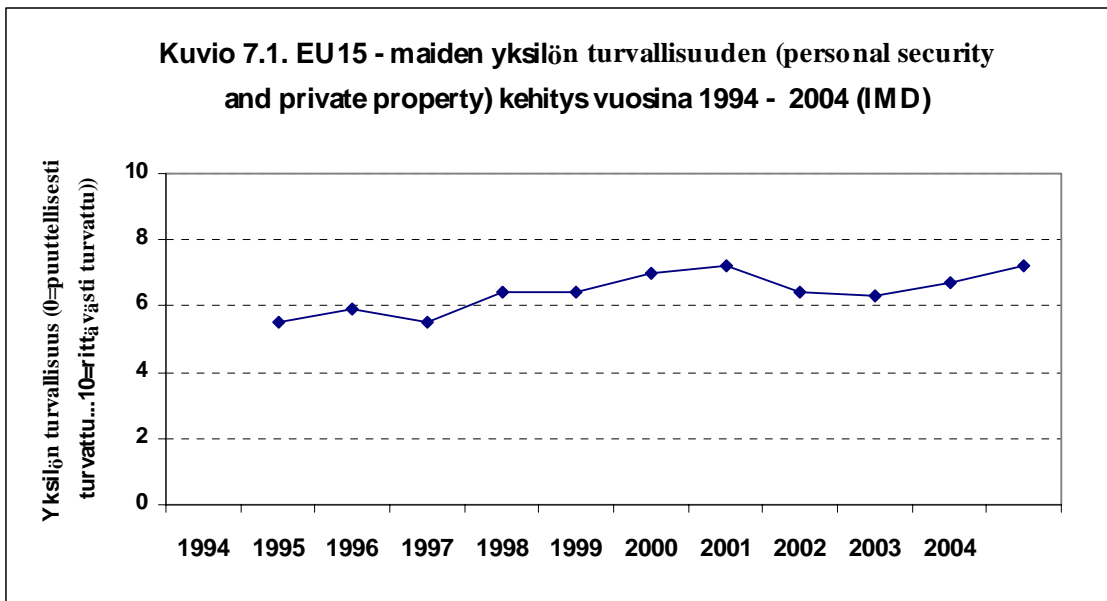
IMD:n kilpailukykykymittarin turvallisuusmuuttujan ”yksilön turvallisuus ja yksityinen omistusoikeus” (personal security and private property) mukaan suojaamisen taso on noussut uusissa EU-maissa selvästi 1990-luvulta lähtien.

Taulukko 7.1 Yksilön turvallisuuden (personal security and private property) kehitys vuosina 1994 - 2004 (IMD)
(0 = ei ole riittävästi suojattu... 10 = riittävästi suojattu)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Suomi	8,4	8,7	8,3	8,6	8,3	8,6	9,0	9,0	9,2	9,1	9,2
Itävalta	8,4	8,7	8,6	9,1	8,7	9,2	9,3	9,4	9,7	9,1	9,5
Ruotsi	6,7	7,4	7,3	6,4	6,2	7,6	7,3	7,6	7,5	7,6	7,5
Tshekki	1,6	2,5	3,0	2,8	3,5	4,4	4,4	4,9	5,7	6,0	5,9
Unkari	2,7	2,7	3,2	3,6	4,1	5,0	5,5	6,0	5,7	5,7	6,8
Puola	1,3	1,6	1,3	2,2	2,5	2,9	3,8	2,8	2,9	3,1	2,7
Slovenia	-	-	-	-	-	4,7	5,4	5,7	5,5	6,0	6,0
Slovakia	-	-	-	-	-	-	-	4,9	4,6	4,8	5,2

Suurimmat muutokset ovat tapahtuneet Unkarin ja Tshekin turvallisuudessa. Molemmat maat luokitellaan tältä osin nykyisin vertailun kärkikastiin. EU:n jäseniksi vuonna 1995 liittyneet Suomi, Ruotsi ja Itävalta ovat myös nostaneet sijoitustaan. Puolan tilanne on kehittynyt verrattuna vuoteen 1996. Vuoteen 1999 verrattuna tilanne on säilynyt ennallaan.

EU:n yhteisen turvallisuusalueen yksilön turvallisuuden taso on myös noussut viimeisen kymmenen vuoden aikana (ks. kuvio 7.1). Euroopan turvallisuustilanteen kohentuminen on lisännyt alueen vakautta ja sisäistä turvallisuutta.

Gloaalissa taloudessa maat kilpailevat yritysten investoinneista. Elinkeinopoliitiikka pyrkii tekemään Suomesta houkuttelevan sijaintipaikan ulkomaisillekin yrityksille (Pajarinen & Ylä-Anttila 2001). Samaa strategiaa pyrkivät noudattamaan monet muutkin maat. Yritysten investoinneista käydään tämän vuoksi entistä kovempaa kilpailua.

Investoinnit mm. Suomeen ovat lisääntyneet huomattavasti viime vuosina (ks. taulukko 7.2). Ulkomaisiin investointipäätöksiin vaikuttavat myös kohdemaan poliittiset riskitekijät. Poliittiset riskit muodostuvat kohdemaan poliittisista muutoksista, jotka voivat aiheutua sisäpoliittisista vaihdoksista (hallituksen vaihdokset, kansallistaminen, vallankumoukset) tai ulkopoliittisista tekijöistä (sotilaalliset riskit, terrorismi).

Taulukko 7.2 Suorat ulkomaiset investoinnit maahan
(direct investment flows inward, US \$ miljoonaa)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Suomi	1,39	1,04	1,23	1,69	10,79	3,34	8,30	3,43	8,16
Itävalta	1,31	1,36	3,76	2,74	6,03	2,83	9,07	5,90	0,89
Ruotsi	6,70	14,27	5,49	9,87	19,41	59,39	22,13	13,1	11,83
Puola	1,88	3,66	4,50	4,91	6,37	7,27	9,34	5,71	4,13
Unkari	1,14	4,52	1,98	2,08	1,94	1,95	1,64	2,44	0,85
Tshekki	0,88	2,57	1,44	1,29	2,55	5,09	4,58	4,92	9,32

Lähde: IMD 1996 – 2004

WEF:n kilpailukykyymittarissa on mukana valtioiden luottoluokitus sijoituksia (Country Credit Ranking). Luottokelpoisuusluokitukset kuvaavat valtioiden erilaisten rahoitusinstrumenttien riskiluokituksia. WEF käyttää Institutional Investor -organisaation ylläpitämiä luokituksia. Arvovaltainen ”Institutional Investor” -organisaatio julkaisee kerran puolessa vuodessa viitteellisen listan, jossa yli 130 maata on asetettu järjestykseen poliittisten ja taloudellisten riskien perusteella. Järjestys pohjautuu mm. pankeilta pyydettyihin asiantuntijamielipiteisiin.

Riskiluokitusten laskeminen perustuu moneen osatekijään. Myös valtioiden poliittinen asema ja uskottavuus otetaan huomioon sijoituksia laskettaessa. Riskiluokituksen maaluokan määräytymiseen vaikuttavat mm. seuraavat tekijät: arvio maan kyvystä hoitaa ulkoiset velvoitteensa, odotukset maan talouden tulevasta kehityksestä, poliittinen vakaus ja lainsäädöllinen ympäristö (Finnveran sivut poliittisista riskeistä ja maaluokituksista, www.finnvera.fi).

Poliittista riskiä arvioidaan seuraamalla eri maiden poliittista kehitystä. Poliittisia riskejä arvioidaan usein maan taloudelliseen tilanteeseen liittyvin eri kriteerein. Siihen liittyvät myös maan sisä- ja ulkopoliittiset ratkaisut. Niihin kuuluvat mm. maan poliittinen rakenne ja sen jatkuvuus, maan hallinnon tehokkuus sekä maan kansainväliset suhteet (Finnvera www.finnvera.fi).

Taulukosta 7.3 nähdään, miten Suomen, Ruotsin ja Itävallan luokitukset ovat parantuneet merkittävästi. Puolan ja Unkarin sijoitukset ovat myös nousseet erittäin selvästi.

Taulukko 7.3 Institutional Investor -organisaation riskiluokitusten kehitys vuosina 1997 – 2003

(skaala: 1 huonoin – 100 paras)

	1997	1999	2001	2003
USA	91,2	91,2	92,7	93,3
Itävalta	84,6	88,8	89,5	90,6
Suomi	74,9	81,1	87,5	89,9
Ruotsi	74,3	79,1	86,5	89,1
Viro	-	-	53,2	59,1
Latvia	-	-	45,8	51,1
Liettua	-	-	44	50,6
Puola	47,9	54	59,3	60,6
Slovakia	43,9	41,7	45,5	51,2
Slovenia	-	-	64	66,4
Tshekki	62,8	60,2	60,7	63,7
Unkari	47,6	54,1	60,2	65,4
Kiina	58,8	57,7	58,6	60
Venäjä	23,5	30,2	27	41,7

Lähde: WEF 1997-2003.

EU15 -maiden poliittinen vakaus on keskimäärin säilynyt ennallaan vuosina 1999–2004 (ks. taulukko 7.4). Itä-Euroopan maista Slovenia, Unkari, Tshekki ja Viro ovat jo lähellä EU15 -maiden keskitasoa. Puola ja Slovakia ovat yleisesti näitä maita jäljessä. Poliittinen uskottavuus on heijastunut myös Euroopan maiden riskiluokituksiin. Itä-Euroopan poliittisen riskin vähentyminen on lisännyt maiden kilpailukykyä.

Ulko- ja turvallisuuspoliittiset valinnat ovat osa julkisen vallan politiikkaa, jonka tarkoituksena on lisätä maan turvallisuutta. Turvallisuuden lisääntyminen parantaa maan kilpailukykyä. Kansainvälisissä kilpailukykyraporteissa ei mitata suoraan ulkoista turvallisuuspoliittista asemaa. Vaikutuksia voidaan havaita yleistä turvallisuustilannetta kuvaavissa muuttujissa, maan poliittisen vakauden kehittämisessä, riskiluokitusten nousussa sekä ulkomaisten investointien lisääntymisessä.

Euroopan turvallisuustilanteella on suuri vaikutus koko EU-alueen kilpailukyvyille. Suomen talouden kilpailukykykin on riippuvainen EU-alueen kehityksestä. Euroopan yhteisen turvallisuuden lisääminen parantaa myös alueen kilpailukykyasemaa globaalissa talouskilpailussa. Ulko- ja turvallisuuspoliittiset ratkaisut ovat osa politiikkaa, jolla voidaan kehittää alueellista turvallisuutta ja vähentää epävarmuutta sekä lisätä vakautta ja luottamusta poliittiseen ja taloudelliseen kehitykseen.

Taulukko 7.4 EU -maiden poliittisen vakauden kehitys vuosina 1999 – 2004 (IMD)
(0= poliittisen epävakauden riski on suuri...10= poliittinen epävakauden riski on alhainen)

EU15	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Belgia	7,7	7,6	7,6	7,2	7,3	8,0
Iso-Britannia	9,2	9,2	8,8	9,0	8,5	8,8
Espanja	8,9	8,6	8,4	9,0	8,6	8,2
Hollanti	9,2	9,8	9,2	8,9	7,2	8,8
Irlanti	9,1	9,3	9,1	9,2	9,2	9,3
Italia	5,4	5,7	5,4	6,6	6,6	6,2
Itävalta	9,5	8,1	8,7	8,2	8,3	9,3
Kreikka	7,6	8,3	8,0	8,0	8,5	8,2
Luxemburg	9,7	9,6	9,9	9,6	9,2	9,6
Portugali	9,1	8,9	7,4	5,7	8,2	8,8
Ranska	8,1	8,7	8,2	7,7	8,4	8,6
Ruotsi	7,5	8,9	8,8	9,2	8,7	9,0
Saksa	8,4	8,4	9,0	8,6	7,7	8,7
Suomi	9,5	9,7	9,5	9,7	9,5	9,5
Tanska	9,0	9,2	9,1	9,4	9,2	9,5
EU15 ka.	7,9	8,0	7,8	7,8	7,7	8,1
Puola	4,6	5,1	4,5	3,7	3,8	2,9
Slovenia	5,7	6,1	6,5	6,4	6,8	6,6
Tshekki	5,4	4,9	6,3	7,6	7,0	7,6
Unkari	8,4	8,4	7,8	7,9	7,8	7,0
Viro	-	-	6,9	6,5	6,1	7,0
Slovakia	-	-	5,2	4,1	5,9	4,8

Ulko- ja turvallisuuspoliittisten ratkaisujen ja kilpailukyyn välinen yhteys ei ole suora; vaikutukset kilpailukyyn tulevat maan poliittisen tilanteen muuttumisen seurauksena. Kilpailukyymittareiden aineistojen perusteella voidaan sanoa, että Euroopan turvallisuus on kehittynyt EU:n ja NATO:n uusien jäsenmaiden keskuudessa myönteisesti. Myös suorat ulkomaiset investoinnit ovat lisääntyneet. EU -ratkaisulla voidaan nähdä olevan positiivinen vaikutus kilpailukyyn. NATO-jäsenyyden vaikutuksia on vaikeampi arvioida. Vuonna 1999 sen jäseniksi liittyneet maat ovat kehittyneet vaihtelevasti. Vuoden 2004 laajentumisen seurauksia on vielä liian aikaista arvioida. Joka tapauksessa vaikutukset tulevat esille mahdollisten uhkien toteutuessa, jos maan turvallisuustilanne pystytään valinnan avulla säilyttämään vakaana kriisiaikoina.

8 TURVALLISUUDEN TARKASTELUA ERI MAARYHMISSÄ

Kansainvälisten kilpailukykymittareiden perusteella voidaan todeta, että kilpailukykyiset maat ovat myös turvallisia. Kilpailukyysisissä maissa esiintyy vähän korruptiota, oikeusjärjestelmän luotettavuus on huipputasoa, rikollisuus ja väkivalta sekä järjestäytynyt rikollisuus eivät aiheuta merkittäviä liiketoimintakustannuksia, omistusoikeudet ovat lailla hyvin suojattuja ja poliisin tehokkuus on korkealla tasolla. Tällainen ympäristö edesauttaa kilpailukyyn muodostumisessa. Käänteisesti turvattomuus ja taloudellinen heikkous kulkevat käsi kädessä. Turvallisuutta voidaan hyvällä syyllä pitää kilpailukyyn edellytyksenä.

Kilpailukyky nostaa elintasoa ja varallisuutta. Köyhyden vähentyminen edesauttaa demokratian ja turvallisuuden leviämistä maailmassa. Suljetut yhteiskunnat ovat kasvualusta rikolliselle toiminnalle ja terrorismille. Avoimuus vähentää myös korruptiota. Köyhyden vähentyminen poistaa rekrytointipohjaa rikollisilta järjestöiltä, jotka etsivät tukijoita omalle toiminnalleen. Oikeuslaitoksen oikeudenmukaisuus lisää kansalaisten luottamusta ja poistaa epävarmuutta liiketoiminnan harjoittamisesta. Sisä- ja ulkopoliittinen vakaus lisäävät maiden poliittista uskottavuutta, joka houkuttelee myös ulkomaisia investointeja kotimaahan. Kaikki edellä mainitut tekijät parantavat mahdollisuuksia saavuttaa kestävä globaali talouskasvu pitkällä aikavälillä.

Turvallisuuden ja taloudellisen kasvun välinen yhteys on merkittävä. Taloudellinen kasvu yleensä edistää demokratiaa, koska köyhyden vähentyminen yleensä lisää poliittista vapautta. Demokratia on osoittautunut hallitusmuodoista kaikkein tehokkaimmaksi nälänhätien ja aseellisten konfliktien ehkäisijäksi (UNDP ”Human Development Report 2004”). Demokraattiset maat eivät myöskään käy sotia toisiaan vastaan. Turvallisuus tarkoittaa olotilaa, jossa tiedossa olevat sisäiset ja ulkoiset uhat eivät muodosta ylimääräisiä riskejä. Taloussuhteiden laajentuessa kansainvälisestä turvallisuudesta tulee yhteinen päämäärä. Hallitukset ympäri maailmaa tekevät yhteistyötä kansainvälisen turvallisuuden lisäämiseksi.

Vapaan markkinatalouden edistäminen on keino lisätä globaalisti ihmisten inhimillistä kehitystä. Vapauden leviäminen tekee maailmasta myös entistä turvallisemman. Vapaus on mm. sitä, että jokaisella yksilöllä (tai maalla) on vapaus myydä tai ostaa arvostamansa tuote (ks. The National Security Strategy of United States of America, 2002). Vapaan kaupan perussääntö on ollut moraalinen periaate kauan ennen, kun siitä tuli myös talouden perusta.

Myönteisen kehityksen edistämiseksi keskeistä ovat mm. markkinatalouden instituutioiden ja –järjestelmien sekä koulutuksen ja terveydenhuollon edistäminen ennen kaikkea kehittyvissä talouksissa.

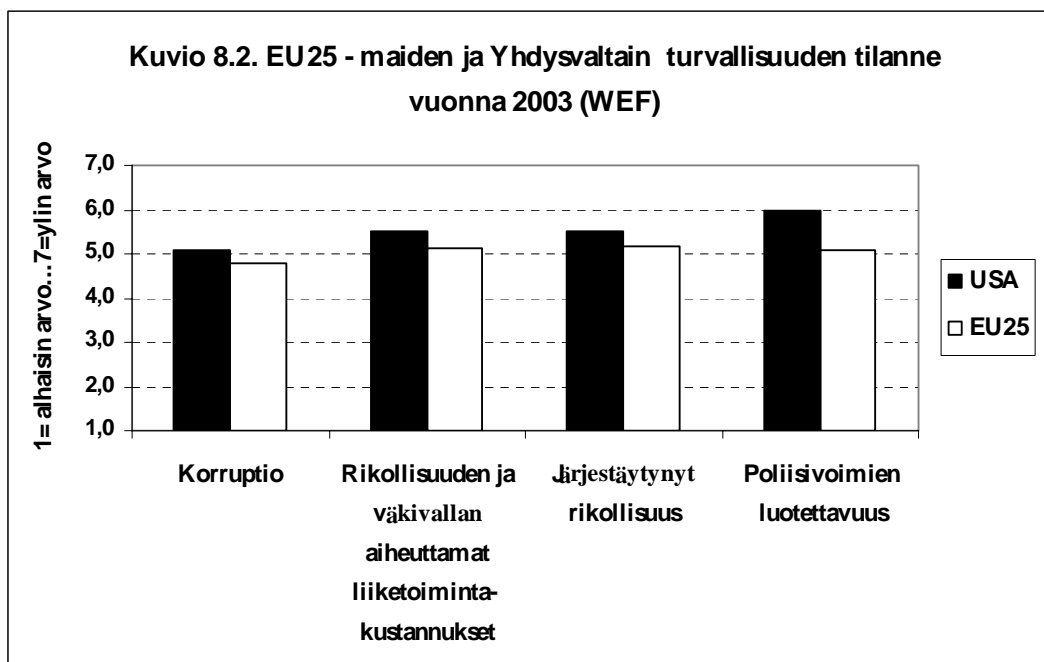
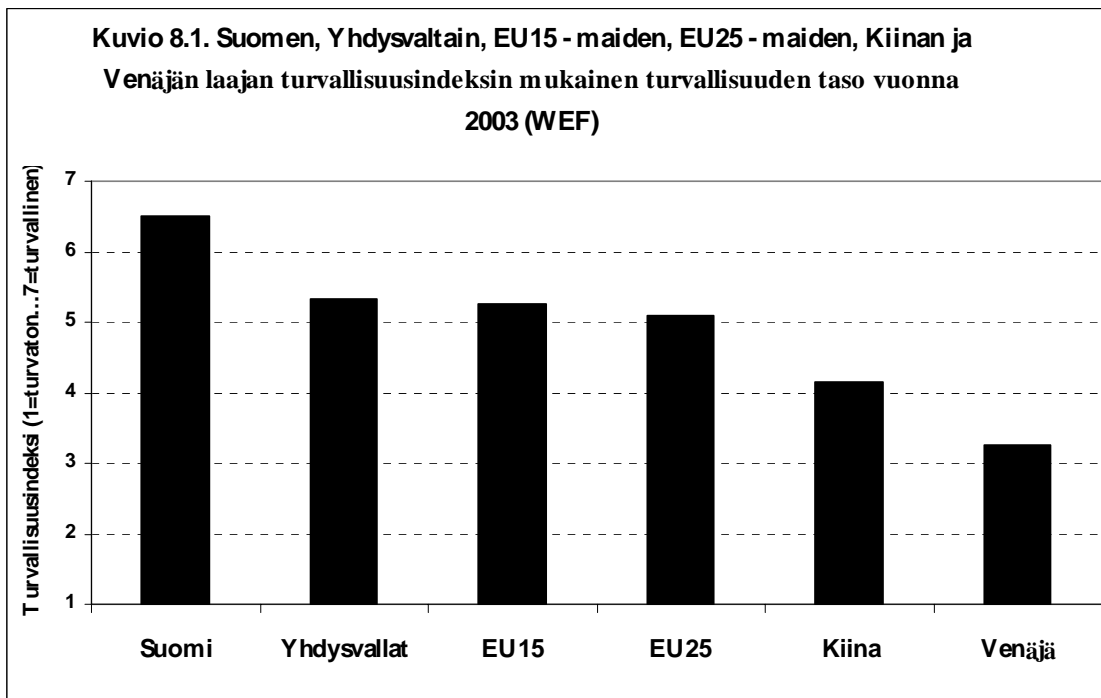
Turvallisuustason paraneminen liittyy valtiiovallan erilaisiin toimenpiteisiin, joilla pyritään ratkaisemaan turvallisuusongelmia. Esimerkiksi järjestäytyneen rikollisuuden vastustaminen ja korruption kitkeminen pois yhteiskunnasta ovat tekijöitä, jotka lisäävät maan turvallisuuden tasoa. Myös ulko- ja turvallisuuspoliittiset ratkaisut ovat valintoja, joilla pyritään kasvattamaan kansalaisten turvallisuutta.

Erityisesti EU15-maat ja myös Yhdysvallat ovat turvallisempia kuin muut suuret talousalueet. EU25:ssa turvallisimpia maita ovat Pohjoismaat, erityisesti Suomi ja Tanska. EU:n uusien jäsenmaiden turvallisuuden taso jää selvästi jälkeen EU15-maista ja Yhdysvalloista. Turvattomimpia alueita EU25-maista ovat Itä-Euroopan maat sekä Espanja, Italia ja Kreikka.

Kiinan turvallisuustilanteessa ei ole tapahtunut oleellisia muutoksia vuosina 1997 – 2003. Korruptio on maassa huomattavasti yleisempää kuin EU:ssa ja Yhdysvalloissa. 2000-luvulla turvallisuuden taso on mennyt osittain heikompaan suuntaan. Kiinassa esiintyy yhä laajalti korruptiota, oikeusjärjestelmän itsenäisyys on vähäistä ja omistusoikeudet ovat heikosti määriteltäviä. Aiemmin muodostetulla laajalla turvallisuusindeksillä mitattuna Kiinan sijoitus oli 55. (102 maata) vuonna 2003.

Venäjän turvallisuustilanne on yhä maailman heikoimpia. Venäjä jää selvästi jälkeen EU25-maista ja Yhdysvalloista ja huomattavasti jälkeen myös Kiinasta. Laajalla turvallisuusindeksillä mitattuna sen sijoitus oli 84. vuonna 2003. Suurin huolen aihe on julkisten instituutioiden toimimattomuus. Omistusoikeudet ovat heikosti suojattuja ja oikeusjärjestelmän itsenäisyys on vähäistä. Turvallisuusriskejä aiheuttavat myös laajamittainen järjestäytynyt rikollisuus, johon kytkeytyy rahanpesu. Viranomaisten korruptoituneisuus on yleistä.

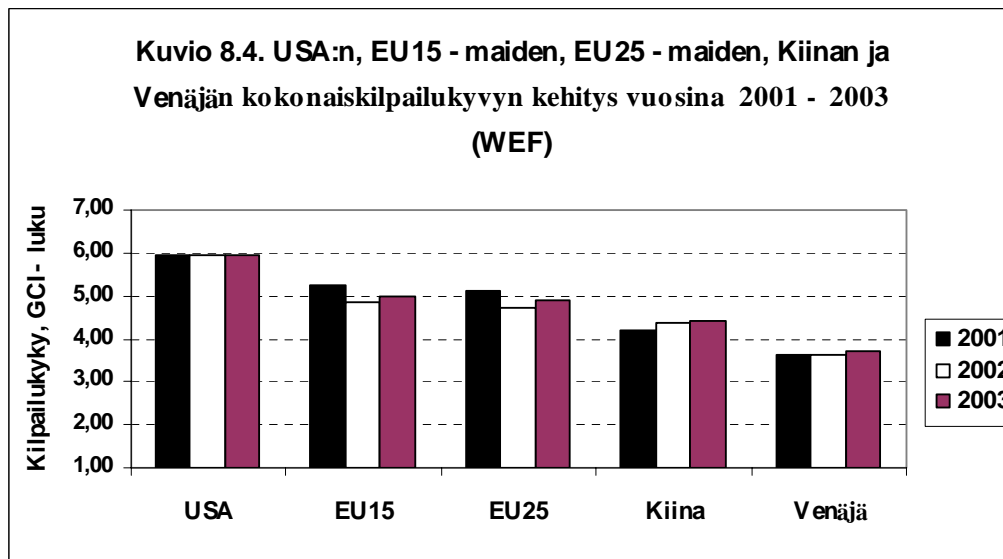
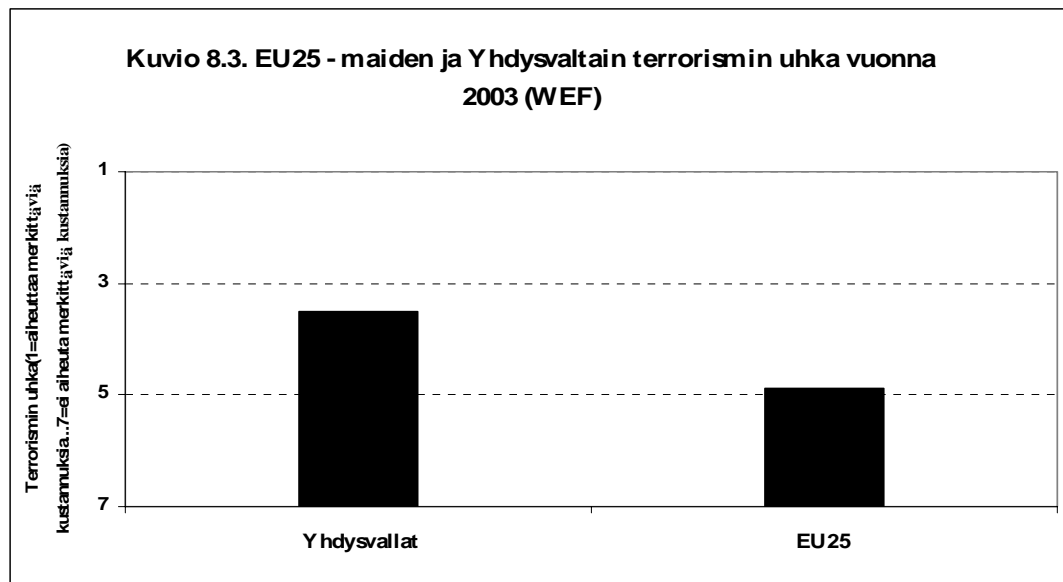
EU:n laajentuessa alueen turvallisuuden parantaminen on koko unionin yhteinen tehtävä. Turvattomuus heikentää kilpailukykyä ja vähentää mahdollisuuksia menestyä talouskilpailussa Yhdysvaltoja ja Aasian maita vastaan. Euroopan unionissa turvallisuustilanne on ollut joiltakin osin hieman parempi kuin Yhdysvalloissa. Tilanne muuttui, kun uudet jäsenmaat liittyivät unioniin. EU25 –maiden turvallisuustilanne on nyt alemmalla tasolla kuin Yhdysvaltain (ks. kuvio 8.2). Tämä asettaa EU:lle uusia haasteita turvallisuusongelmien poistamiseksi.

EU:n turvallisuusstrategia näkee uhkana myös järjestäytyneen rikollisuuden ja terrorismin (ks. European Security Strategy, 2003). Ongelmat ovat kärjistyneitä heikoissa tai hajoamassa olevissa valtioissa. Huono hallinto – korruptio, vallan väärin käyttö, heikot instituutiot, uskottavuuden puute – ovat yhteydessä uhkatekijöihin, kuten järjestäytynyt rikollisuus ja terrorismi. Heikot valtiot voivat toimia suojana rikolliselle toiminnalle. Alueellisiin kon-

flikteihin puuttuminen, hyvän hallinnon puolustaminen ja demokratian edistäminen ovat toimenpiteitä, joilla voidaan edistää Euroopan yleistä turvallisuustilannetta.

EU:lla ei ole tällä hetkellä ulkoista uhkaa, mutta unionissa on myös pohdittava laajentumisen vaikutuksia sen sisäiseen turvallisuuteen. Vaarallisin uhkaskenaario yhdistää eri riskielementit – äärimmäiseen väkivaltaan sitoutuneet terroristit, joukkotuhoaseiden vapaan saatavuuden, järjestäytyneen rikollisuuden, valtiojärjestelmän heikkenemisen ja voiman yksityistämisen – kehityskulku muodostaa voimakkaan uhkan koko Euroopan turvallisuudelle. (The European Security Strategy, 2003.)

Kokonaiskilpailukykykysijöiden muuttuminen ei tuo suoraan esille lyhyen aikavälin turvallisuuden muutoksia. Taloudelliset suhdannetekijät ja yleiset taloudelliset indikaattorit vaikuttavat määrävästi eri maiden kilpailukykykysijöihin. Kilpailukykyraporttien mukaan suurten maaryhmien välinen kilpailukykytilanne on säilynyt lähes ennallaan 2000-luvulla. EU15-maiden ja Kiinan kilpailukykyyn voidaan nähdä hieman heikentyneen. EU25 –maiden kilpailukyky jää selvästi jälkeen Yhdysvalloista. EU15 –maiden ja EU25 –maiden välinen kokonaiskilpailukykyyn ero ei ole suuri uusien jäsenmaiden pienestä painosta johtuen (ks. kuvio 8.4).

Suomi – maailman turvallisin

Suomi on tarkasteltujen turvallisuusmuuttujien perusteella maailman turvallisin maa. Suomi on WEF:n kilpailukykyraportin pohjalta laaditun, erityisesti yritysten toimintamahdollisuuksia kuvaavan, turvallisuusindeksin kärjessä. Sijoitus on pysynyt ennallaan vuosina 2002 – 2003. Suomen kanssa samaan ryhmään voidaan lukea ainoastaan Islanti ja Tanska. Korkea turvallisuuden taso on kilpailuetu suomalaisille yrityksille.

Turvallisuuden kehittäminen ja tulevaisuuden uhkatekijöiden arvioiminen ovat tärkeitä menestyksen takaajia myös jatkossa. Sisäiseen turvallisuuteen huomion kiinnittäminen ja epäkohtien muuttaminen ovat siinä avainasemassa. Ulkoisiin uhkatekijöihin liittyvät turvallisuuskäsitteen mukaisesti ulkoiset tekijät, jotka vaikuttavat suomalaisen yhteiskunnan arvojen ja tavoitteiden saavuttamiseen (Sitran Suomi 2015 –raportti). Kotimaan ulkopuolella turvallisuuden edistäminen kaikilla niillä maailman alueilla, joilla suomalaiset yritykset toimivat, on tärkeää Suomen elinkeinoelämälle.

Suomen sisäiseen turvallisuuteen kohdistuu uusia uhkia. Globaalitalouden oloissa menestys määräytyy merkittävästi ulkopuolisista tekijöistä ja pienetkin muutokset kansainvälisissä suhteissa ja rakenteissa heijastuvat voimakkaasti myös tänne. EU:n laajentuminen tuo uusia uhkia myös Suomen sisäiseen turvallisuuteen. Laajentumisen uhkia ovat mm. laitton työvoima ja laitton maahan muutto. Vaikka sotilaalliset riskit ovat merkittävässä määrin vähentyneet, ei Venäjän ja Baltian suunnalta tulevan järjestäytyneen rikollisuuden ja terrorismin vaikutuksia kannata aliarvioida.

Suomessa on vähän järjestäytyntä rikollisuutta, korruptoituneisuus on pientä ja luottamus oikeusjärjestelmän tehokkuuteen on huipputasoa. Sitran Suomi 2015 –raportissa (2001, 51) todetaan, että turvallisuus on Suomen keskeinen menestystekijä. Turvallisuuden parantaminen kaikilla tavoilla on tärkeää myös Suomen tulevalle menestykselle.

Lähteet:

- De La Torre, J. 1986. Forecasting Political Risk for International Operations. INSEAD, No. 86/08.
- European Security Strategy. 2003. A Secure Europe in a Better World.
- The Global Competitiveness Report. 1997 – 2003. World Economic Forum.
- Hernesniemi, H. & Lammi, M. & Ylä-Anttila, P. 1995. Kansallinen kilpailukyky ja teollinen tulevaisuus. Helsinki: ETLA/SITRA.
- IMD World Competitiveness Yearbook. 1994 -2004. International Institute for Management Development.
- Llewellyn, D. 1994. The Handbook of Country and Political Risk Analysis. New York: Political Risk Services.
- Mansfield, E.D. & Pevehouse, J.C. 2001. Institutions, Interdependence and International Conflict. Teoksessa: "Globalization and Armed Conflict". Rowan & Littlefield Publisher, INC.
- Markkula, K. Maariskit erityistarkkailussa 1980-luvulta lähtien. Unitas 3/1996.
- Miettinen, J. 2002. Yritysturvallisuuden käsikirja. Helsinki: Kauppakaari.
- The National Security Strategy of the United States of America. 2002.
- Pajarinen, M. & Rouvinen, P. & Ylä-Anttila, P. 1998. Small country strategies in global competition – Benchmarking the Finnish case. Helsinki: ETLA B 144.
- Pajarinen, M. & Ylä-Anttila, P. 2001. Maat kilpailevat investoinneista – teknologia vetää sijoituksia Suomeen. Helsinki: ETLA B 173.
- Pekkarinen, J. & Sutela, P. 2002. Kansantaloustiede. Porvoo – Helsinki – Juva: WSOY.
- Porter, M.E. 1991. Kansakuntien kilpailuetu (The Competitive Advantage of Nations). Keuruu: Otava.
- Rouvinen, P – Vartia, P. Suomi – maailman kilpailukykyisin? ETLA Suhdanne 1/2002.
- Rouvinen, P. Finland on top of the Competitiveness Game? The Finnish Economy and Society 4/2001.
- Suomi 2015- ohjelman loppuraportti. 2003. Askelmerkit tulevaisuuteen. Helsinki: Edita prima oy. Sitran raportteja nro: 34.
- Valtiovarainministeriö. 2002. Suomen kilpailukyky ja sen kehittämistarve. .
- Overholt, W. 1982. Political Risk. London: Euromoney publications.
- Ulkoasiainministeriön kehitysyhteistyöosasto. 2002. Korruption vastaisen toiminnan käsikirja. Helsinki.
- UNDP "Human Development Report", 1994 & 2004.

LIITE 1: Miten eri alaindeksisijoitukset vaikuttivat Suomen reittaukseen vuonna 2003 (WEF)?

	Kilpailukyky sija v. 2003	GCI	Instituutio	Teknologia	Makro
Suomi	1	6,01	6,52	6,52	5,54

Suomi kuuluu indeksimittarissa ydinmaihin. Suomen GCI-luku lasketaan siten teknologia (paino 0,5), julkiset instituutiot (paino 0.25) ja makropoliittinen ympäristö (paino 0.25) painotettuna keskiarvona. Kolme päälohkoa muodostuvat useista alalohkoista:

- 1) **Teknologiaindeksi** lasketaan ydinmaille innovaatio –alaindeksin (innovation subindex) ja informaatio ja kommunikaatio (information and communication) –alaindeksin summana. Ei-ydinmailla innovaatio saa 1/8, teknologian siirtyminen (technology transfer) 3/8, ja informaatio ja kommunikaatio 1/2 painon indeksissä.
- 2) **Julkiset instituutiot –indeksi** lasketaan sopimukset ja laki (contracts and law) –alaindeksin ja korruptio (corruption) –alaindeksin summana (molemmat saavat puolikkaan painon).
- 3) **Makrotaloudellinen ympäristö –indeksi** lasketaan makrotaloudellinen stabiliteetti (macroeconomic stability) –alaindeksin, maan luottoluokituksen (country credit ranking) ja hallituksen tuhlaaminen (government waste) –alaindeksien summana. Makrotaloudellinen ympäristö saa puolikkaan, luottoluokitus ja hallituksen tuhlaaminen neljänneksen painot.

Teknologiaindeksi. Suomi saa teknologiaindeksin innovaatio-alaindeksissä arvon 5,71. Informaatio ja kommunikaatio –alaindeksin arvo on 6,29.

$$\text{Keskiarvo} = (5,71 + 6,29) / 2 = 6,00.$$

Julkiset instituutiot indeksi. Suomi saa sopimukset ja laki –alaindeksissä arvon 6,36. Korruptio –alaindeksin arvo on 6,68.

$$\text{Keskiarvo} = (6,36 + 6,68) / 2 = 6,52.$$

Makrotaloudellinen ympäristöindeksi. Suomi saa makrotaloudellinen stabiliteetti –alaindeksin arvon 4,90. Maan luottoluokituksen arvo on 6,62. Hallituksen tuhlaaminen –alaindeksin arvo on 5,75.

$$\text{Keskiarvo} = 4,90 * 0,50 + 6,62 * 0,25 + 5,75 * 0,25 = 5,54.$$

$$\text{GCI} = 6 * 0,5 + 6,52 * 0,25 + 5,54 * 0,25 = 6,01.$$

LIITE 2: EU15- ja EU25 –jäsenmaiden väestöpainot kokonaisluvuissa.

	Väestö milj. asukasta	Kerroin EU15	Kerroin EU25
Belgia	10,3	0,027	0,023
Iso-Britannia	59,1	0,156	0,131
Espanja	41	0,108	0,091
Hollanti	16,1	0,042	0,036
Irlanti	3,9	0,010	0,009
Italia	57,5	0,152	0,127
Itävalta	8,1	0,021	0,018
Kreikka	11	0,029	0,024
Luxemburg	0,4	0,001	0,001
Portugali	10	0,026	0,022
Ranska	59,8	0,158	0,132
Ruotsi	8,9	0,023	0,020
Saksa	82,4	0,217	0,182
Suomi	5,2	0,014	0,011
Tanska	5,4	0,014	0,012
EU15	379,1		
Viro	1,3		0,0029
Latvia	2,3		0,0051
Liettua	3,5		0,0077
Puola	38,6		0,0853
Slovakia	5,4		0,0009
Slovenia	2		0,0853
Tshekki	10,2		0,0119
Unkari	9,9		0,0044
Malta	0,4		0,0225
EU25	452,7		0,0219

Lähde: Jäsenmaiden väestöluvut on saatu UNDP ”Human Development Report 2004” julkaisusta. Luvut kuvaavat vuoden 2002 tilannetta.

LIITE 3: Turvallisuusindeksisijoitukset vuosina 1997 – 2003, kaikki maat (102).

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Tanska	9	8	2	3	3	1	1
Suomi	1	2	1	1	1	2	2
Islanti	25	15	10	5	2	3	3
Australia	13	7	6	4	15	4	4
Uusi-Seelanti	11	10	9	8	7	5	5
Ruotsi	7	9	16	16	4	16	6
Singapore	2	11	13	13	9	8	7
Sveitsi	6	4	7	9	8	11	8
Israel	19	17	8	7	6	10	9
Hong Kong	12	18	22	17	16	14	10
Saksa	14	12	12	10	11	13	11
Iso-Britannia	8	3	11	12	14	7	12
Jordania	32	24	19	40	22	24	13
Hollanti	18	14	15	15	12	19	14
Itävalta	4	5	4	6	5	6	15
Luxemburg	10	13	3	2	-	-	16
Norja	3	1	14	14	13	9	17
Portugali	20	21	20	24	23	17	18
USA	21	20	18	20	17	15	19
Kanada	5	6	5	11	18	12	20
Malta	-	-	-	-	-	-	21
Botswana	-	-	-	63	-	29	22
Irlanti	16	16	23	18	20	18	23
Malesia	-	-	-	29	46	34	24
Tunisia	-	-	-	-	-	20	25
Belgia	31	26	26	23	19	22	26
Ranska	15	19	17	21	10	33	27
Uruguay	-	-	-	-	27	21	28
Viro	-	-	-	-	29	30	29
Taiwan	28	31	29	33	31	38	30
Gambia	-	-	-	-	-	-	31
Chile	22	25	27	26	28	23	32
Thaimaa	38	33	40	35	37	35	33
Korea	27	34	36	37	43	31	34
Japani	17	22	21	22	21	27	35
Kreikka	29	32	32	27	32	36	36
Intia	33	30	33	34	30	39	37
Unkari	45	36	31	31	25	28	38
Espanja	23	23	24	19	24	26	39
Slovenia	-	-	-	-	34	25	40

Malawi	-	-	-	-	-	-	41
Latvia	-	-	-	-	48	50	42
Egypti	31	28	25	25	-	85	43
Italia	35	37	37	39	33	42	44
Mauritius	-	-	-	30	26	32	45
Etelä-Afrikka	44	42	41	43	40	43	46
Ghana	-	-	-	-	-	-	47
Turkki	34	29	30	28	41	48	48
Marokko	-	-	-	-	-	46	49
Dominikaaninen tasavalta	-	-	-	-	47	55	50
Vietnam	43	35	34	42	50	54	51
Algeria	-	-	-	-	-	-	52
Namibia	-	-	-	-	-	44	53
Tansania	-	-	-	-	-	-	54
Kiina	36	41	43	44	52	40	55
Tshekki	46	40	39	36	39	47	56
Costa Rica	-	-	-	38	38	45	57
Mali	-	-	-	-	-	-	58
Zambia	-	-	-	-	-	-	59
Trinidad ja Tobago	-	-	-	-	36	41	60
Etiopia	-	-	-	-	-	-	61
Puola	48	38	42	45	35	53	62
Brasilia	37	39	38	41	49	51	63
Senegal	-	-	-	-	-	-	64
Indonesia	39	46	47	49	54	75	65
Liettua	-	-	-	-	59	58	66
Sri Lanka	-	-	-	-	51	37	67
Meksiko	47	49	49	56	53	68	68
El Salvador	-	-	65	55	64	61	69
Panama	-	-	-	-	60	49	70
Uganda	-	-	-	-	-	-	71
Slovakia	30	43	35	46	45	56	72
Serbia	-	-	-	-	-	-	73
Kroatia	-	-	62	66	-	52	74
Jamaika	-	-	73	75	42	57	75
Pakistan	-	-	-	-	-	-	76
Angola	-	-	-	-	-	-	77
Nigeria	-	-	-	-	67	65	78
Kolumbia	50	52	50	53	66	63	79
Nicaragua	-	-	-	-	65	62	80
Kamerun	-	-	-	-	78	-	81
Venäjä	52	50	52	54	63	66	82
Peru	42	48	48	57	61	59	83

Romania	-	-	-	-	44	60	84
Filippiinit	41	45	45	48	55	64	85
Bolivia	-	-	-	52	57	69	86
Mosambik	-	-	-	-	-	-	87
Madagascar	-	-	-	-	-	-	88
Zimbabwe	26	27	28	32	62	74	89
Ecuador	-	-	-	59	69	77	90
Bulgaria	-	-	-	50	58	67	91
Kenia	-	-	-	-	-	-	92
Makedonia	-	-	-	-	-	-	93
Ukraina	49	47	46	51	68	73	94
Argentiina	40	44	44	47	56	70	95
Bangladesh	-	-	-	62	71	76	96
Honduras	-	-	72	74	73	72	97
Paraguay	-	-	-	-	70	71	98
Tshad	-	-	-	-	-	-	99
Guatemala	-	-	-	-	74	80	100
Venezuela	-	51	51	58	72	78	101
Haiti	-	-	-	-	-	79	102
Yht. maita	52	52	59	59	74	80	102

LIITE 4: Laaja turvallisuusindeksi 2002 – 2003, kaikki maat (102)

	2002		2003	
Suomi	1	6,48	1	6,50
Tanska	3	6,42	2	6,42
Islanti	1	6,48	3	6,40
Ruotsi	14	5,67	4	6,12
Uusi-Seelanti	4	6,16	5	6,09
Australia	5	6,09	6	6,01
Singapore	7	6,01	7	5,99
Jordania	25	5,04	8	5,81
Hong Kong	13	5,69	9	5,77
Sveitsi	12	5,71	10	5,77
Saksa	9	5,76	11	5,67
Luxemburg	-	-	12	5,67
Itävalta	6	6,07	13	5,62
Portugali	15	5,60	14	5,56
Norja	8	5,82	15	5,52
Iso-Britannia	11	5,74	16	5,51
Hollanti	17	5,48	17	5,50
Tunisia	27	5,02	18	5,44
Malta	-	-	19	5,40
Israel	19	5,26	20	5,39
Malesia	32	4,96	21	5,38
Kanada	10	5,74	22	5,33
USA	16	5,53	23	5,33
Botswana	28	5,01	24	5,26
Ranska	35	4,77	25	5,23
Belgia	20	5,26	26	5,19
Chile	22	5,23	27	5,13
Irlanti	18	5,39	28	5,13
Viro	29	4,97	29	5,11
Taiwan	30	4,96	30	5,10
Uruguay	23	5,19	31	5,06
Gambia	-	-	32	5,03
Japani	24	5,08	33	4,93
Thaimaa	36	4,73	34	4,90
Korea	31	4,94	35	4,89
Kreikka	39	4,62	36	4,83
Slovenia	21	5,26	37	4,82
Unkari	26	5,02	38	4,76
Espanja	34	4,83	39	4,72
Malawi	-	-	40	4,66

Intia	42	4,42	41	4,54
Latvia	50	4,14	42	4,52
Mauritius	33	4,88	43	4,51
Italia	40	4,56	44	4,5
Marokko	44	4,30	45	4,42
Dominikaaninen ta- savalta	57	3,86	46	4,40
Egypti	-	-	47	4,38
Ghana	-	-	48	4,34
Vietnam	54	4,04	49	4,31
Turkki	46	4,27	50	4,30
Etelä-Afrikka	41	4,53	51	4,28
Namibia	-	-	52	4,23
Kiina	37	4,71	53	4,16
Costa Rica	43	4,39	54	4,13
Mali	-	-	55	4,12
Liettua	55	4,00	56	4,08
Tshekki	48	4,21	57	4,07
Etiopia	-	-	58	4,07
Slovakia	52	4,09	59	3,97
Tansania	-	-	60	3,93
Algeria	-	-	61	3,93
Brasilia	51	4,10	62	3,91
Puola	56	3,94	63	3,91
Zambia	-	-	64	3,90
El Salvador	58	3,73	65	3,89
Kroatia	53	4,07	66	3,80
Indonesia	72	3,04	67	3,77
Panama	49	4,21	68	3,72
Trinidad ja Tobaco	45	4,29	69	3,71
Meksiko	65	3,30	70	3,70
Senegal	-	-	71	3,67
Sri Lanka	47	4,22	72	3,63
Pakistan	-	-	73	3,58
Nigaragua	63	3,38	74	3,57
Serbia	-	-	75	3,54
Jamaika	60	3,63	76	3,52
Peru	61	3,59	77	3,50
Bolivia	64	3,31	78	3,44
Romania	59	3,70	79	3,43
Uganda	-	-	80	3,43
Nigeria	62	3,48	81	3,38
Madagasgar	-	-	82	3,36
Kamerun	-	-	83	3,32

Venäjä	68	3,21	84	3,26
Angola	-	-	85	3,23
Ecuador	77	2,90	86	3,22
Bulgaria	66	3,28	87	3,14
Kolumbia	74	2,98	88	3,13
Zimbabwe	73	3,04	89	3,12
Mosambik	-	-	90	3,11
Filippiinit	67	3,24	91	3,08
Ukraina	75	2,98	92	3,07
Argentiina	70	3,06	93	3,06
Bangladesh	76	2,93	94	3,03
Kenia	-	-	95	3,03
Honduras	71	3,06	96	2,97
Makedonia	-	-	97	2,97
Paraguay	69	3,16	98	2,84
Tshad	-	-	99	2,83
Venezuela	78	2,84	100	2,66
Guatemala	79	2,57	101	2,51
Haiti	80	2,52	102	2,51
Yht.	80		102	

ELINKEINOELÄMÄN TUTKIMUSLAITOS (ETLA)
THE RESEARCH INSTITUTE OF THE FINNISH ECONOMY
LÖNNROTINKATU 4 B, FIN-00120 HELSINKI

Puh./Tel. (09) 609 900
Int. 358-9-609 900
<http://www.etla.fi>

Telefax (09) 601753
Int. 358-9-601 753

KESKUSTELUAIHEITA - DISCUSSION PAPERS ISSN 0781-6847

Julkaisut ovat saatavissa elektronisessa muodossa internet-osoitteessa:
<http://www.etla.fi/finnish/research/publications/searchengine>

- No 922 ANNIKA EVÄLÄ, Koulutuksen panokset ja tuotokset – Suomi kansainvälisessä vertailussa. 24.06.2004. 93 s.
- No 923 ARI HYYTINEN – MIKA PAJARINEN, Opacity of Young Firms: Faith or Fact? 06.08.2004. 24 p.
- No 924 PAAVO SUNI, Kiina maailmantaloudessa – Globaalitalouden kasvu ja teollisen työnjaon muutos, Taustaraportti (China in The World Economy – Global Economic Growth and the Changing International Division of Labour, A Background Report). 23.08.2004. 24 s.
- No 925 VILLE KAITILA, The Factor Intensity of Accession and EU15 Countries' Comparative Advantage in the Internal Market. 25.08.2004. 23 p.
- No 926 ANTTI-JUSSI TAHVANAINEN – RAINE HERMANS, Financial Pecking Order and the Value Platform of Intellectual Capital. Observing the Finnish Biotechnology Industry. 25.08.2004. 34 p.
- No 927 JYRKI ALI-YRKKÖ – MAARIT LINDSTRÖM – MIKA PAJARINEN – PEKKA YLÄ-ANTTILA, Suomen asema globaalissa kilpailussa – yritysten sijaintipäätöksiin vaikuttavat tekijät. 30.08.2004. 83 s.
- No 928 PETRI BÖCKERMAN – EDVARD JOHANSSON – SATU HELAKORPI – RITVA PRÄTTÄLÄ – ERKKI VARTIAINEN – ANTTI UUTELA, Does a Slump Really Make You Thinner? Finnish Micro-level evidence 1978-2002. 01.09.2004. 20 p.
- No 929 ANTTI KAUKHANEN – HANNU PIEKKOLA, What Makes Performance-Related Pay Schemes Work? Finnish Evidence. 13.09.2004. 22 p.
- No 930 KARI E.O. ALHO, Palkankorotusten vaihtoehdot ja talouden kasvu – toimialatarkasteluja Suomen teollisuudella. 04.10.2004. 17 s.
- No 931 EDVARD JOHANSSON – HANNU ALHO – URPO KIISKINEN – KARI POIKOLAINEN, Abstaining from Alcohol and Labour Market Underperformance – Have we forgotten the "dry" alcoholics? 23.09.2004. 12 p.
- No 932 MATTHIAS DESCHRYVERE, Health and Retirement Decisions: An Update of the Literature. 24.09.2004. 35 p.
- No 933 MATTHIAS DESCHRYVERE, Labour Force Behaviour of Elderly Two Adult Households: Evidence from EU-countries. 24.09.2004. 50 p.
- No 934 JARI HYVÄRINEN, EU Outsourcing to the East, Governance and Innovation Systems in the Baltic Countries – A Three-Stage Approach. 27.09.2004. 70 p.

- No 935 VILLE KAITILA, Integration and Conditional Convergence in the Enlarged EU Area. 07.10.2004. 17 p.
- No 936 MIKA PAJARINEN – PEKKA YLÄ-ANTTILA, Miksi yritykset investoivat ulkomaille? Yrityskyselyyn perustuva analyysi. 08.10.2004. 23 s.
- No 937 OTTO TOIVANEN, Choosing Standards. 11.10.2004. 31 p.
- No 938 TERTTU LUUKKONEN, Patentointi biotekniikka-alalla. 15.10.2004. 14 s.
- No 939 ESSI EEROLA – NIKU MÄÄTTÄNEN – PANU POUTVAARA, Citizens Should Vote on Secession. 20.10.2004. 15 p.
- No 940 MIKA WIDGRÉN – PEKKA SULAMAA, Aasian regionalismi vs. globaali vapaakauppa: Simulointitutkimus taloudellisista vaikutuksista. 21.10.2004. 23 s.
- No 941 MIKA WIDGRÉN, Suomen, Aasian ja uusien EU-maiden suhteellinen etu ja kilpailuasetelmien muutos. 21.10.2004. 28 s.
- No 942 MIKA MALIRANTA – SATU NURMI, Do Foreign Players Change the Nature of the Game among Local Entrepreneurs? 26.10.2004. 22 p.
- No 943 JYRKI ALI-YRKKÖ, Impact of Public R&D Financing on Private R&D – Does Financial Constraint Matter? 29.10.2004. 22 p.
- No 944 STEFAN NAPEL – MIKA WIDGRÉN, The Inter-Institutional Distribution of Power in EU Codecision. 05.11.2004. 26 p.
- No 945 MATHIAS CALONIUS, Luovan yhteiskunnan rakenteet, luovat toimialat ja muotoilu. 08.11.2004. 31 s.
- No 946 ARI HYYTINEN – MIKA PAJARINEN, Is the Cost of Debt Capital Higher for Younger Firms? 11.11.2004. 17 p.
- No 947 MARKKU STENBORG, Explaining Open Source. 11.11.2004. 34 p.
- No 948 OLAVI RANTALA, Toimialojen T&K-panostusten ja tuottavuuden ennustejärjestelmä – Julkisen t&k-rahoituksen vaikuttavuus ja tuottavuuden pitkän ajan kasvu. 12.11.2004. 54 s.
- No 949 CHRISTOPHER PALMBERG – OLLI MARTIKAINEN, The Finnish Telecom Sector Facing next Generation Standards – Indigenous Capabilities Versus R&D Alliances. 17.11.2004. 26 p.
- No 950 ARI HYYTINEN – LOTTA VÄÄNÄNEN, Mandatory Auditor Choice and Small Firm Finance: Evidence from Finland. 22.11.2004. 31 p.
- No 951 HANNU PIEKKOLA – MATTHIAS DESCHRYVERE, Retirement Decisions and Option Values: Their Application Regarding Finland, Belgium and Germany. 23.11.2004. 46 p.
- No 952 TUOMAS MÖTTÖNEN, Turvallisuus ja kilpailukyky – kansainvälisten kilpailukykykymittareiden valossa. 25.11.2004. 79 s.

Elinkeinoelämän Tutkimuslaitoksen julkaisemat "Keskusteluaiheet" ovat raportteja alustavista tutkimustuloksista ja väliraportteja tekeillä olevista tutkimuksista. Tässä sarjassa julkaistuja monisteita on mahdollista ostaa Taloustieto Oy:stä kopiointi- ja toimituskuluja vastaavaan hintaan.

Papers in this series are reports on preliminary research results and on studies in progress. They are sold by Taloustieto Oy for a nominal fee covering copying and postage costs.